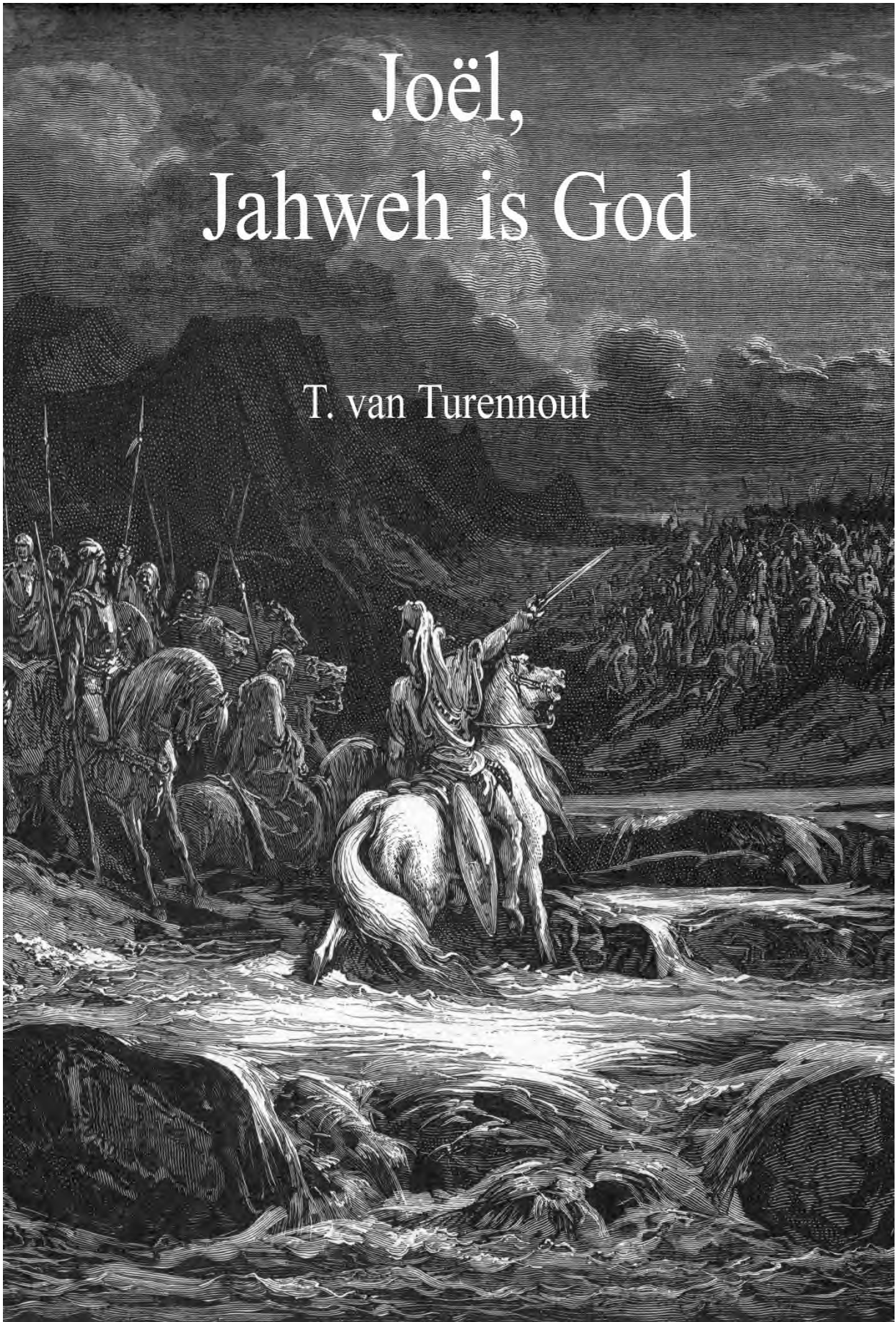

Joël, Jahweh is God

T. van Turenout

Joël, Jahweh is God

T. van Turennot

Grijpskerk

Copyright © 2024 Grijpskerk, The Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Eerste uitgave 2011
Tweede uitgave 2012
Derde uitgave 2013
Vierde uitgave 2014
Vijfde uitgave 2015
Zesde uitgave 2018
Zevende uitgave 2019
Achtste uitgave 2024

Turennot, T. van
Joël, Jahweh is God / T. van Turennot;
Grijpskerk.
Tel. 06 – 102 303 51
SISO 227.4 UDC 228.07 NUGI 632
Trefw.: Joël (bijbelboek); verklaringen.

Omslag + illustraties: Gustave Doré - De Bijbel in beeld.

Wegens opheffing van de rechthebbende was overleg i.v.m. overname van illustraties niet mogelijk.

Verklaring van gebruikte afkortingen en tekens:

- b.v. Bijvoorbeeld
- vgl. Vergelijk.
- (v. ...)
- Bij een verwijzing naar een tekst binnen hetzelfde hoofdstuk wordt een vers aangeduid met de letter v. Als bijvoorbeeld in het 2^e hoofdstuk van Ezechiël wordt verwezen naar vers 8, dan staat er niet (Ezech.2:8), maar (v.8).
- (...)
- In de vertaalde tekst worden tussen deze haakjes verduidelijkingen toegevoegd. Het staat echter niet in de oorspronkelijke tekst; b.v. Ezechiël 9:6^a; Oude (mannen), jonge (mannen), en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen; vgl. Oude, jonge, en meisjes, kleine kinderen en vrouwen moeten jullie doden en verdelgen. Ezechiël 12:6^b; Ik heb jou (als) een wonderteken gegeven voor het huis van Israël; vgl. Ik heb jou een wonderteken gegeven voor het huis van Israël.
 - In de uitleg en vertaling geeft de tekst tussen de 2 haakjes een extra leesmogelijkheid weer; b.v. Ze (her)bouwden de nieuwe tempel in Jeruzalem.
 - In een voetnoot is de tekst tussen de haakjes een sub-voetnoot; b.v. (Zie Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.)
- (= ...)
- Hoe de letterlijke (vertaalde) betekenis van de oorspronkelijke tekst in het Nederlands het beste kan worden opgevat of begrepen; b.v. Ezechiël 23:42; Zij gaven (= deden) armbanden over hun handen.
- (of ...)
- Geeft een extra betekenis in het Nederlands van de oorspronkelijke taal. Woorden uit de oorspronkelijke taal kunnen in het Nederlands meer betekenissen hebben; Ezechiël 9:6; Vanaf mijn heiligdom moeten (of zullen) jullie beginnen; vgl. Vanaf mijn heiligdom zullen (of moeten) jullie beginnen. Jesaja 14:7^a; De hele aarde (of het hele land) heeft rust, (en) is stil; vgl. Het hele land (of de hele aarde) heeft rust, is stil.
- (.../...)
- Bij getallen of jaartallen betekent het teken / hetzelfde als het woord *of*. Bijvoorbeeld (588/587) betekent: Het gebeurde in het jaar 588 of 587.
- (.../... – ...)
- Het 2^e jaartal na de / geeft een andere functie aan; b.v. De Perzische koning Kores II (559/538 – 529) was al in 559 voor Christus koning geworden, maar in 538 werd hij ook de koning van de Israëlieten. Na zijn dood in 529 werd hij opgevolgd door zijn zoon.
- [...]
- Het gedeelte dat tussen deze spekhaken staat, is de oorspronkelijke tekst. Dit gedeelte kan echter voor de betekenis van het geheel tijdens het lezen beter worden weggelaten. Door het handhaven van die oorspronkelijke tekst wordt de inhoud ofwel de boodschap in het Nederlands eerder onduidelijker; b.v. Jeremia 28:11^b; De profeet Jeremia ging [zijn] weg. Psalm 3:3; Vele(mense)n zeggen van mij[n ziel]: “Er is voor hem geen redding door (= bij) God.”
- [(...)]
- In meer of mindere mate is zeker, dat het bijbelgedeelte tussen deze haken niet bij de oorspronkelijke tekst hoort, hoewel het vaak wel als zodanig werd en wordt gepresenteerd; b.v. Openbaring 20:5; [(De overige doden leefden niet tot de 1000 jaren voorbij waren. Dit (is) de 1^e opstanding.)]
- ***
- Exactere tekst met uitleg volgt hieronder.

INHOUDSOPGAVE.

1. INLEIDING.

2. RONDON HET BOEK JOËL.

- 2.1. De voorgeschiedenis.
- 2.2. De schrijver van het boek Joël en zijn tijd.
- 2.3. De betrouwbaarheid van het boek.
- 2.4. Verklaringsmethode.
- 2.5. De vorm en structuur van het boek.

3. HET BIJBELBOEK JOËL.

3.1. God waarschuwt zijn volk. (hoofdstuk 1:1-2:17)

3.1.1. Opschrift. (hoofdstuk 1:1)

3.1.2. De sprinkhanenplaag. (hoofdstuk 1:2-2:17)

3.2. God belooft zijn zegen. (hoofdstuk 2:18-3:21)

3.2.1. Gods verlossing van de sprinkhanen. (hoofdstuk 2:18-27)

3.2.2. De periode van de Heilige Geest. (hoofdstuk 2:28-32)

3.2.3. Gods oordeel over Israëls vijanden. (hoofdstuk 3:1-8)

3.2.4. Tweeërlei oogst. (hoofdstuk 3:9-21)

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

- 4.1. Wat is er vervuld.
- 4.2. Wat er nog zal gebeuren.
- 4.3. Tijdbalk.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK JOËL.

LITERATUUR.

INDEX.

Aanwijzingen voor het lezen.

Het is niet noodzakelijk, dat dit boek vanaf het begin tot en met het einde wordt doorgenomen. De hoofdstukken zijn min of meer zelfstandige eenheden. Ze kunnen afzonderlijk worden gelezen. In eerste instantie zou men met hoofdstuk 3 kunnen beginnen, eventueel gevolgd door hoofdstuk 2.

Als men van een bepaald gedeelte iets meer wil weten, kan men de aangegeven Bijbelteksten daarvoor gebruiken. Niet alle genoemde bijbelteksten zijn in dit boek helemaal uitgewerkt. Deze bijbelteksten zijn dus niet alleen een bevestiging van een bepaalde passage, maar bevatten ook nieuwe invalshoeken. Men krijgt daardoor meer zicht op bepaalde gedeelten uit het bijbelboek Joël of andere teksten uit de Bijbel.

1. INLEIDING

Veel mensen vinden profetische boeken of bijbelgedeelten erg moeilijk. Vaak worden ze omzeild, omdat men er toch niet mee uit de voeten kan. Je kunt er schijnbaar alle kanten mee op. Er zijn zo veel meningen over. Bovendien is de toekomst voor ons verborgen. De toekomst weet, en kent God alleen.

Toch is dit niet de bedoeling van de profetieën in de Bijbel. De toekomst is wel aan God, maar soms wil Hij aan de mensen die Hem dienen, al iets van de toekomst laten zien. Hij wil hen daarmee bemoedigen om in moeilijke tijden het geloof te versterken. Zo werd ook in het Oude Testament steeds weer de komst van Jezus Christus voorspeld. Via Joël en andere profeten wilde de Here iets van de toekomst aan de gelovige mensen van toen bekend maken. Dat kan voor ons nog van grote betekenis zijn.

De schrijver van dit boek moest bekend maken, wat er in de toekomst zou gaan gebeuren. Dat begint al in de eerste helft van 5^e eeuw voor Christus. Daarna zou en zal er nog veel gebeuren. Dat schreef Joël op. Het bijbelboek opent met de beschrijving van een sprinkhanenplaag (Joël 1:2-2:17), en eindigt bij het eeuwige rijk van Jezus Christus op de nieuwe aarde (Joël 3:9-18). Die periode is voor een groot deel al achter de rug. Wij leven vandaag ongeveer 2500 jaren later. Het is belangrijk om Gods hand te kunnen zien in al de dingen die gebeurd zijn. Zo kunnen we vanuit dat perspectief zien, wat er gebeurt, en wat er nog zal gebeuren.

De Here heeft het geopenbaard, zodat zijn dienaren van toen en van nu daar wat aan hebben. We kunnen in moeilijke tijden bemoedigd zijn. De overwinning is aan ons. Kijk maar, het gaat, zoals Hij het ons heeft voorspeld. We moeten ons ook kunnen voorbereiden op de dingen die gaan komen. Daarom kunnen en mogen profetieën voor de gelovigen niet verborgen blijven. Als we God liefhebben, dan willen we Hem zoveel mogelijk kennen. Dan willen we eveneens zijn plannen kennen, die Hij aan ons bekend wil maken. Dat is bovendien belangrijk voor ons gebed.

Als we dat allemaal willen, dan zullen we de Bijbel zelf aan het woord moeten laten. We zullen dan zien, dat het boek Joël in de Bijbel geen los element is. Het bijbelboek Openbaring bouwt er op voort. Zonder het kennen van het bijbelboek Joël is de Openbaring minder goed te begrijpen. Veel teksten uit de Bijbel en ook een gedeelte uit Joël worden in de Openbaring letterlijk geciteerd of aangehaald. Dat is geen simpele herhaling, want aan de oorspronkelijke betekenis van zo'n bijbeltekst wordt een nieuwe toegevoegd.¹

¹ Een goed voorbeeld van het op die manier citeren of aanhalen van een bijbeltekst is de profetie van Immanuel (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en koning Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfemd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

Zie Turennot T. van, Het Evangelie via de apostel Matteüs, Grijskerk, 2024.

Men zal ontdekken, hoe teksten van verschillende hoofdstukken uit de Bijbel nauw met elkaar verbonden zijn. Het bijbelboek Joël moet worden onderzocht, zodat we mede daardoor de hele Bijbel beter kunnen begrijpen.

Het is een moeilijke materie. Het is echter de moeite waard. Veel zaken die de moeite waard zijn, worden meestal met moeite verkregen. Zo is het ook hier. Tijdens de bestudering van dit bijbelboek zal men ontdekken, hoe mooi het is.

2. RONDOM HET BOEK JOËL.

1. De voorgeschiedenis.

We staan al niet meer aan het begin van de heilshistorie, als de profeet Joël zijn openbaringen krijgt. Niet alles kunnen we doornemen. We beperken ons tot dat wat nodig is om dit bijbelboek te kunnen begrijpen.

Eerst schiep God in volmaakte toestand de hemel en de aarde. Na de zondeval in het paradijs werd alles onvolmaakt. Verlossing werd nodig. Ruim 2000 jaren later volgde om de slechtheid van verreweg de meeste mensen de zondvloed. Alleen het gezin van Noach bleef gespaard. De komst van de Messias Jezus, die de wereld van de zonde zou gaan verlossen, bleef mogelijk. Daarmee was een poging van de satan en verleider om dat te verhinderen mislukt.

Na ruim 400 jaren startte men met de bouw van een toren in Babel. Door een toren te willen bouwen, die reikte tot de troon van God in de hemel, rivaliseerden de meeste mensen met de Here. Ze wilden bij elkaar blijven, en zo machtiger worden, dan de Here God zelf. In die periode kregen de gelovigen het moeilijk. Binnen deze revolutionaire omgeving hitste de satan de mensen tegen de dienaren van de hemelse Vader op, met het doel de Kerk uit te roeien. Op die manier probeerde de satan ook deze keer de komst van de Verlosser Jezus te verhinderen. Door de spraak van de mensen te verwarren, voorkwam God het duivelse plan. Er ontstonden namelijk verschillende talen. De mensen verstonden elkaar meestal niet meer. Daarom gingen ze uit elkaar. Groepen die elkaar wel verstonden, trokken samen de wijde wereld in.

In die groepen begon men geleidelijk naast de Here eveneens afgoden te dienen. Daarom riep God uit (het nageslacht van) één zo'n groep mensen Abram op om zich af te scheiden van zijn familie, en voortaan Hem alleen te dienen. Gehoorzaam trok Abram naar het land Kanaän.

Zijn kleinzoon Jakob, die later ook Israël genoemd werd (Gen.32:28), vertrok vanwege hongersnood uit Kanaän. Hij ging naar het korenrijke Egypte. Daar mocht hij met zijn gezin van 12 zonen in het gebied Gosen wonen. Zijn nakomelingen groeiden heel snel in aantal.

Deze groei ging zo snel, dat de farao van Egypte bang werd. Hij liet de Israëlieten onderdrukken. Omdat God had beloofd, dat de Verlosser uit dit volk geboren zou worden, dreigde zo opnieuw de komst van de Messias Jezus niet door te gaan. Het volk werd echter door de Here gered. Onder leiding van Mozes en zijn opvolger Jozua werden de Israëlieten weer naar het beloofde land Kanaän gebracht.

Daarna volgde een periode waarin het volk iedere keer God vergat, en zelfs afgoden ging dienen. Zo kwam steeds de komst van Jezus in gevaar. Toch wist de liefdevolle hemelse Vader dit gevaar af te wenden. Iedere keer stuurde Hij richters, die (grote delen van) het volk Israël weer terugriepen tot een leven zoals Hij dat graag ziet. Met zo'n leven heeft de Here het beste met de mensen voor.

De Richterentijd eindigde met de aanstelling van Saul als koning. Toen begon de Koningentijd. Drie koningen regeerden over het hele volk: Saul (1033 – 1012), David (1012 – 972) en Salomo (972 – 932). In de regeringstijd van koning Salomo werd de tempel als woonplaats voor God in Jeruzalem gebouwd.

Na de dood van Salomo raakte het rijk Israël verdeeld. Vanaf 932 voor Christus bestond er een noordelijk deel (van 10 stammen), en een zuidelijk deel (van 2 stammen) van wat vroeger

één geheel was. Het noordelijke deel gedroeg zich zo slecht, dat God het al na ruim 200 jaren in ballingschap liet voeren. Vanaf 725 tot en met 722 werd de bevolking ervan naar Assyrië gedeporteerd (2Kon.17:1-6). Maar weinig mensen van het noordelijke deel zijn teruggekeerd.

De 2 stammen van het rijk in het zuiden brachten het er weinig beter af. In 597 voor Christus veroverde de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) (= Nebo, bescherm mijn grens) de hoofdstad Jeruzalem.² Hij maakte Zedekia (597 – 586), de oom van de Judese koning Jojachin (597), vazalkoning (2Kon.24:8-17).

Toen vazalkoning Zedekia na een aantal jaren in opstand kwam, werd Jeruzalem na een langdurig beleg in 586 veroverd. Er werden kort daarna 832 vooraanstaande Joden uit de hoofdstad naar Babel weggevoerd (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.52:29). Vervolgens stelde Koning Nebukadnezar II Gedalja (586) als landvoogd aan.

Een paar maanden later werd Gedalja door Ismaël en zijn mannen vermoord. Een groot deel van het Joodse volk vluchtte naar aanleiding van die moord naar Egypte (2Kon.25:25,26, Jer.41:2,3,16-18). Het heilige land bleef vrijwel leeg achter.

Aan de stam Juda was echter beloofd, dat deze de Here Jezus zou voortbrengen. Nadat het Babylonische rijk door de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) in 538 voor Christus onder de voet gelopen werd, gaf deze koning aan de Joden toestemming om naar het land Kanaän terug te keren. Ze moesten wel aan het rijk van koning Kores II, het rijk van de Perzen en Meden, onderdanig blijven.

De leiding van de eerste groep Joden die terugkeerde naar het heilige land, lag in handen van Zerubbabel en hogepriester Jozua. Zerubbabel was door koning Kores II als landvoogd over de Joden aangesteld (Ezra 1:8, 5:14, Hag.1:1). Hij stamde af van Natan een zoon van koning David (1012 – 972) en Batseba (Luk.3:23-32).³

Na de terugkeer in 537 bouwden de Joden vrijwel onmiddellijk het brandofferaltair weer op om de dagelijkse offers te brengen (Ezra 3:1-6). In het voorjaar van 536 begonnen ze met de herbouw van de tempel (Ezra 3:8-11). Kort daarna echter, kwam door tegenwerking van de Samaritanen (= een buurvolk) het werk aan de tempel stil te liggen (Ezra 4:4,5). Dit duurde tot 520 voor Christus (Hag.1:1,14, 2:1).

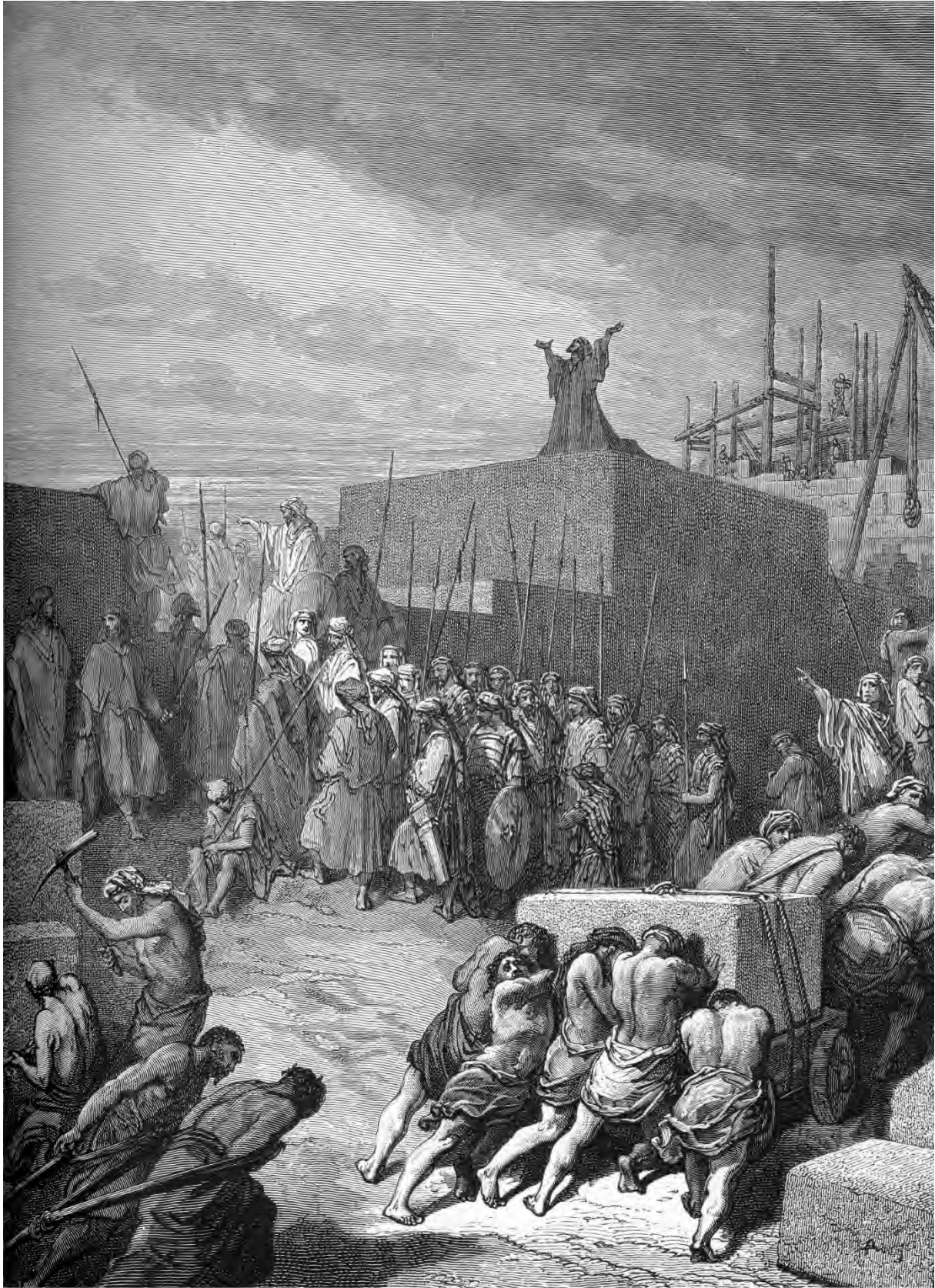
² Nebo was de naam van de 2^e god van de Babyloniërs (Jes.46:1). Het was de god van de wijsheid.

³ Zerubbabel stamde niet af van koning Jojachin (597). De Here had het koningschap van Jojachin en zijn nageslacht afgenomen (Jer.22:30). Het recht op het koningschap werd overgedragen aan Zerubbabel die een nakomeling was van Natan, een jongere broer van koning Salomo (1Kron.3:5, Jes.11:1,2, Hag.2:24, Zach.12:12).

Deze Zerubbabel kan dus niet de Zerubbabel zijn, die in het evangelie van Matteüs wordt genoemd (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). Die Zerubbabel was een nakomeling van Jojachin, en dat nageslacht had de Here uitgesloten van de troon van David (1012 – 972). Het evangelie van Matteüs was in eerste instantie aan de Joden gericht. Het geeft bij het geslachtsregister van de Here Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef. We weten echter allemaal wel, dat Jozef niet de echte vader van Jezus was.

In Lukas (3:23-31) lezen we over een andere Zerubbabel. Aangezien de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Teofilus (= Vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daarom is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtslijst de voorouders van Maria de moeder van de Here Jezus weergeeft. Dit verklaart, waarom Lukas met een geslachtslijst kwam, die sterk afwijkt van die uit het bijbelboek Matteüs (1). (Zie Turenout T. van, Het Evangelie via de apostel Matteüs, Grijskerk, 2024.)

Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was, maar in werkelijkheid was Hij een (klein)zoon van (H)Eli, de vader van Maria. Jezus is dus een nakomeling van Natan, een jongere broer van koning Salomo (972 – 932), en een zoon van koning David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31). Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling en de Aramese vertaling echter wel. (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) “En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).”

De herbouw van de tempel.

Gedurende al die jaren (536 – 520 v.Chr.) durfden de Joden niet verder te gaan met de herbouw van Gods huis. Dit gebeurde niet, doordat de Perzische koning de herbouw van de tempel tegenwerkte.⁴ Integendeel, hij ondersteunde het zelfs (Ezra 1:4,7-11, 6:3-5). Toch was de angst voor de Samaritanen en hun bondgenoten bij verreweg de meeste Joden blijkbaar groter, dan hun vertrouwen op de Here.

Terwijl men de vernielde en geschonden tempel verwaarloosde, werd de Perzische koning Kores II (559/538 – 529) opgevolgd door zijn zoon Cambyses II (529 – 522). Toen Cambyses II stierf, was er geen opvolger. Na enige verwarring lukte het Darius I (521 – 485) om als de nieuwe koning de macht te grijpen.

In het 2^e regeringsjaar van koning Darius I (520) riepen de profeten Haggai en Zacharia de leiders en het volk op om met de herbouw van de tempel verder te gaan (Ezra 5:1,2). De landvoogd Zerubbabel en de Joden luisterden naar de oproep van die 2 profeten, en begonnen opnieuw met het herbouwen van het heiligdom (Hag.1:14). In het 6^e regeringsjaar van de Perzische koning Darius I was de nieuwe tempel klaar (maart 515) (Ezra 6:14,15).

2. De schrijver van het boek Joël en zijn tijd.

Het boek Joël is hoogstwaarschijnlijk door de profeet zelf geschreven. Er is geen enkele aanwijzing van een andere auteur of overlevering.

Van de profeet Joël is buiten het bijbelboek zelf niets bekend. De naam Joël betekent: Jahweh is God.⁵ Deze naam komt wel vaker in de Bijbel voor. We kunnen hierbij bijvoorbeeld denken aan de oudste zoon van de profeet Samuel (1Sam.8:1,2). Daarom wordt de profeet Joël ook een zoon van Petuel genoemd.

Joël profeteerde in het Tweestammenrijk Juda (Joël 3:1,18-20). Het is in eerste instantie niet zo duidelijk, wanneer hij optrad. De profeet noemde geen vorst of regeringsjaar van een koning,⁶ en ook geen sterke vijandige volken zoals de Arameeërs, Assyriërs of Chaldeeën.

Toch zijn er wel aanwijzingen over de tijd waarin Joël zijn boodschap van de Here doorgaf aan zijn volk. Het Tienstammenrijk Israël (in het noorden van het heilige land) wordt helemaal niet genoemd. Hoogstwaarschijnlijk leefde de profeet dus na de verovering van dat noordelijke rijk door de Assyrische koning Salmanassar V (727 – 722) en zijn opvolger Sargon II (722 – 705). Die verovering van het Tienstammenrijk vond plaats in 722 voor Christus.

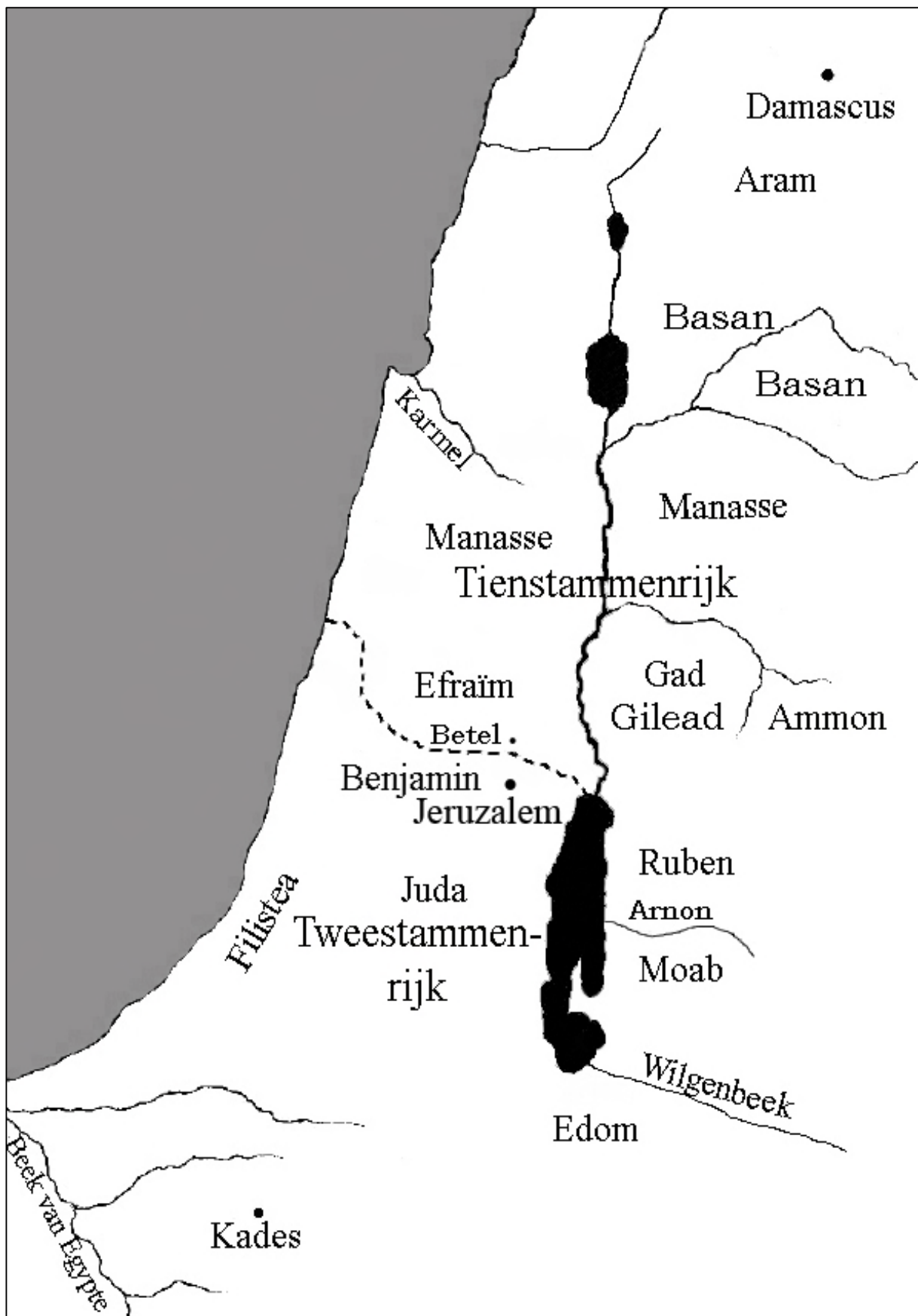
De profeet sprak nergens over afgoderij. Dat maakt het veel voorkomen van het dienen van afgoden niet zo waarschijnlijk.

Daarbij komt nog, dat de heidenen het volk Israël onder de naties hadden verstrooid, het heilige land in bezit hadden genomen (Joël 3:2), en dat vreemdelingen door Jeruzalem zijn getrok-

⁴ Dit gebeurde ook niet op bevel van de Perzische koning Artaxerxes I (465 – 424), die door veel uitleggers omgedoopt wordt tot Cambyses II (529 – 522). Dat gedeelte van het bijbelboek Ezra (4:6-23) gaat niet over de herbouw van de tempel, maar van de muren. De Israëlieten schreven niet chronologisch (= in tijdsvolgorde), maar thematisch! Het 4^e hoofdstuk van Ezra heeft het thema *Tegenwerking van de buurvolken en de gevolgen daarvan*. In het begin gaat het over de herbouw van de tempel, en daarna komen de muren aan de beurt. Eigenlijk bevat het 2^e gedeelte van dit hoofdstuk de voorgeschiedenis van het bijbelboek Nehemia. In het laatste vers van hoofdstuk 4 gaat het weer verder over de gebeurtenissen rond de herbouw van de tempel.

⁵ *Jahweh* betekent *Ik zal zijn, die Ik ben*, of *Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

⁶ Voor de verovering van Jeruzalem werd een vastendag vooral door de koning uitgeroepen (1Kon.21:9, 2Kron.20:3, Jer.36:6,9). Daarna werd er ook zonder opdracht van een koning regelmatig gevast (Ezra 8:21, Neh.9:1, Ester 4:3,16, Zach.8:19). Zie Turenhout T. van, *Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk*, 2023.

ken (Joël 3:17). De verovering van de hoofdstad door koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 586 voor Christus was dus al achter de rug, en de verstrooiing van de 12 stammen van Israël door de Assyrische en Babylonische legers had dus al plaatsgevonden.

In plaats van de bekende vroegere vijanden van Israël, zoals de Arameeërs, Assyriërs en Chaldeeën, worden de Tyriërs, de Sidoniërs, de Filistijnen, Egyptenaren en Edomieten als tegenstanders aangeduid (Joël 3:4,19). Dat zijn buurvölker van Israël. Tyrus en Sidon waren 2 steden ten noorden van het Tienstammenrijk. De Filistijnen, Egyptenaren en Edomieten woonden ten zuiden van het Tweestammenrijk Juda.

Nadat in 586 de Babylonische koning Nebukadnezar II Jeruzalem had veroverd, hadden de Tyriërs, Sidoniërs en de Filistijnen veel Joden van hun schatten beroofd, en hen aan Grieken als slaven verkocht (Joël 3:5,6). De Egyptenaren hadden de meeste mensen van Gods volk valse hoop gegeven (Jes.36:6, Ez.29:6,7), en ze niet echt geholpen in de strijd tegen Nebukadnezar II. De Edomieten reageerden zeer vijandig en wraakzuchtig tegenover de inwoners van het Tweestammenrijk, en ze hielpen de Babyloniërs met de verovering van de stad Jeruzalem. Ze doodden vluchtende Joden, en roofden van hun bezittingen, en namen delen van het heilige land in bezit (Ps.137:7, Ez.35:5,6,10, Joël 3:19, Am.1:11, Ob.1:10-14).

De grote verwoesting van Edom tijdens de strijd tegen de Nabateëën had dus nog niet plaatsgevonden. In de tijd van de profeet Maleachi (±432 v.Chr.) zou het bergachtige landschap van de Edomieten worden verwoest, zodat de jakhalzen er ronddoelden.⁷ De andere genoemde steden en volken zouden pas later Gods wrekende macht ervaren. De profeet Joël bracht zijn boodschap dus na de verovering van Jeruzalem in 586 voor Christus, en voor de verwoesting van het gebied van Edom rond 432 voor Christus.

Na de grote deportatie van de Joden naar Babel waren er ook mensen in het Tweestammenrijk achtergebleven (2Kon.25:12,22, Jer.39:10, 40:7-12, 52:16). Die trokken na de moord op hun landvoogd Gedalja allemaal naar Egypte (Jer.41-43). In het heilige land woonden in die tijd vrijwel geen Joden (uit het Tweestammenrijk) meer.

De mensen die toen in het gebied van het Tienstammenrijk woonden, waren de Samaritanen. Zij waren een mengvolk van Israëlieten en andere volken. Ze dienden de Here en de afgoden, en hoorden niet bij Gods volk (2Kon.17:24-41, Ezra 4).

In het bijbelboek Joël kunnen we echter lezen, dat de Joden zich konden verzamelen bij het huis van de Here (Joël 1:14), en dat op de berg Zion op de hoorn kon worden geblazen (Joël 2:1,15). Een deel van het volk moet dus na 538 voor Christus zijn teruggekeerd. Ze moesten zich verzamelen bij de tempel, het huis van God. De priesters moesten tussen de voorhal en het (reukoffer)altaar gaan staan (Joël 2:17).⁸ De nieuwe tempel was dus al herbouwd. In 515 voor Christus was de herbouw van die tempel voltooid (Ezra 6:14,15). In die tijd waren de 2 profeten Haggai en Zacharia in het heilige land actief (Ezra 5:1, 6:14, Zach.4:11-14).⁹

Het lijkt er dus sterk op, dat de profeet Joël oprad na het werk van de profeet Haggai en de visioenen van Zacharia, en na de herbouw van de tempel in 515 voor Christus. Vervolgens voltooide Zacharia de profetieën van zijn boek (Zach.6:9-14:21), en profeteerde Joël onder zijn volksgenoten. Rond 432 voor Christus sloot de profeet Maleachi kort na de verwoesting van het gebied van Edom door de Nabateëën de rij van oudtestamentische profeten.¹⁰

⁷ Zie Turenout T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijpskerk, 2023.

⁸ Zie hiervoor de uitleg bij dit vers.

⁹ Zie voor de uitleg van het 4^e hoofdstuk van Zacharia Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijpskerk, 2023.

¹⁰ Zie Turenout T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijpskerk, 2023.

3. De betrouwbaarheid van het boek.

De betrouwbaarheid van het boek Joël is vrijwel onomstreden. Van dit bijbelboek bestaan meerdere versies: De versie van de Septuagint (LXX) in het Grieks en die van de Masoretische overlevering in het Hebreeuws. De Hebreeuwse versie is overgeleverd door de Joden, en vormt inhoudelijk hoofdzakelijk de bron van de vertaling zoals die door ons wordt gebruikt.

De Griekse versie van het Oude Testament is gemaakt, omdat heel veel Joden in Egypte het Hebreeuws niet meer konden verstaan. Hoogstwaarschijnlijk is die vertaling tot stand gekomen tijdens de regering van de Egyptische koning Ptolemeüs II Filadelfus (285 – 246).¹¹

Naast de bovengenoemde versies van het bijbelboek Joël kennen we ook nog de gedeeltelijke overlevering via de Dode Zeerollen.¹² De Dode Zeerollen bevestigen over het algemeen het boek Joël, zoals het door de Masoretische (= Hebreeuwse) tekst is overgeleverd. Er zijn slechts kleine verschillen met de Masoretische tekst die Christenen al eeuwenlang kennen. Uit de gegevens van de Dode Zeerollen blijkt bovendien, dat het boek Joël al in de eerste eeuwen voor Christus bekend was. Het wordt één keer in een (ander) niet-canoniek geschrift van de Dode Zeerollen geciteerd.¹³

Het bestaan van het bijbelboek Joël wordt eveneens bevestigd door Jezus Sirach. In zijn lofzang op de voorvaders noemt hij bijna alle grote figuren van Israël (Sir.44-49). Ook de 12 profeten worden daarbij genoemd (Sir.49:10). Joël is één van die 12.

De Here Jezus gaf duidelijk aan, dat Hij de Joodse versie van het hele Oude Testament als betrouwbaar erkent (Mat.23:34/33,35/34,¹⁴ Luk.11:49-51). Hij noemde namelijk de schriftgeleerden de moordenaars van de profeten; al vanaf Abel tot en met Zacharia. De laatste vermoorde profeet uit het laatste bijbelboek bij de Joden is Zacharia (2Kron.24:20-22).¹⁵ De Heiland gaat uit van de volgorde zoals die bij Joden gebruikt wordt. Daarmee erkent Hij dus het bijbelboek Joël.

Een deel van het boek Joël (2:28-32) wordt ook aangehaald in het bijbelboek Handelingen der apostelen (2:17-21).

Kortom, het bijbelboek Joël is ons betrouwbaar overgeleverd.

4. Verklaringsmethode.

Het bijbelboek Joël wordt soms op een allegorische of symbolische wijze uitgelegd. Dit gebeurt, omdat het een profetisch boek is. Het gaat over de toekomst. Profetie zou abstract en

¹¹ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 2.

De vertaling van de Septuagint is gebaseerd op oudere Hebreeuwse bronnen dan die wij bezitten, maar de kwaliteit van de vertaling is erg wisselend. Ook bevat de Septuagint de apocriefe boeken, die de Protestantse kerken niet erkennen. Voor de verwijzingen in het Nieuwe Testament naar het Oude Testament is grotendeels gebruik gemaakt van de Septuagint, omdat die bij veel Joden het meest bekend was. Daarom is het opvallend, dat de Here Jezus uitging van de Joodse volgorde van de Hebreeuwse bijbelboeken.

¹² De Dode Zeerollen zijn Hebreeuwse boekrollen die na de Tweede Wereldoorlog in de woestijn van Juda zijn gevonden. De Hebreeuwse teksten op deze rollen zijn ongeveer 1200 jaren ouder dan de Masoretische tekst waarop de meeste van onze bijbelvertalingen zijn gebaseerd. Helaas zijn de rollen erg beschadigd. Daardoor is de Bijbel van de Dode Zeerollen incompleet.

¹³ In het document van Damascus (Joël 2:12-13).

Zie hiervoor Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 428.

¹⁴ Zie hierbij de uitleg van Turennot T. van, *Het Evangelie via de apostel Matteüs*, Grijpskerk, 2024.

¹⁵ De Joden delen het Oude Testament anders in dan Christenen. De bijbelboeken hebben een andere volgorde. Eerst komt het gedeelte van de wet, daarna de profeten, en als laatste de geschriften. Het boek 2Kronieken is bij hen het laatste bijbelboek. De laatste profeet die daarin vermoord wordt, is Zacharia.

Dat is niet dezelfde Zacharia als de auteur van het gelijknamige bijbelboek!

vaag zijn. Het zijn geen concrete zaken of gebeurtenissen. Geschiedschrijving en profetie zou je van elkaar moeten scheiden.

Deze scheiding is echter on-bijbels. Ten eerste vertellen profeten niet alleen iets over de toekomst. Ze geven vooral rechtstreeks de boodschap door, die ze van God krijgen (2Pet.1:21). Ze krijgen deze boodschappen om de kinderen van de Here heel concreet op te bouwen, te vermanen en te bemoedigen.

Mensen kunnen op verschillende manieren een profetie van God krijgen:

- door een (innerlijke) stem (Gen.15:1,4,5,7,9,13, 22:11-18, Ex.3, 1Sam.3),
- door dromen tijdens de slaap (Gen.15:12-21, 20:3,6,7, 26:24, 37:5-7,9, 31:3,11-13, 40, 41:1-36, Num.12:6, 1Kon.3:5-15, Dan.7),
- door visioenen tijdens het volle bewustzijn (Jes.6, Ezech.1:1-3:15, Dan.8),
- door een rechtstreekse verschijning (Gen.17:1-22, 18, Ex.33:11, Deut.34:10, Richt.2:1-5, 6:11-22, 13:3-23, Dan.9:20,21).

Ten tweede is profetie niet vaag. We zullen verderop ook zien, hoe concreet bijvoorbeeld voorspellingen van de profeet Joël in vervulling zijn gegaan. Ook komen er in de Bijbel heel wat profeten voor, die geschiedschrijvers waren. Mozes was een profeet (Deut.34:10-12), en toch heeft hij in opdracht van God concrete geschiedenis van zijn volk op schrift gesteld (Ex.17:14, 24:4, enz.). Van de profeet Samuel, Natan, de Sioniet Ahia, koning Salomo (972 – 932), de ziener Jedo, de profeet Jesaja en vele anderen kan hetzelfde gezegd worden (1Kron.29:29, 2Kron.9:29, 12:15, 13:22, 26:22, 32:32, 33:19, Hand.3:24). Hieruit blijkt wel, dat er duidelijk verband bestaat tussen profetie en geschiedschrijving. Bij deze profeten werd de ordening van hun geschiedschrijving bepaald door de thema's van de profetie. Het was profetische geschiedschrijving.¹⁶ Zo zet bijvoorbeeld de Openbaring als een profetisch boek de toekomstige tijd in het juiste kader.

Evenals bij het spreken van alle dag, zouden we in eerste instantie alles concreet en letterlijk opvatten. Als men bijvoorbeeld tegen zijn buurman zegt, dat zijn autolichten nog aan staan, dan gaat die buurman niet direct denken, dat het symbolisch bedoeld is. Als iemand zegt, dat opa 100 jaar oud is, dan zoeken we daar niets symbolisch achter.

Dit gebeurt wel met spreekwoorden, gezegden en allerlei vormen van beeldspraak. Men kan bijvoorbeeld *het paard achter de wagen spannen*, en *eieren voor z'n geld kiezen*. In het eerste geval is het voor iedereen duidelijk, dat de zaak onhandig wordt aangepakt. Niemand gelooft, dat er een paard achter de wagen wordt gespannen. Als iemand eieren voor zijn geld kiest, dan denkt men niet aan eieren kopen.

Men neemt dus in eerste instantie de dingen letterlijk, en denkt pas in symbolen, als daar een aanleiding voor is. Eén voorbeeld hebben we al genoemd: Als een taal een bepaalde manier van zeggen altijd symbolisch uitlegt, zoals onder andere bij spreekwoorden het geval is.

Verder kan men iets symbolisch nemen, als het blijkt uit het verband waarin het staat, of als de schrijver zelf zegt, dat men het symbolisch moet nemen. Het kan moeilijk zijn, als een boek daarbij verwacht, dat men over een bepaalde voorkennis beschikt. Een boek waarin veel wiskundige gegevens verwerkt zijn, zal niet voor iedereen direct duidelijk zijn.

Het boek Joël vormt op deze boeken geen uitzondering. Er wordt kennis van oudere bijbelboeken van het Oude Testament verondersteld. Deze kennis is nodig om te weten, hoe men bepaalde dingen moet uitleggen. Bij het boek Joël moeten we dus rekening houden met alle punten die we net onder de loep genomen hebben.

¹⁶ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 167 v.v.

Het is alleen heel lang geleden, dat het boek geschreven is. Er worden dus symbolen gebruikt die toen voor iedereen duidelijk waren, maar die voor ons geen betekenis meer hebben. Als we die tijd niet kennen, zijn veel van dat soort zaken op het eerste gezicht niet duidelijk. Wanneer wij in een boek *eieren voor je geld kiezen* gebruiken, kan het best zijn, dat iemand daar 300 jaren later niets meer van begrijpt. Een Rus zal dit spreekwoord waarschijnlijk ook niet begrijpen. Daarom zullen wij dus studie moeten maken van de tijd waarin dit boek geschreven is.

Elke tijd kent dus zijn eigen symbolen, en elke cultuur heeft haar eigen tekens. Daarnaast zijn er symbolen die minder aan tijd en plaats gebonden zijn.¹⁷ We zullen dus rekening moeten houden met bepaalde kenmerken van de taal en cultuur waarin het boek Joël is ontstaan. De schrijver van dit bijbelboek is afkomstig van de Joodse traditie. Een cultuur die samenhangt met het oude Hebreeuws.

De Joodse cultuur verschilt nogal van de Griekse en onze huidige cultuur. De Griekse cultuur is rijk aan mythen en sagen, waar slechts een kleine kern van waarheid in zit. Abstracte filosofie en wetenschap verschaften een moraal, niet de godsdienst. Het concrete stond op een lager plan. Het Hebreeuws beschrijft veel realistischer.¹⁸ Tussen concrete wetenschap, geschiedschrijving en godsdienst bestond geen strikte scheiding.

Om dat na te gaan, kan men in het Oude Testament volop terecht. Het is aanschouwelijk en concreet. Het behandelt op zeer menselijke wijze de geschiedenis van het dagelijks leven. Onderricht in wijsheid, was concreet. Geen vage formules. We vinden hierin dus veel overeenkomst met het Nederlands.

Toch zijn er ook verschillen tussen onze gedachtewereld en die van de Joden uit de Oudheid. Bij de Joden ging men uit van de concrete waarneming en eigen beleving daarvan. Wij gaan er veel meer van uit hoe het in werkelijkheid is. Als er bijvoorbeeld rookwolken opstijgen, waardoor men de zon niet meer kan zien, dan zei iemand uit de Joodse cultuur, dat de zon verduisterd werd. Wij zouden zeggen, dat we de zon niet meer kunnen zien. Volgens die Joodse cultuur zou de zon helemaal geen licht meer geven, terwijl dat absoluut niet het geval hoeft te zijn. Het is slechts een accentverschil, waarbij geen duidelijke scheidslijn te trekken is. We moeten er wel aan denken, want het kan aanleiding geven tot grote misverstanden.

Zo zijn er nog meer kleine verschillen. In onze tijd vindt men het belangrijk te weten waar, en wanneer iets gebeurt. In de oude Joodse cultuur vond men de betekenis van het gebeuren het belangrijkste. Wij beginnen meestal te vertellen bij het begin, en houden ons dan aan de tijds-

¹⁷ Zo wordt bijvoorbeeld in het bijbelboek Haggai gezegd, dat de Here de hemel en de aarde zou laten beven (Hag.2:7,23^a). Zoals personen van iets moois of iets verschrikkelijks sterk onder de indruk kunnen raken, en daardoor kunnen beven, zo zouden ook de hemel en de aarde beven. Beven, omdat veel koninkrijken door onderlinge strijd ten onder zouden gaan. De hemel en aarde laten beven is in dit geval als een personificatie gebruikt. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10, 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zou komen, maar vooral dat de (hele) schepping als het ware mee zou leven met de emoties en ervaringen van de mensen. De aarde was verontrust door het geweld van de talrijke legers. Het vuur waarmee soldaten en veroveraars vaak steden, akkers en boomgaarden in brand staken, liet de lucht in het hemelgewelf van de hitte trillen (van angst). Zo zagen en ervoeren de mensen dit. Doordat de profetieën van Haggai zijn vervuld, kunnen we dit ook nog controleren. Van een echte concrete hemelbeving lezen we in de Bijbel niets. Ook heeft in die tijd niet de hele aarde gebeefd. Dit leert ons, hoe we een dergelijke uitdrukking bij nog onvervulde profetieën moeten uitleggen.

Het blijft echter concreet, en is nooit abstract of allegorisch. Bij gelijkenissen staat het zelfs altijd uitdrukkelijk aangegeven, dat het om een gelijkenis gaat!

¹⁸ Dronkert K., Gids voor het Oude Testament, Kampen, 1964, pag. 181 v.v.

volgorde. De gebeurtenissen krijgen zo een tijdruimtelijke ordening. In de oude Joodse cultuur, behandelde men eerst het belangrijkste. De volgorde bestond uit thema's. Een strakke tijdsvolgorde was vaak afwezig. Zo wordt bijvoorbeeld het sterven van Terach in Gen.11:32 al vermeld, terwijl dit na het gebeuren in Gen.12 moet hebben plaatsgevonden. De profeet Daniël beschreef verscheidene malen dezelfde tijdsperiode vanuit andere gezichtspunten. Zo kreeg men een genuanceerder beeld.¹⁹

Toch gaf men de tijd wel realistisch weer. De tijd was voor hen geen symbool. Het was alleen wat minder belangrijk, dan bij ons. Hoewel het bijbelboek Richteren thematisch geschreven is, kan men met veel gereken de tijdsvolgorde wel (ongeveer) te weten komen.

Men zal ook merken, dat periodeaanduidingen met elkaar in overeenstemming zijn. De 3½ jaar vervolging die de profeet Daniël voorspelde, is daarbij een goed voorbeeld. Deze vervolging is tijdens de regering van de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) letterlijk uitgekomen. Vanaf het einde van 168 tot in het jaar 164 voor Christus heeft die onderdrukking geduurd.²⁰ Hoewel men andere zaken belangrijker vond, veronachtzaamde men de tijdsweergave niet. Het is ook hier slechts een accentverschil.

De invloed van de cultuur uit het oude Midden-Oosten is het grootst. Invloeden van de Assyrische lijsten met realistische tijdrekeningen en van de eveneens concrete jaartabellen uit Egypte zijn onder andere in het bijbelboek Genesis terug te vinden. Het abstracte denken van de Griekse cultuur bestond in het oude Midden-Oosten niet. In Egypte rekende men alleen met 3 koeien, maar niet met 3 als abstract getal. De vaardigheden die men leerde, waren direct met een praktisch beroep uit de maatschappij van die tijd verbonden. Een op zichzelf staande tak van wetenschap die boven de praktijk verheven zou zijn, kende men niet. De Griekse wijsgeer Plato scheidde de wetenschap als iets verhevens af van de gewone praktijk (= het handelen), die voor het mindere volk bestemd zou zijn. Dit denkpatroon is on-bijbels.

Kort samengevat gaan we dus de volgende lijn aanhouden. We nemen in eerste instantie alles letterlijk.

Slechts in bepaalde gevallen wijken we daarvan af:

1. Als het erbij staat, dat we iets geestelijk op moeten vatten.
2. Als taalmiddelen in een andere richting wijzen. Dit kan bij bepaalde uitdrukkingen, of verbindingswoorden.
3. Als de aangehaalde motieven uit de rest van de Bijbel daar aanleiding toe geven.²¹ Kennis van de Bijbel is daarvoor nodig.

¹⁹ De hoofdstukken in het bijbelboek Daniël staan ook niet in chronologische volgorde. Zo vond bijvoorbeeld de openbaring van de ram en de bok in het 8^e hoofdstuk eerder plaats, dan het verschijnen van de vreemde schrifttekens op de muur uit het 5^e hoofdstuk.

Zie hiervoor ook Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

²⁰ Zie hiervoor ook Turenout T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

²¹ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

In Matteüs 1:23 lezen we, dat deze geschiedenis nog eens zou gebeuren. Zoals God in de tijd van de duistere periode van de zeer slechte koning Achaz zich over zijn volk had ontfemd, zo zou Hij opnieuw zijn licht laten stralen in een donkere tijd. Een nog veel betere verlosser dan koning Hizkia zou worden geboren; een nieuwe Immanuël: Koning Jezus Christus, God is met ons.

4. Als het verband waarin het staat, aanleiding geeft om het symbolisch op te vatten.

We proberen dus in eerste instantie het boek te lezen, zoals het op de eerste lezers overkwam. Vanuit het referentiekader van de eerste lezer kunnen we dan de lijnen doortrekken naar vandaag.

5. De vorm en structuur van het boek.

De bijbelboeken Hosea tot en met Maleachi worden de kleine profeten genoemd. Deze bijbelboeken omspannen de periode vanaf de 8e tot en met de 5e eeuw voor Christus. Ze worden klein genoemd, omdat ieder bijbelboek van de 12 kleine profeten een relatief geringe omvang heeft, als men dat vergelijkt met grote profeten zoals Jesaja en Jeremia. Vanwege de geringe omvang schreven de Joden deze bijbelboeken op één rol. Ze noemden ze *de 12*, of *de 12 profeten*, en telden ze als één boek.²²

De volgorde van de 12 bijbelboeken in onze Bijbel is overgenomen uit het Hebreeuwse Oude Testament.²³ Deze volgorde is niet bepaald door historische overwegingen. Alleen de laatste 3 profeten na de ballingschap staan in tijdsvolgorde. In de Joodse cultuur van die tijd gebruikte men meer de thematische volgorde. Toch is er evenmin een duidelijke thematische ordening aanwezig.

Bij de volgorde van deze 12 bijbelboeken spelen andere overwegingen een rol. Het lijkt erop, dat in eerste instantie de eerste 10 profetische boeken afwisselend zijn geordend, en dat daaraan later de laatste 2 bijbelboeken zijn toegevoegd.

Nr.	Profeet	Werkterrein	Wereldmacht	Thema
1	Hosea	Israël	Assyrië	De hoer Israël
2	Joël	Juda	Perzië	De sprinkhanenplaag
3	Amos	Israël	Assyrië	Tegen onrecht en liefdeloosheid
4	Obadja	Juda	Babel	Vonnis over Edom
5	Jona	Israël	Assyrië	Gods liefde voor heidenen met spijt
6	Micha	Juda	Assyrië	Tegen de zonde
7	Nahum	Juda	Assyrië	Vonnis over Ninevé
8	Habakuk	Juda	Babel	Vonnis over de Chaldeeën
9	Zefanja	Juda	Assyrië	De dag van berechting en beloning
10	Haggai	Juda	Perzië	Opwekking tot herbouw van de tempel
11	Zacharia	Juda	Perzië	Reiniging van de zonde
12	Maleachi	Juda	Perzië	De dag van berechting en beloning

Hoogstwaarschijnlijk heeft men bij de eerste 5 bijbelboeken de Judese en Israëlitische profeten met elkaar willen afwisselen.²⁴ De laatste 5 profeten (van de eerste 10) werkten allemaal in Juda. Bij eerste 10 boeken is bij de oneven nummers Assyrië de wereldmacht. Bij de even nummers begint het met de nieuwste wereldmacht Perzië, en loopt het terug tot het oudste wereldrijk Assyrië, waarna het weer oploopt tot het Perzische rijk. Na de ordening van deze 10 bijbelboeken zijn de laatste 2 eraan toegevoegd.

Zie Turenout T. van, Het Evangelie via de apostel Matteüs, Grijpskerk, 2024.

²² Zie bijvoorbeeld Sirach 49:10. Ook bij de Dode Zeerollen stonden de 12 kleine profeten op één rol. Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999, pag. 417.

²³ Deze volgorde is al heel oud. In de Dode Zeerollen werd ook deze volgorde aangehouden.

²⁴ De profeet Amos was van Judese afkomst, maar hij werkte in het Tienstammenrijk Israël.

Hoe is de vorm of de indeling van het bijbelboek Joël? Is het thematisch? Behandelt het bepaalde onderwerpen, of is het chronologisch, zodat alle hoofdstukken als in een tijdbalk na elkaar in vervulling gaan.

Door een samenspel van vorm en inhoud ontstaat de structuur van een boek. Dit is ook met Joël het geval. Zo komen we in grote lijnen bij de volgende indeling:

1. Hoofdstuk 1 tot en met 2:17, de Here waarschuwt zijn volk voor de vijand.
2. Hoofdstuk 2:18 tot en met 3:21, God belooft zijn volk de verlossing van alle vijanden.

Eerst waarschuwde de hemelse Vader zijn volk voor een sprinkhanenplaag. Het waren geen gewone sprinkhanen. Het waren vooral vijanden van Gods dienaren.

In het 2^e hoofdstuk werden de Joden opgeroepen om zich met heel hun hart te bekeren tot Jahweh. Als antwoord op die bekering beloofde de Almachtige, dat Hij de sprinkhanen zou verdrijven. Daarna volgt een korte beschrijving van de uitstorting van de Heilige Geest.

In het laatste hoofdstuk van het bijbelboek Joël worden al Gods vijanden berecht, en het volk van de Here wordt gezegend.

3. HET BIJBELBOEK JOËL.

1. God waarschuwt zijn volk.

1. Opschrift.

Hoofdstuk 1:1

1 Het woord van Jahweh, dat werd gericht tot Joël, een zoon van Petuel.

De naam Joël betekent: Jahweh is God. Deze naam komt wel vaker in de Bijbel voor. We kunnen hierbij bijvoorbeeld denken aan de oudste zoon van de profeet Samuel (1Sam.8:1,2). Daarom wordt de profeet Joël ook een zoon van Petuel genoemd.

1 Het woord van Jahweh,²⁵ dat werd (gericht) tot (of naar/aan/bij) Joël, een zoon van Petuel (= Opening (of Verschijning) van God).

Met *Jahweh* wordt God de Vader bedoeld (Zach.14:7, vgl. Mat.24:36, Mark.13:32, Ps.110:1). Geen mens kan Hem (volledig) zien, want dan zou hij of zij sterven (Ex.33:18-23). De heerlijkheid van Jahweh is daarvoor veel te groot.²⁶

²⁵ *Jahweh* betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: "Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd."

²⁶ De Statenvertalers vertaalden Gods naam *Jahweh* met *de HEERE*.

De Here Jezus wordt echter nergens in de Bijbel met Jahweh aangeduid. Hij kan wél door mensen worden gezien. Voor zijn komst als een sterfelijk mens op deze wereld, vertoonde de Zoon van God zich aan sommige mensen als dé Knecht van de Here ofwel dé Knecht van Jahweh. Bij de beschrijvingen van zijn verschijningen in het Oude Testament blijkt dat uit het tekstverband (Gen.16:10-13, 22:11,12, 31:11-13, Ex.3:2, Num.22:22-35, Joz.5:13-15, Richt.6:11-23, 13:3-22, Zach.1:8-12).

2. De sprinkhanenplaag.

Hoofdstuk 1:2-2:17

2 Luistert hiernaar, oudsten! Hoort, alle inwoners van het land! Is dit gebeurd in jullie dagen, of in de dagen van jullie voorvaders?

3 Vertelt erover aan jullie zonen! Jullie zonen moeten het aan hun zonen vertellen, en hun zonen aan de volgende generatie.

4 Het overblijfsel van de sprinkhaanlarve heeft de sprinkhaan opgevreten. Het overblijfsel van de sprinkhaan heeft de jonge sprinkhaan opgevreten, en het overblijfsel van de jonge sprinkhaan heeft de kaalvreter opgevreten.

5 Wordt wakker, dronkaards, en huilt! Jammert, alle wijndrinkers, over de jonge wijn, want het is bij jullie mond weggenomen,

6 want een heidenvolk is tegen mijn land opgetrokken, machtig en ontelbaar. Zijn tanden zijn leeuwentanden, en het heeft de tanden van een volwassen leeuw.

7 Het heeft van mijn druivenplant een woestijn gemaakt, en mijn vijgenboom gemaakt als schuim. Het heeft haar volledig afgeschild, en het heeft haar neergegoid. Haar twijgen zijn wit geworden.

8 Jammer als een jonge vrouw met een omgebonden rouwzak om de man van haar jeugd.

9 Het graanoffer en het drankoffer zijn van het huis van Jahweh weggenomen. De priesters, de dienaren van Jahweh, hebben getreurd.

10 Verwoest is de akker. De grond heeft getreurd, want het koren is vernietigd, de nieuwe wijn is opgedroogd, en de olijfolie is weggeslonken.

11 Akkerbouwers zijn beschaamd, wijnboeren hebben gejammert over de tarwe en over de gerst, want de oogst van de akker is verloren gegaan.

12 De druivenplant is verdord, en de vijgenboom is weggekijnd. De granaatappelboom, ook de dadelpalm en de appelboom; alle bomen van het veld zijn opgedroogd. Ja, de blijheid van de mensenzonen is beschaamd.

13 Omgordt jullie en jammert, priesters! Jammert, bedienden van het altaar! Komt, overnacht in rouwzakken, dienaren van mijn God, want het graanoffer en drankoffer zijn aan het huis van jullie God onthouden.

14 Heiligt een vasten! Roept een heilige samenkomst bijeen! Verzamelt de oudsten en alle inwoners van het land bij het huis van Jahweh jullie God, en schreeuwt naar Jahweh om hulp!

15 Wee die dag, want dichtbij is de dag van Jahweh. Hij komt als een verwoesting van de Almachtige.

16 Is niet het eten voor onze ogen weggesneden; blijheid en gejuich uit het huis van onze God?

17 Verschrompeld zijn de zaadkorrels onder hun aardkluiten. De voorraadschuren zijn verwoest. De schuren zijn vernietigd, want het koren is verdord.

18 Wat loeit het vee! De kudden rundvee zijn in verwarring, want ze hebben geen wei. Zelfs de kudden kleinvee lijden.

19 Naar U, Jahweh, roep ik, want het vuur heeft de weiden van de wildernis verteerd, en een vlam heeft alle bomen van het veld verzengd.

20 Zelfs het vee van het veld smacht naar U, want de waterbeddingen zijn uitgedroogd, en het vuur heeft de weiden van de wildernis verteerd.

1 Blaast op de hoorn op Zion, en slaat alarm op mijn heilige berg! Alle inwoners van het land sidderen, want de dag van Jahweh is gekomen. Ja, hij is dichtbij.

2 Het is een dag van duisternis en van donkerheid; een bewolkte ja, een zwaar bewolkte dag. Evenals de ochtendgloren zijn uitgestrekt over de bergen, is er een talrijk en machtig volk. Zoals het is, is er in eeuwigheid geen geweest, en erna zal er geen meer zijn gedurende jaren; van generatie op generatie.

3 Voor hem heeft het vuur verteerd, en achter hem verzengt een vlam. Als de hof van Eden is het land voor hem, en achter hem is een woeste wildernis. Aan haar is voor hem toch geen ontkoming geweest.

4 Zoals de verschijning van paarden is zijn verschijning, en als rossen lopen zij.

5 Als het geluid van strijdwagens springen zij over de toppen van de bergen; als het geluid van een vuurvlam, dat een stoppel verteert; als een machtig volk in slagorde opgesteld voor de strijd.

6 Voor hem krimpen de volken ineen. Alle gezichten zijn verhit samengekomen.

7 Als helden rennen zij. Als sterfelijke soldaten beklimmen zij de muur. Iedereen gaat zijn eigen weg, en zij lopen niet door elkaar.

8 De één verdringt de ander niet. Elke kerel gaat zijn eigen weg. Al vallen er door pijlen, zij houden niet op.

9 Zij stormen op de stad af. Zij rennen over de muur. Zij klimmen de huizen in. Als een dief komen zij binnen door de vensters.

10 Voor hun gezichten is het land verontrust geweest. De lucht heeft getrild. De zon en de maan zijn donker geweest, en de sterren hebben hun glans ingetrokken.

11 Jahweh heeft zijn stem voor zijn legermacht uit laten klinken. Ja, zijn leger is buitengewoon talrijk. Ja, machtig is de Dader van zijn woord. Ja, groot en buitengewoon ontzagwekkend is de dag van Jahweh, en wie kan hem verdragen?

12 Ook nu is het woord van Jahweh: “Bekeert jullie tot Mij met jullie hele hart met vasten, met huilen en met jammeren!”

13 Scheurt jullie hart, en niet jullie kleren! Keert terug naar jullie God Jahweh, want genadig en barmhartig is Hij; geduldig en overvloedig aan goedgunstigheid! Hij heeft verdriet over het kwaad.

14 Wie weet, of Hij zal terugkeren. Hij kan spijt krijgen. Hij kan een zegen achter zich overlaten. Een graanoffer en een drankoffer moeten voor jullie God Jahweh zijn.

15 Blaast op de hoorn op Zion! Heiligt een vasten! Roept een heilige samenkomst bijeen!

16 Verzamelt het volk! Heiligt de vergadering! Vergadert de ouderen! Verzamelt de kleine kinderen en de zuigelingen! De bruidegom moet uit zijn slaapkamer naar buiten gaan, en de bruid uit haar bruidsvertrek.

17 Tussen de voorhal en het altaar moeten de priesters, de dienaren van Jahweh, huilen,

en ze moeten zeggen: “Spaar uw volk, Jahweh! U moet uw erfelijk bezit niet overgeven aan smaad, door heidenvolken over hen te laten heersen. Waarom zullen ze onder de volken zeggen: “Waar is hun God?”

2 Luistert hiernaar, oudsten (of ouderen)! Hoort (of Gehoorzaamt), alle inwoners van het land (of de aarde)! Is dit gebeurd (of geweest) in jullie dagen, of in de dagen van jullie (voor)vaders?

Allereerst richt de profeet zich met de boodschap van God tot de oudsten. De oudsten waren de plaatselijke bestuurders en vertegenwoordigers van het volk (Ex.3:16, 4:29, 12:21, enz., Num.11:16,17,24-29, Deut.19:12, 21:2-9,18-21, 22:13-21, 25:5-10, Richt.8:14,16, 11:5-11, Rut 4:1-10). Ook in de koningentijd behielden de oudsten, vooral in de steden, hun positie in het lokale bestuur (1Sam.15:30, 16:4, 30:26, enz.).

Het Joodse volk werd na de ballingschap gewaarschuwd voor een leger sprinkhanen, vuur en een grote droogte. Wat er zou gaan gebeuren, zou veel erger zijn dan de grootste rampen die de afgelopen generaties hadden meegemaakt.

3 Vertelt (of Verkondigt) over (of boven) haar (= erover) aan (of naar) jullie zonen! Jullie zonen (moeten) (het) aan (of naar) hun zonen (vertellen), en hun zonen aan (of naar) de volgende (of een andere) generatie.

4 Het overblijfsel (of De rest) van de (sprinkhaan)larve (of de verslinder) heeft de sprinkhaan (of de sprinkhanenzwerm) opgevreten (of verslonden/(op)gegeten). Het overblijfsel (of De rest) van de sprinkhaan (of de sprinkhanenzwerm) heeft de jonge sprinkhaan (of sprinkhaan(larve)/verslinder) opgevreten (of verslonden/(op)gegeten), en het overblijfsel (of de rest) van de jonge sprinkhaan (of sprinkhaan(larve)/verslinder) heeft de kaalvreter (of sprinkhaan) opgevreten (of verslonden/(op)gegeten).²⁷

Er wordt hier gesproken over een toekomstige verwoesting van het heilige land door verschillende groepen sprinkhanen. Iedere keer zou er weer een andere zwerm door Israël trekken.

5 Wordt wakker, dronkaards, en huilt! Jammert (of Klaagt/Huult), alle wijndrinkers, over de jonge (of zoete) wijn (of het vruchtensap), want (of (om)dat) het (of hij) is van(uit) (= bij) jullie mond weggenomen (of afgesneden/afgehakt) (geworden),

6 want (of (om)dat) een (heiden)volk is tegen (of over/boven) mijn land (of mijn aarde) opgetrokken (of opgekomen/opgestegen), machtig (of talrijk) en er is geen getal (= en ontelbaar). Zijn tanden zijn leeuwentanden, en het (of hij) heeft de (hoek/snij)tanden van een volwassen leeuw.

De sprinkhanen worden hier beschreven als vijandelijke legers, die tegen het land van God zijn opgetrokken.

7 Het (of Hij) (= Het (heiden)volk) heeft (van) mijn druivenplant [tot (of als/naar)] een woestenijs gemaakt (of (neer)gezet/(neer)gelegd/(aan)gesteld), en mijn vijg(enboom) (gemaakt) als (of tot/naar) schuim (of een versplintering). Het (of Hij) heeft haar (= de vijg(enboom)) volledig afgeschild (of blootgelegd), en het (of hij) heeft (haar) (neer/weg)geworpen (= neergegoid). Haar (= de druivenplant) ranken (of Haar twijgen) zijn wit geworden (of gemaakt).

²⁷ In dit vers worden in het Hebreeuws naast het woord *sprinkhaan* nog 4 synoniemen genoemd. Omdat wij in de Nederlandse taal daar niet zoveel woorden voor hebben, moeten we ons met omschrijvende woorden behelpen. Het gaat over verschillende ontwikkelingsfasen van de sprinkhaan, en/of over verschillende soorten. De exacte betekenis blijft enigszins onzeker.

Het valt in vers 7 op, dat ook de oneetbare delen van struiken en bomen zullen worden aangestast. *Een vijgenboom zal als schuim worden*. Eerst zal de schors het ontgelden, en daarna zal die boom op de grond worden gegooid. Het lijkt er sterk op, dat zij zal worden verpulverd door het vuur. Ook de druivenplant zal verbranden. *Haar ranken zullen wit worden*.

8 Jammer (of Klaag/Kerm) als een jonge vrouw (of een maagd) met een (rouw)zak omgebonden (of omgord) om (of over) de man (of de echtgenoot/eigenaar) van haar jeugd (of haar jonge jaren).

Als een Israëliet rouwde, dan zat hij vaak letterlijk in zak en as (Gen.37:34, Neh.9:1, Ester 4:3, Jer.6:26, Am.8:10, Mi.1:16).

Door de sprinkhanen zou de man van een jonge vrouw omkomen. Sprinkhanen eten of doden geen mensen. Het is hier al duidelijk, dat het om een jonge man ging, die zou omkomen in de strijd. De verschillende zwermen sprinkhanen stellen dus vijandelijke legers voor.

9 Het (graan)offer en het drankoffer zijn van(uit) het huis van Jahweh weggenomen (of afgesneden/afgehakt) (geworden). De priesters, de dienaren (of de bedienden) van Jahweh, hebben getreurd.

Door de legers van de vijand(en) zou de offerdienst in de tempel onmogelijk worden gemaakt. Dat gebeurde niet gauw, en zeker niet bij voedselschaarste. Zelfs kort voor de verovering van Jeruzalem door de Romeinen in 70 voor Christus werd na een langdurige belegering het dagelijkse offer gestaakt, omdat er te weinig mannen waren om te offeren. Dit gebeurde niet, omdat er onvoldoende eten of drinken (= meestal jonge wijn) aanwezig was.²⁸ De offerdienst zou dus ophouden, omdat een vijandelijke macht het offeren zou beletten.

10 Verwoest (of Vernietigd) is de akker (of het land/veld). De grond (of het land) heeft getreurd, want (of (om)dat) het koren (of het graan) is vernietigd (of verwoest), de nieuwe wijn (of de most) is opgedroogd, en de (verse) (olijf)olie is weggeslonken (of weggekwijsd).

11 Akkerbouwers (of Boeren) zijn beschaamd, wijnboeren (of wijnbouwers) hebben jammerd (of geklaagd) over de tarwe en over de gerst, want (of (om)dat) de oogst van de akker (of het land/ veld) is verloren gegaan (of omgekomen).

12 De druivenplant is verdord (of opgedroogd),²⁹ en de vijg(enboom) is weggekwijsd (of verlept). De granaatappel boom, ook (of zelfs) de (dadel)palm boom en de appel boom; alle bomen van het veld (of het land/de akker) zijn opgedroogd (of zijn zonder vocht). Ja, (of (om)dat/want) de blijheid (of de vrolijkheid) van(uit) de zonen van de mens(en) is beschaamd.

De oogst zou verloren gaan. Zelfs de bomen zouden het moeten ontgelden. Bij het wegkwijsen van de bomen wordt de droogte als oorzaak aangeduid.

13 Omgordt jullie en jammert (of Klaagt/Kermt), [de] priesters! Jammert (of Klaagt/Huilt), bedienden (of dienaren) van het altaar! Komt, overnacht in (rouw)zakken, dienaren (of bedienden) van mijn God, want (of (om)dat) het (graan)offer en drankoffer zijn van(uit) (= aan) het huis van jullie God onthouden (of tegengehouden) (geworden).

14 Heiligt een vasten! Roept een (heilige (of feestelijke)) samenkomst (bijeenuit)! Verzamelt de oudsten (of ouderen) en alle inwoners (of bewoners/(ver)blijvers) van het land (of

²⁸ Flavius J., Joodse Oorlog, deel 6, hoofdstuk 2:1.

²⁹ In de Hebreeuwse tekst staat hier *De druivenplant is beschaamd*. In die taal lijken de (werk)woorden *beschaamen* en *opdrogen* (of *verdorren*) erg veel op elkaar. Hoogstwaarschijnlijk is onder invloed van het begin van vers 11 hier een fout is gemaakt. Op grond van het tekstverband is voor *verdord* (of *opgedroogd*) gekozen. In de Griekse handschriften (en de Vulgaat) zijn deze (werk)woorden in de verzen 11 en 12 weer op een andere manier door elkaar gehaald. De betreffende gedeelten zijn in de Dode Zeerollen verloren gegaan.

de aarde) (bij) het huis van Jahweh jullie God, en schreeuwt (om hulp) (of schreeuwt het uit) naar (of tegen/bij) Jahweh!

Vasten was een teken van rouw en boete (Neh.1:4, 9:1). Voor de verovering van de stad Jeruzalem in 586 voor Christus (door de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562)) werd een vastendag vooral door de koning uitgeroepen (1Kon.21:9, 2Kron.20:3, Jer.36:6,9). Daarna werd er ook zonder opdracht van een koning regelmatig gevast (Ezra 8:21, Neh.9:1, Ester 4:3,16, Zach.8:19).

15 Wee (of Ach/O) [voor/van] de dag, want (of (om)dat) dichtbij is de dag van Jahweh. Hij komt als een verwoesting (of een vernietiging) van(uit) de Almachtige.

De dag van Jahweh is een motief dat vaker in de Bijbel voorkomt.³⁰ Met *de dag van Jahweh* wordt niet één bepaalde gebeurtenis bedoeld, maar een tijd waarin de berechting van de Here komt.³¹ De betekenis van dit motief is dus afhankelijk van het tekstverband en (het perspectief van) de periode waarin het betreffende bijbelgedeelte is ontstaan.

16 Is niet het eten voor (of tegenover) onze ogen weggesneden (of afgesneden) (geworden); blijheid (of vrolijkheid) en gejuich (van)uit het huis van onze God?

17 Verschrompeld (of Verrot) zijn de zaadkorrels onder hun (aard)kluiten.³² De voorraadschuren (of De voorraadkamers/schatkamers) zijn verwoest (of verlaten). De (voorraad)schuren zijn vernietigd (of neergehaald), want (of (om)dat) het koren (of het graan) is verdord (of opgedroogd).³³

Sprinkhanen verwoesten geen schuren, maar het vuur van vijandelijke legers wel.

18 Wat (of Hoe) loeit (of kreunt/zucht) het vee! De kudden (of De scharen) rundvee (of grootvee) zijn in verwarring, want (of (om)dat) ze hebben geen wei(de). Zelfs (of Ook) de kudden [van het] kleinvee (of schapen) lijden (of verduren straf).

19 Naar (of Tegen/Bij) U, Jahweh, roep ik, want (of (om)dat) het vuur heeft de weiden (of de verblijven/verblijfplaatsen) van de wildernis (of de woestijn) verteerd (of (op)gegeten),

³⁰ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

³¹ De profeet Jesaja bedoelde met *de dag van Jahweh* de geleidelijke ondergang van Babel door de Perzische koningen Kores II (559/538 – 529) en Xerxes I (485 – 465) (Jes.13:6,9). Jeremia gaf daarmee de stapsgewijze verwoesting van Egypte door de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) en de Perzische koning Artaxerxes III (358 – 338) aan (Jer.46:10). In het bijbelboek Klaagliederen sprak deze profeet eveneens over *de dag van Jahweh* (Klaag.2:22). Daarbij omschreef hij, hoe in 586 voor Christus de stad Jeruzalem door de Babyloniërs werd verwoest. De profeet Ezechiël duidde met dezelfde term de gestage ondergang van Israëls hoofdstad aan (Ezech.7:19, 13:5).

³² Volgens de weergave van de Griekse handschriften staat hier: *De geiten zijn opgesprongen in hun stallen*. In de enige overgebleven Dode Zeerol van dit gedeelte staat aan het begin van dit vers: *De geiten zijn in hun stallen vergaan*(, en de Vulgaat heeft hier: *Verrot zijn de beesten in hun mest*). Op grond van het tekstverband, en de onderlinge verschillen tussen de andere handschriften is voor de weergave van de (Masoretische) Hebreeuwse tekst gekozen.

³³ Als door een harde oostenwind de sprinkhanen naar Egypte worden gedreven (Ex.10:13), betekent dit niet, dat deze dieren ook vanuit het oosten het heilige land binnenkwamen. Daar komen de sprinkhanenplagen vanuit het zuiden of zuidwesten. De oostenwind is in Israël afkomstig uit de woestijn. Het is een hete en verzengende wind die de grond laat opdrogen, en soms de planten en gewassen zelfs laat verdorren.

en een vlam heeft alle bomen van het veld (of het land/de akker) verzengd (of verbrand/verschroeid).

20 Zelfs (of Ook) het vee (of de dieren) van het veld (of het land/de akker) smacht (of verlangt) naar (of tegen/bij) U, want (of (om)dat) de waterbeddingen (of waterbeken) zijn uitgedroogd (of opgedroogd), en het vuur heeft de weiden (of de verblijven/verblijfplaatsen) van de wildernis (of de woestijn) verteerd (of (op)gegeten).

Er is sprake van een combinatie van droogte en vuur (Joël 1:19,20, 2:3). Deze combinatie kwam alleen voor, als vijandelijke legers na hun gewelddadige plundertocht alles in brand hadden gezet.

1 Blaast (of Stoot) (op) de (rams)hoorn in (= op) Zion,³⁴ en slaat alarm (of heft de strijdkreet aan) in (= op) mijn heilige berg! Alle inwoners (of bewoners/(ver)blijvers) van het land (of de aarde) (zullen (of moeten)) sidderen, want (of (om)dat) de dag van Jahweh is gekomen. Ja, (of want/(om)dat) (hij) is dichtbij.

De hoorn was vroeger vaak afkomstig van een rund of een ram. In tegenstelling met de rechte trompet was de hoorn meestal krom.

De mensen bliezen in die tijd op de (rams)hoorn om op te roepen voor de strijd (Richt.6:34, 1Sam.13:3). De hoorn werd ook gebruikt om alarm te slaan (Hos.8:1), of te waarschuwen bij het naderen van vijandelijke legers (Ezech.33:3-6, Hos.5:8, Am.3:6). Het volk kon dan met zoveel mogelijk voedsel naar de ommuurde steden vluchten (vgl. Jer.4:5, 6:1).

Met het woord *dichtbij* kan zowel dichtbij in de tijd, als nabij een bepaalde plaats worden bedoeld. Hier spelen beide betekenissen een rol.

2 (Het is) een dag van duisternis (of donkerheid) en van donkerheid (of onheil); een bewolkte en (= ja,) een zwaar bewolkte (of donkere) dag. (Even)als de ochtendgloren zijn uitgestrekt (of uitgespreid) over (of op/boven) de bergen, (is er) een talrijk en machtig volk. Zoals het (of hij) (= dat volk) is, is er (of hij) van(uit) (= in) de eeuwigheid geen (of niet) geweest, en na (of achter) hem (= en erna) zal er (of hij) geen (of niet) meer zijn (of meer doen/toevoegen) gedurende (of tot(dat)/altijd) jaren; van generatie en (= op) generatie.

In het Midden-Oosten is het meestal onbewolkt. Wolken aan de hemel is iets bijzonders. Meestal is er dan (veel) regen op komst, en daarna is het weer lang droog en onbewolkt.

Het woord *eeuwigheid* hoeft in het Oude Testament niet *altijd* te betekenen. Daarmee kan ook een erg lange periode worden bedoeld.

3 Voor (of Van) zijn gezicht (= Voor hem) heeft het vuur verteerd (of (op)gegeten), en achter (of na) hem verzengt (of verbrandt/verschroeit) een vlam. Als de hof (of de tuin) van Eden is het land (of de aarde) voor (of van) zijn gezicht (= voor hem), en achter (of na) hem is een woeste (of eenzame) wildernis (of woestijn). Zij (= Het vuur) (= Aan haar) is voor (of aan/van) hem (= de hof van Eden) toch (of ook/zelfs) geen ontkoming (of ontsnapping/bevrijding) geweest.

In die tijd waren rook en vuur kenmerken van vijandelijke legers die in aantocht waren. Alles werd leeggeplunderd, en wat niet bruikbaar was, werd in brand gestoken. Door het vuur van die rovende soldaten zouden er donkere wolken ontstaan evenals bij een bewolkte donkere dag (vgl. Jes.13:10,13, Ezech.32:7).

³⁴ Oorspronkelijk was Zion een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David (1012 – 972) heeft deze vesting op de Jebusieten veroverd (2Sam.5:7, 1Kron.11:5). Die burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68).

Die legers zouden machtiger zijn dan ooit.³⁵ In het prachtige land zouden ze een spoor van verwoesting achter zich laten.

4 (Zo)als de verschijning (of de aanblik) van paarden is zijn verschijning (of zijn aanblik), en (zo)als rossen (of ruiters) [zo (of (al) dus)] lopen zij.

5 Als het geluid (of de stem) van(uit) (strijd)wagens springen (of dansen) zij over (of op) de toppen van de bergen; als het geluid (of de stem) van een vuurvlam, dat een stoppel (of dat kaf) verteert (of (op)eet); als een machtig volk in slagorde opgesteld (of in orde gebracht) van (= voor) de strijd (of de oorlog).

De profeet ging het beeld met de werkelijkheid vergelijken. Paarden en strijdwagens worden hier genoemd.

6 Van(uit) (= Voor) zijn gezicht (= Voor hem) krimpen de volken (of de mensen) ineen. Alle gezichten zijn verhit (of kokend/gloeiend) samengekomen.

Voor dit machtige volk zouden de mensen in elkaar krimpen van bangheid. De gezichten van hen zouden rood worden van angst. Al het eetbare voedsel zou worden meegenomen, of in brand worden gestoken.

7 Als helden rennen zij. Als stervelingen van de oorlog (of de strijd) (= Als sterfelijke soldaten) beklimmen (of bestijgen) zij de muur. Een man (= Iedereen) gaat (of wandelt) [in] zijn (eigen) weg[en], en zij wisselen hun paden niet uit (= en zij lopen niet door elkaar).

8 Een man (= De één) (ver)dringt (of onderdrukt) zijn broer (= de ander/zijn naaste) niet. Een kerel (= Elke kerel) gaan (of (be)wandelen) (= gaat/(be)wandelt) [in] zijn (eigen) weg (of baan). (Al) vallen zij (= er) door (of ten behoeve van/rondom) het weggezondene (= pijlen/(werp)speren), zij houden niet op (of zij stoppen niet/eindigen niet/breken niet af).

9 Zij stormen op [in/door] de stad af. Zij rennen in (= over) de muur. Zij (be)klimmen (of (be)stijgen) de huizen in. Als de (= een) dief komen zij (binnen) door (of ten behoeve van/rondom) de vensters.

Hier worden duidelijk goed getrainde legers beschreven, die met pijlen of werpsperen worden bestreden. Echte sprinkhanen hebben meestal in een overvol gebouwde stad uit die tijd niet zoveel te zoeken.³⁶ Hun voedsel bevindt zich vooral op het platteland.

10 Voor (of van) zijn gezicht (= hun gezichten/dit gezicht/deze aanblik) is het land (of de aarde) verontrust (of bewogen) geweest. De hemel[en] (= De lucht) hebben (= heeft) getrild (of geschud/gebeefd).³⁷ De zon en de maan zijn donker (of duister) geweest, en de sterren hebben hun glans (of hun schijnsel) ingetrokken (of teruggetrokken) (of de sterren hebben hun glans verzameld).

De aarde zou verontrust zijn geweest door het geweld van de legers. De hemel of de lucht zou hebben getrild van de hitte van het vuur (en van angst).³⁸ De zon, de maan en de ster-

³⁵ Dit is duidelijk een hyperbool. Deze overdrijving komt wel vaker in de Bijbel voor (vgl. Ezech.26:10, Am.2:7). Men beschreef het in die tijd, zoals men het concreet beleefde, en niet hoe het was (vgl. Richt.5:4,5, 1Sam.14:15, Ps.18:8-17, 77:17,19, Jes.6:4, Jer.4:24, Hab.1:4-6).

³⁶ Dat de sprinkhanen tijdens de plagen in Egypte zo massaal de huizen binnendrongen, was heel opmerkelijk (Ex.10:6).

³⁷ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Met dit woord konden de mensen de woonplaats van God bedoelen. Men kon bij *hemel[en]* ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatst genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten. (Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= de dualis)).

³⁸ Hier zijn *is het land* (of *de aarde*) *verontrust* en *De hemel[en]* (= *De lucht*) *hebben* (= *heeft*) *getrild* als een

ren zouden gedeeltelijk zijn verdwenen achter de donkere rookwolken (vgl. Jes.13:10,13, Ezech.32:7).

Joël voorspelde in dit gedeelte eerst een zonsverduistering door zogenaamde sprinkhanen, alsof die verduistering al had plaatsgevonden. Daarna zal een nieuwe zonsverduistering volgen (v.31). Eerst kwam de zonsverduistering door rookwolken van het vuur dat de zogenaamde sprinkhanen hadden aangestoken (Joël 1:19,20, v.3). Verderop in hoofdstuk 2 zal de profeet vanaf vers 30 een grote stap in de tijd nemen. Daar vermeldt hij, dat de zon in duisternis veranderd zal worden, en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van de Here komt (v.31, Mat.24:29, Mark.13:24).

Het profetisch perspectief ziet de gebeurtenissen als toppen van bergen die dicht tegen elkaar aan schijnen te liggen. Wanneer de tijd verstrijkt; wanneer we dicht bij de toppen komen, zien we, dat ze verder uit elkaar liggen. Zo is het ook met deze profetie van Joël. Toen hij de sprinkhanenplaag had voorspeld, alsof die al was geweest, zag hij later al de zonsverduistering die in de eindtijd zal komen (vgl. Hand.2:19-21).³⁹

11 Jahweh heeft zijn stem (of zijn geluid) voor (of van) [het gezicht van] zijn (leger)macht (of zijn vermogen) (uit) gegeven (= laten klinken). Ja, (of want/(om)dat) zijn leger(kamp) (of legerplaats) is buitengewoon (of zeer) talrijk. Ja, (of want/(om)dat) machtig is de Dader (of de Maker) van zijn woord (of zijn zaak). Ja, (of want/(om)dat) groot en buitengewoon (of zeer) ontzagwekkend (of gevreesd) is de dag van Jahweh, en wie kan (of zal) hem verdragen (of verduren/bevatten)?

Dit leger van zogenaamde sprinkhanen zou komen, omdat het volk de Here had verlaten. Achter dit leger zou de straffende en berechtende hand van de almachtige God zitten. Hij zou de echte leider zijn.

12 Ook (of Zelfs) nu is het woord (of de uitspraak) van Jahweh: “Bekeert jullie (of Keert om (of terug)) tot Mij met (of in/door) jullie hele hart met (of door/in) vasten, met (of door/in) huilen en met (of door/in) jammeren (of (wee/rouw)klagen)!”

13 (Ver)scheurt jullie hart, en niet jullie kleren (of kleding)! Keert terug (of om/Bekeert jullie) naar (of bij) jullie God Jahweh, want (of (om)dat) genadig en barmhartig (of vol medelijden) is Hij; langzaam van woede[n] (= geduldig) en overvloedig (of talrijk) van (= aan/in) goedgunstigheid! Hij heeft verdriet (of medelijden/spijt) over (of om(trent)/op) het kwaad (of het onheil/de slechtheid) (vgl. Ex.34:6, Neh.9:17^b, Ps.86:15, 103:8, 145:8, Jona 4:2^b).

Het hart zag men in die tijd als de kern en vertegenwoordiging van de hele mens. Het hart was de oorsprong van al het leven (Spr.4:23). Dit blijkt uit de parallellismen die in de Bijbel voor-

personificatie gebruikt. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 3:16). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte aardbeving zou komen, maar vooral dat de schepping als het ware mee zou leven met de emoties en belevenissen van de mensen. Het blijft hier concreet, en het is niet abstract of allegorisch bedoeld.

³⁹ Dit kun je vergelijken met een motief. (Een motief is de kleinste concrete eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, de donderslagen, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.)

Evenals een motief als kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal concrete beelden uit het verleden oproept, zo kan dat eveneens bij profetieën het geval zijn. Zulke profetieën worden ook wel herhaalde profetieën genoemd. Net zoals de geschiedenis zich niet volledig herhaalt, gebeurt dit evenmin met de zogenaamd herhalende profetieën over de toekomst. Evenals de betekenis van een motief afhankelijk is van het tekstverband en (het perspectief van) de periode waarvoor het is bedoeld, zo gaat ook elke profetie op een nieuwe en unieke manier in vervulling. Er is bij dergelijke profetieën eigenlijk geen sprake van (volledige) herhaling, maar van vergelijking. Daarom kunnen zulke profetieën het beste worden aangeduid als vergelijkende profetieën.

komen (Ps.13:3, 16:9, 19:9, 24:4, 26:2, Spr.2:2,10, 3:1, 4:21, 5:21, 7:24,25).⁴⁰ God wilde en wil dus echte bekering, en niet alleen oppervlakkig misbaar van verdriet. Alleen bij een radicale levensverandering zou de Here zich ontfermen (Ex.32:14, Ps.51:19, Jona 3:10, 4:2).

14 Wie weet (of (er)kent), (of) Hij zal terugkeren (of omkeren). Hij kan (of zal) spijt (of medelijden) krijgen (of Hij kan (of zal) verdriet hebben). Hij kan (of zal) (een) zegen achter (of na) hem (= zich) overlaten (of achterlaten/overhouden). Een (graan)offer en een drankoffer moeten (of zullen) voor (of van) jullie God Jahweh zijn.

De beloften van God, of het nu zegen of vloek is, zijn vaak voorwaardelijk (vgl. Jer.18:7-10). Door het gebed en bekering wijzigt de Here soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, ging ook de profetie van Jona niet in vervulling. God spaarde de stad (Jona 3:10).

Het kan echter ook andersom. Door (structurele) ongehoorzaamheid kan de Here zijn beloofde zegeningen veranderen in vloek. Adam en Eva konden met hun nageslacht voor eeuwig leven als gelukkige mensen, maar ze vertrouwden het woord van de satan meer dan de beloften van hun hemelse Vader. Zo zou het volk Israël voor eeuwig in het heilige land mogen wonen, maar door hun ongehoorzaamheid liep het anders. In de Bijbel staan nog veel meer voorbeelden.⁴¹

De Here wilde niet met plichtmatige offers zonder liefde tevreden worden gesteld (Ps.40:7, 51:18,19, Jes.1:11,13, Hos.6:6, Hebr.10:5,7). Als de zegeningen van God zouden komen, dan zou het volk weer in staat zijn om zinvolle offers te brengen, want pas na echte bekering is Hij weer blij met die offers.

15 Blaast (of Stoot) (op) de (rams)hoorn in (= op) Zion (vgl. v.1)! Heiligt een vasten! Roept een (heilige (of feestelijke)) samenkomst (bijeenuit) (vgl. Joël 1:14^a)!

⁴⁰ Bij een parallellisme staan 2 (bij)zinnen bij elkaar. Die zinnen zeggen met andere woorden hetzelfde, waardoor ze elkaar aanvullen en ophelderen. Dit kwam in de Hebreeuwse literatuur veel voor.

⁴¹ Nog een goed voorbeeld is het koningshuis van koning David (1012 – 972). Na de dood van David zou zijn troon eeuwig standhouden. Dit betekent, dat uit hem de Here Jezus zou voortkomen. Koning Jezus zal eeuwig regeren. Om die belofte heeft David God uit de grond van zijn hart gedankt (2 Sam.7).

Koning David werd opgevolgd door zijn zoon Salomo. Het nageslacht van Salomo (972 – 932) echter werd steeds slechter. Vanwege de structurele ongehoorzaamheid van veel koningen uit dat nageslacht, had de Here het koningschap van Salomo's koningshuis afgenomen (Jer.22:30). Het recht op het koningschap werd overgedragen aan Zerubbabel die een nakomeling was van Natan, een jongere broer van koning Salomo (1Kron.3:5, Jes.11:1,2, Hag.2:24, Zach.12:12).

Het evangelie van Matteüs was in eerste instantie aan de Joden gericht. Het geeft bij het geslachtsregister van de Here Jezus de mannelijke lijn weer, die eindigt bij Jozef (1Kron.3:17 en Mat.1:7-12). We weten echter, dat Jozef niet de echte vader van Jezus was.

Zie Turenout T. van, Het Evangelie via de apostel Matteüs, Grijskerk, 2024.

In het Evangelie van Lukas lezen we over het echte voorgelacht van de Here Jezus (3:23-31). Aangezien de arts Lukas zijn evangelie in de eerste plaats aan de van oorsprong heidense Teofilus (= Vriend van God) schreef, trok hij zich weinig aan van de Joodse cultuur. De mannelijke lijn van de (koninklijke) stamvaders was voor hem veel minder interessant. Bij de Romeinse cultuur, die in dit opzicht veel meer op de onze lijkt, was de gewone realiteit veel belangrijker. Daarom is het voor de hand liggend, dat Lukas in zijn geslachtslijst de voorouders van Maria de moeder van de Here Jezus weergeeft. Dit verklaart, waarom Lukas met een geslachtslijst kwam, die sterk afwijkt van die uit Matteüs (1).

Men meende, dat Jezus een zoon van Jozef was, maar in werkelijkheid was Hij een (klein)zoon van (H)Eli, de vader van Maria. De Messias Jezus is dus een nakomeling van Natan, een jongere broer van Salomo, en een zoon van David en Batseba (1Kron.3:5 en Luk.3:31). Die lezing is in de nieuwere bijbelvertalingen ten onrechte niet mogelijk. In de (herziene) Statenvertaling en de Aramese vertaling echter wel. (Tip! Gebruik voor bijbelstudie ook de (herziene) Statenvertaling.) “En Hij, Jezus, begon omtrent 30 jaren (oud) te wezen, zijnde, alzo men meende, (de) zoon van Jozef, den (zoon) van Heli, ... (Luk.3:23).”

16 Verzamelt het volk! Heiligt de vergadering (of de menigte)! Vergadert (of Verzamelt) de ouderen (of oudsten)! Verzamelt (of Zamelt ... in) de kleine kinderen en de zuigelingen [van (= aan) de borsten]! De bruidegom moet (of zal) (van)uit zijn (slaap)kamer naar buiten gaan (of wegtrekken), en de bruid (van)uit haar bruidsvertrek (of haar (bruids)kamer/bruidstent/baldakijn).

Allerlei groepen mensen worden hier opgesomd. Ook kleine kinderen, baby's, oude en pasgetrouwde mensen, die meestal niet op zulke bijeenkomsten komen. Dat iedereen wordt opgeroepen, betekent dus, dat het hier om iets heel belangrijks gaat.

17 Tussen (of Te midden van) de (voor)hal en [voor (of naar/van)] het altaar moeten (of zullen) de priesters, de dienaren (of de bedienden) van Jahweh, huilen, en ze moeten (of zullen) zeggen: "Spaar (of Ontzie) [ten gunste van/over/op (grond van)] (jo)uw volk, Jahweh! U (of Jij) ⁴² moet (of zal) (jo)uw erfelijk bezit niet overgeven aan (of naar/voor/van) smaad, door (heiden)volken onder (of in) (= over) hen te (laten) heersen (of regeren/besturen). Waarom zullen (of moeten) ze onder (of in/door) de volken zeggen: "Waar is hun God (of Waar zijn hun (af)goden)?" ⁴³

De priesters moesten tussen de voorhal van de tempel en het altaar hun verdriet tonen. Ze moesten bidden tot God, en Hem smeken om genade.

In het tempelcomplex stonden 2 altaren: het brandofferaltaar en het reukofferaltaar. Het brandofferaltaar, dat in de binnenste voorhof stond, had niet zoveel met de gebeden van het volk en de priesters te maken. Daar werden door de priesters allerlei brandoffers gebracht. Het reukofferaltaar, dat in het heilige van de tempel stond, was de plaats waar de wierook werd verbrand. Het reukoffer was, en is het symbool van het opstijgen van de gebeden naar Gods troon (Ps.141:2, Luk.1:10, Op.5:8, 8:3,4, 11:1). Omdat het hier over (smeek)gebeden tot Jahweh gaat, moeten we aan het reukofferaltaar denken. De priesters moesten dus vanuit de binnenste voorhof de voorhal van tempel ingaan. Tussen de voorhal en het reukofferaltaar moesten ze blijven staan. Daar moesten ze met hun gezicht naar het altaar de Here om genade smeken. Het ligt dan voor de hand, dat op dat moment ook een reukoffer werd gebracht. Dat de priesters hiervoor het huis van God moesten binnengaan, gaf het grote belang van het gebed en het zeer ernstige gevaar van de dreigende sprinkhanenplaag aan.

Als de Israëlieten werden gestraft, dan zagen de heidenen dat als een zwakte van hun God. Ieder volk had zijn nationale afgoden. Die afgoden zouden hun volken helpen in de strijd. Men zag een oorlog niet alleen als een gevecht tussen verschillende groepen mensen, maar eveneens als een krachtmeting tussen hun goden. Het volk met de sterkste god zou de strijd winnen. Als de Here zijn volk strafte door het aan zijn lot over te laten, waardoor de Israëlieten de oorlog verloren, dan beschouwden de heidense volken Jahweh als een zwakke god, die zijn volk niet voldoende had kunnen beschermen.⁴⁴ Dan werd de eer van de naam van de Almachtige aangetast onder de volken (vgl. Ps.42:4,11, 79:10, 115:2, Mi.7:10).

⁴² De beleefdheidsvormen *U*, *u* en *uw* kent men in het Hebreeuws niet. In die taal zijn *U* en *Jij/Jou*, of *u* en *jij/jou*, en *uw* en *jouw* hetzelfde. Bij een vertaling naar het Nederlands moet dan een keuze worden gemaakt. Dit betekent bijvoorbeeld, dat in de Hebreeuwse taal zowel God, als een gewoon mens met *Jij/jij* wordt aangesproken. Voor bijvoorbeeld de Here of een koning vervangt men dan tijdens het vertalen naar het Nederlands het Hebreeuwse woord voor *Jij* door het Nederlandse woord *U*.

⁴³ Voor de drie-enige God wordt in de Hebreeuwse tekst bijna altijd het woord *Elohim* (= (af)goden/God) gebruikt. De juiste betekenis en vertaling van dit woord blijkt (vrijwel altijd) uit het tekstverband. Het enkelvoud ervan is *Eloha* (= (af)god/God).

⁴⁴ Daarom brachten de Filistijnen de ark, die ze op de Israëlieten hadden veroverd, naar hun tempel. De ark zou de buit voor hun afgod Dagon zijn. God liet echter aan de Filistijnen zien, dat zij wel zijn volk hadden verslagen, maar dat Hij absoluut niet door hun afgod Dagon was overwonnen (1Sam.5).

Zoals we al hebben gemerkt, gaat het hier niet over gewone sprinkhanen, maar over goed geofende legers van een koning.⁴⁵ De vraag doemt dan op: “Wanneer is dit vervuld, of moet dit nog worden vervuld?” We beginnen natuurlijk met de 1^e vraag, en als het nodig is, dan gaan we bezig met de 2^e vraag.

In dit gedeelte van het bijbelboek Joël (v.17) wordt gesproken over de tempel. Dat heeft betekenis voor de vervulling van de profetie over de sprinkhanen. Het voorhangsel in de tempel scheurde van boven naar beneden, toen Jezus Christus voor onze zonden stierf aan het kruis (Mat.27:51, Mark.15:38, Luk.23:45). De bloedige offerdiensten in het heiligdom, die heen wezen naar het grote offer van de Messias Jezus, waren niet meer nodig, want door zijn lijden en sterven was dit offer al gebracht (Hebr.7:27, 9:11-28, 10:1-18). Het oude verbond verdween, en maakte plaats voor een nieuw verbond (Hebr.8:13). Na het scheuren van het voorhangsel mogen en moeten we alleen op een onbloedige manier terugwijzen naar het offer van Jezus aan het kruis. Dat herdenken we met de doop en het heilig avondmaal (Mat.28:19, Hand.2:42, 8:13,38, 20:7, Rom.6:3-11, 1Kor.10:16, Kol.2:11-14).⁴⁶

Dit alles betekent, dat de tempel van het oude verbond na het lijden en sterven van de Here Jezus niet meer het huis van God kan zijn. De profetie over de sprinkhanen moet dus voor het lijden en sterven van Jezus Christus in vervulling zijn gegaan.

Zoals we al hebben kunnen lezen,⁴⁷ deed de profeet Joël zijn werk na het optreden van de profeet Haggai en de eerste profetieën van Zacharia, en na de herbouw van de tempel in 515 voor Christus. Hij leefde in de tijd, dat de Perzen in Israël de baas waren.

Ruim 200 jaren was het volk Israël onder de macht van het Perzische rijk. De Joden gehoorzaamden hun overheersers, en werden mede daarom al die tijd met rust gelaten. Ze mochten hun godsdienst vrij uitoefenen, en de offerdienst in de tempel ging gewoon door. De profetie over de sprinkhanenplag zou dus na die tijd plaatsvinden.

Twee eeuwen later werd het Perzische rijk onder de voet gelopen door de Grieks-Macedo-

⁴⁵ Helaas zijn er nog veel bijbeluitleggers die geloven, dat het in het bijbelboek Joël over echte sprinkhanen gaat. Daarom geven we opnieuw een aantal argumenten waaruit duidelijk blijkt, dat het geen sprinkhanen zijn, maar dat het hier over militaire legers gaat:

1. De vijand was afkomstig uit het noorden, terwijl in Israël de sprinkhanenplagen uit het zuiden of zuidwesten komen. Vanuit het noorden kwamen vooral de vijandelijke legers uit het Tweestromenland (Jes.14:31, 41:25, Jer.1:14,15, enz.).
2. Er is sprake van een combinatie van vuur en droogte (Joël 1:19,20, 2:3). Deze combinatie kwam alleen voor als vijandelijke legers na hun rooftocht alles in brand hadden gezet.
3. Sprinkhanen zijn geen soldaten die als een zeer geordende groep steden bestormen. Ze worden evenmin met pijlen of werpsperen bestreden (Joël 2:7-9).
4. In verband met het gebed om de verlossing van de sprinkhanen wordt er gesproken over heidenen die over het volk Israël zouden heersen (Joël 2:17). Dit kun je niet wegmoffelen door *heersen* met *spotten* te vertalen (vgl. Deut.15:6, Ps.106:41, Klaag.5:8).
5. Het motief van Gog als koning en leider van de sprinkhanen was al bekend (Ezech.38,39, Am.7:1 uit de Septuagint).
Zie over Gog ook Turennot T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020.
6. Uitleggers die dit onheil als een echte sprinkhanenplag zien, geven helaas niet concreet aan, wanneer deze profetie is vervuld, of nog vervuld zal worden. Daarmee verdwijnt grotendeels de boodschap uit het bijbelboek Joël.
7. In het bijbelboek Openbaring wordt eveneens het motief van de sprinkhanen voor een (modern) leger gebruikt. Dat leger zal alleen mensen doden (Op.9:1-12).
Zie Turennot T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

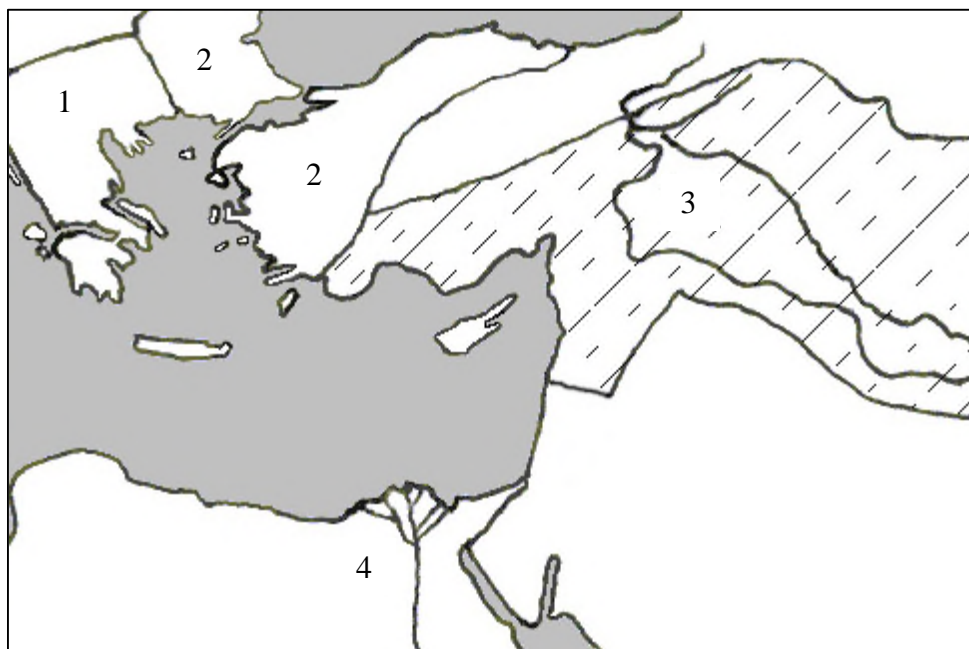
⁴⁶ Zie voor meer uitleg Turennot T. van, De besnijdenis, de doop en de wedergeboorte, Aduard, 2017, en Turennot T. van, Het Evangelie via de apostel Matteüs, Grijskerk, 2024.

⁴⁷ Zie hiervoor hoofdstuk 2.2. *De schrijver van het boek Joël en zijn tijd.*

nische koning Alexander de Grote (336/332 – 323). Zo kwamen de Joden onder het bestuur van het Grieks-Macedonische rijk.

De jonge koning Alexander III was een echte veroveraar. Door zijn voortdurende strijd en overwinningen werd zijn rijk reusachtig groot. Die grootte van dat rijk was ook de zwakte, want het was erg verdeeld. Ondanks alle pogingen van Alexander om de Grieken, Macedoniërs en Perzen via huwelijken te verenigen, is zijn grote rijk nooit een echte eenheid geworden. De enige eenheid die er bestond, was de persoon Alexander de Grote zelf. Nadat hij in 323 voor Christus al jong was gestorven, spatte zijn rijk uit elkaar. Zijn zoon, die na zijn dood werd geboren, werd vermoord.

Het reusachtige rijk werd na enkele (burger)oorlogen onder 4 generaals verdeeld. Ze bemachtigden elk een stuk van het rijk. Ptolemeüs I (323 – 285) nam Egypte in het zuiden, Kassander kreeg Macedonië, Lysimachus Tracië, en Seleukus I (312 – 281) veroverde Syrië in het noordoosten. Het allergrootste stuk was het Syrische rijk.

1. *Macedonië met Griekenland*

2. *Tracië*

3. *Syrië*

4. *Egypte*

Eerst hoorde de provincie Juda bij het rijk van Egypte. Jarenlang streden het Egyptische en Syrische rijk tegen elkaar om uitbreiding van macht en grondgebied. Deze oorlogen werden meestal gevoerd in het heilige land. Die strijd werd vaak over de ruggen van de bevolking uitgevochten. Iedere keer werden de Joodse akkers, bouwlanden en wijngaarden door verschillende legers kaal geplunderd en verwoest.⁴⁸ Dit gebeurde, omdat de overgrote meerderheid van het volk God niet trouw diende.⁴⁹

Rond 198 voor Christus kwam Juda kwam binnen het grote Syrische rijk te liggen. Een kleine groep Joden wilde ook de cultuur van dit rijk overnemen. Doordat het Syrische rijk een deel was van het oudere rijk van de Griekse koning Alexander III, had de Syrische cultuur veel

⁴⁸ Over deze oorlogen wordt uitgebreid geschreven in het 11e hoofdstuk van het bijbelboek Daniël. (Zie hiervoor Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.)

⁴⁹ Zie Turennot T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijpskerk, 2023.

trekken van de Griekse cultuur in zich opgenomen. Zo deed de Grieks-Syrische cultuur haar intrede bij een gedeelte van het Joodse volk.

In die situatie besteeg in 175 voor Christus koning Antiochus IV (175 – 164) de Syrische troon. Kort na zijn troonsbestijging trok hij zijn land door om het nog beter te leren kennen. Overal waar deze koning kwam, bracht men hem offers. Men gaf hem de mooiste geschenken, en boog voor hem als voor een god. Toen hij bij de Joden in Israël kwam, kreeg hij wel geschenken, maar hij werd niet als een god vereerd. Antiochus IV wilde ook de hele tempel bezichtigen. Dit mocht niet. In het allerheiligste deel mocht alleen de hogepriester maar één keer per jaar komen. Er stonden bovendien geen godenbeelden in de tempel. De Joden dienden slechts één onzichtbare God. De Syrische koning merkte wel, dat deze cultuur en religie totaal vreemd waren aan die van de andere gebieden in zijn rijk.

Koning Antiochus IV vond, dat er meer eenheid in zijn verdeelde rijk moest komen. Daarom wilde hij die vreemde Joodse cultuur veranderen, en aan de eredienst van God een einde maken. In het jaar 174 liet hij hogepriester Onias III (±190 – 174) afzetten. In 171 werd de vrome Onias III in Dafne verraderlijk vermoord.

Op allerlei plaatsen werden altaren voor Griekse afgoden opgesteld. Ieder die daar voorbij ging, moest ervoor knielen. Antiochus IV (175 – 164) liet heidense beelden op het tempelplein van Jeruzalem neerzetten. In de hoofdstad werd ook een sportstadion gebouwd, waarin de Grieken naakt trinden, en hun wedstrijden hielden. De Syrische koning sloot een verbond met de Joden die de Griekse cultuur wilden overnemen. Veel afvallige mensen van Gods volk gehoorzaamden al zijn bevelen.

In 168 voor Christus trok Antiochus IV op in een veldtocht tegen Egypte. Men hoorde in Israël het gerucht dat hij gesneuveld was. In volle vreugde keerde het volk zich tegen hogepriester Menelaüs (172 – 163), die door de Syrische koning was aangesteld. Antiochus IV was niet dood. Integendeel. Hij had het leger van Egypte verslagen. Net toen hij echter het land in bezit wilde gaan nemen, kwam er een afgezant van de Romeinen. Deze afgezant (Popilius) beval namens de Romeinen, dat Antiochus IV zich onmiddellijk uit Egypte moest terugtrekken. Als hij dat niet zou doen, dan zou hij met het machtige Rome in een oorlog verzeild raken. Daarom keerde de koning woedend naar Jeruzalem terug.

Toen Antiochus IV merkte, dat de Joden in opstand waren gekomen, bereikte zijn woede het toppunt. Een garnizoen Syrische soldaten werd toen permanent in de stad Jeruzalem gelegerd. Verder liet hij een burcht bouwen, waarmee hij de hoofdstad en tempel beheersen kon. De eredienst van de Griekse oppergod Zeus kwam in de tempel centraal te staan (2Mak.6:2). Op het brengen van offers aan de Here, het houden van de sabbat als rustdag en de besnijdenis werd de doodstraf ingesteld. De heilige boeken van het Oude Testament moesten worden verbrand (1Mak.1:56,57). De Joodse wetten en gebruiken werden afgeschaft. Onreine varkens offerde men in de tempel. Op het brandofferaltaar liet koning Antiochus IV de gruwel van verwoesting oprichten (1Mak.1:54), waarover de profeet Daniël al had gesproken (Dan.9:27, 11:31 en 12:11). Het was een afgodsaltaar.⁵⁰

Veel Joden volgden in het voetspoor van Antiochus. Verzet baatte immers niet. Net als bij de poging van de farao van Egypte om alle Joden uit te moorden was ook in die tijd de voortzetting van de dienst aan God, en de komst van de Here Jezus in gevaar. De satan, die achter het

⁵⁰ Zie Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

De Here Jezus greep terug op de vervulling van deze profetie van Daniël. Als de gelovigen de gruwel van verwoesting uit de tijd van Antiochus IV (175 – 164) opnieuw zullen zien, dan zullen ze moeten vluchten naar de bergen (Mat.24:15, Mark.13:14). Deze profetie van Jezus Christus is nog niet vervuld. Het motief *gruwel van verwoesting* werd door Hem herhaald. Het betekent, dat heilige dingen die bedoeld zijn om God te vereren, worden gebruikt om Hem te kwetsen. Iets gruwelijks zal dan staan op de plaats waar het juist niet hoort.

werk van Antiochus IV stond, scheen te hebben gewonnen. Vele trouwe dienaren van Jahweh moesten het met de dood bekopen. Kinderen werden voor de ogen van hun moeders doodge-marteld of gewurgd (1Mak.1:61, 2Mak.7).

Tijdens de oorlogen tussen het Egyptische en Syrische rijk en gedurende de regering van de Syrische koning Antiochus IV zijn deze profetieën van Joël in vervulling gegaan. Eerst werd iedere keer het Joodse land door rondtrekkende of strijdende legers verwoest. Later werden veel vrome Joden vermoord, en konden de offers voor de Here niet meer worden gebracht. De bovenstaande profetieën zijn dus al vervuld.⁵¹

⁵¹ Als een profetie is vervuld, wil dat niet zeggen, dat die woorden van de Here voor ons geen betekenis meer hebben. Het is een voorbeeld, van hoe God werkt. Het kan ons ook bemoedigen, als we zien, hoe de voorzeggingen van de Almachtige in vervulling gaan. Bovendien worden vervulde profetieën in de Openbaring aangehaald, en als vergelijkende profetieën op een nieuwe manier toegepast. In dat bijbelboek wordt onder andere het motief van de sprinkhanen voor een leger gebruikt, dat opnieuw door rook de zon zal verduisteren. Dat leger zal ongelovige mensen pijn doen (Op.9:1-12).

Een motief is de kleinste concrete eenheid binnen een verhaal. Zo heb je bijvoorbeeld het motief van Immanuël, het Lam, het kruis en de pottenbakker, enz., enz.

Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

2. God belooft zijn zegen.

1. Gods verlossing van de sprinkhanen.

Hoofdstuk 2:18-27

18 Jahweh was ijverig voor zijn land. Hij spaarde zijn volk.

19 Jahweh antwoordde. Hij zei tegen zijn volk: “Zie, Ik stuur naar jullie koren, nieuwe wijn en olijfolie. Jullie zullen eten. Jullie zullen daarmee verzadigd worden, en Ik zal jullie niet meer overgeven als een smaad onder de heidenvolken.

20 De noordeling zal Ik uit jullie verwijderen. Ik zal hem weggagen naar een dor en woest land, met zijn gezicht naar de oostelijke zee en zijn achterkant naar de westelijke zee. Zijn stank zal opstijgen, en zijn vuile lucht zal omhooggaan, omdat hij door te handelen zich aanzien heeft gegeven.

21 Wees niet bang, land! Juich en wees blij, omdat Jahweh door te handelen zich heeft groot gemaakt!

22 Weest niet bang, dieren van het veld, want de weiden van de wildernis zijn groen geworden! Ja, de boom heeft zijn vruchten gedragen, de vijgenboom en de druivenplant hebben hun rijkdom gegeven.

23 Zonen van Zion, juicht en weest blij met jullie God Jahweh, want Hij heeft aan jullie de vroege regen als gerechtigheid gegeven! Hij zal de regen voor jullie laten neerdalen: de vroege regen en de late regen in de eerste maand.

24 De dorsvloeren zullen vol koren zijn. De perskuipen zullen van nieuwe wijn en olijfolie overstromen.

25 Ik zal voor jullie de jaren vergoeden, die de sprinkhaan, de jonge sprinkhaan, de kaalvreter en de sprinkhaanlarve hebben opgevreten: mijn grote leger, dat Ik op jullie had afgestuurd.

26 Jullie zullen volop eten, en verzadigd worden. Jullie zullen de naam van jullie God Jahweh loven: Hij die met jullie wonderbaarlijk heeft gehandeld. Mijn volk zal voor eeuwig niet meer beschaamd worden.

27 Jullie zullen weten, dat Ik in het midden van Israël ben, dat Ik jullie God Jahweh ben, en er is geen ander. Mijn volk zal voor eeuwig niet meer beschaamd worden.

18 Jahweh ⁵² was ijverig (of in ijver ontbrand/jaloers op) voor (of van) zijn land (of zijn aarde). Hij spaarde [over/om(trent)] zijn volk.

Vers 18 vormt een overgang naar het volgende gedeelte. De profeet Joël wees zijn volksgenoten erop, dat de Here hen al vaker genadig was geweest. Ze waren door God uit hun ballingschap verlost, en ze hadden weer kunnen terugkeren naar het heilige land. Zo zou de hemelse Vader de Israëlieten ook in de toekomst van de vijandige sprinkhanen verlossen.

In het vorige gedeelte (v.12-17) had de profeet Joël zijn volksgenoten opgeroepen om zich te bekeren, en Jahweh te bidden om genade en hulp. Het lijkt er sterk op, dat Joël na zijn profe-

⁵² *Jahweh* betekent *Ik zal zijn, die Ik ben, of Ik ben, die Ik ben*. Hij is de trouwe Verbondsgod. Met deze naam maakte God zich aan Mozes bekend (Ex.3:14). De Statenvertalers vertaalden deze naam van God met *de HEERE*. Die naam wordt niet zomaar gebruikt. Als die naam van God wordt gebruikt, dan heeft dat een bepaalde betekenis. Het wil zeggen: “Geloof het nu maar, want Ik, de Verbondsgod, Ik ben, die Ik ben, heeft het gezegd.”

tieën over het geweld van de vijandige springhanen tegen de Israëlieten, de Here heeft gebeden om verlossing voor zijn volk van de toekomstige dreiging. De hemelse Vader gaf de profeet namelijk antwoord.

19 Jahweh antwoordde. Hij zei tegen (of tot/naar/van) zijn volk: “Zie, (Ik) stuur (of zend) naar (of voor/van) jullie [het] koren (of [het] graan), [de] nieuwe wijn (of [de] most) en [de] (olijf)olie. Jullie zullen eten.⁵³ Jullie zullen met hem (of het) (= daarmee) verzadigd worden (of zijn), en Ik zal jullie niet meer (of verder/nog eens) (over)geven (als/tot) een smaad (of een schande) onder (of in) de (heiden)volken.

Na de oproep in het vorige gedeelte om (tijdens de komende onderdrukking van de vijandige springhanen) zich te bekeren en boete te doen (v.12-17), wordt er over die toekomstige bekering en boete van het volk Israël zelf niets gezegd. Dit wordt overgeslagen. Toch zou die ommekeer van Gods volk wel gebeuren, want in dit gedeelte wordt gesproken over de toekomstige verlossing van de Israëlieten.

De Assyriërs en later de Babyloniërs uit het noordoosten hadden het volk van de Here met veel geweld onderworpen en uitgebuit. Opnieuw zouden de Joden in de toekomst door vijanden vanuit het noordoosten worden onderdrukt.⁵⁴

20 De noordeling zal Ik (van)uit [boven/over/op] jullie verwijderen (of ver ... wegplaatsen).⁵⁵ Ik zal hem weggagen (of (weg)stoten/verdrijven) naar (of bij) (een) dor(re) en woest(e) (of verlaten) land (of aarde) met zijn gezicht naar (of bij) de oostelijke zee en zijn einde (= zijn achterkant) naar (of bij) de achterste (= de westelijke) zee. Zijn stank zal opstijgen (of omhooggaan), en zijn vuile (of verrotte) lucht zal omhooggaan (of opstijgen), (om)dat (of want) door (of om) te handelen (of te doen/maken) hij (zich) aanzien heeft gegeven (of (zich) heeft groot gemaakt).

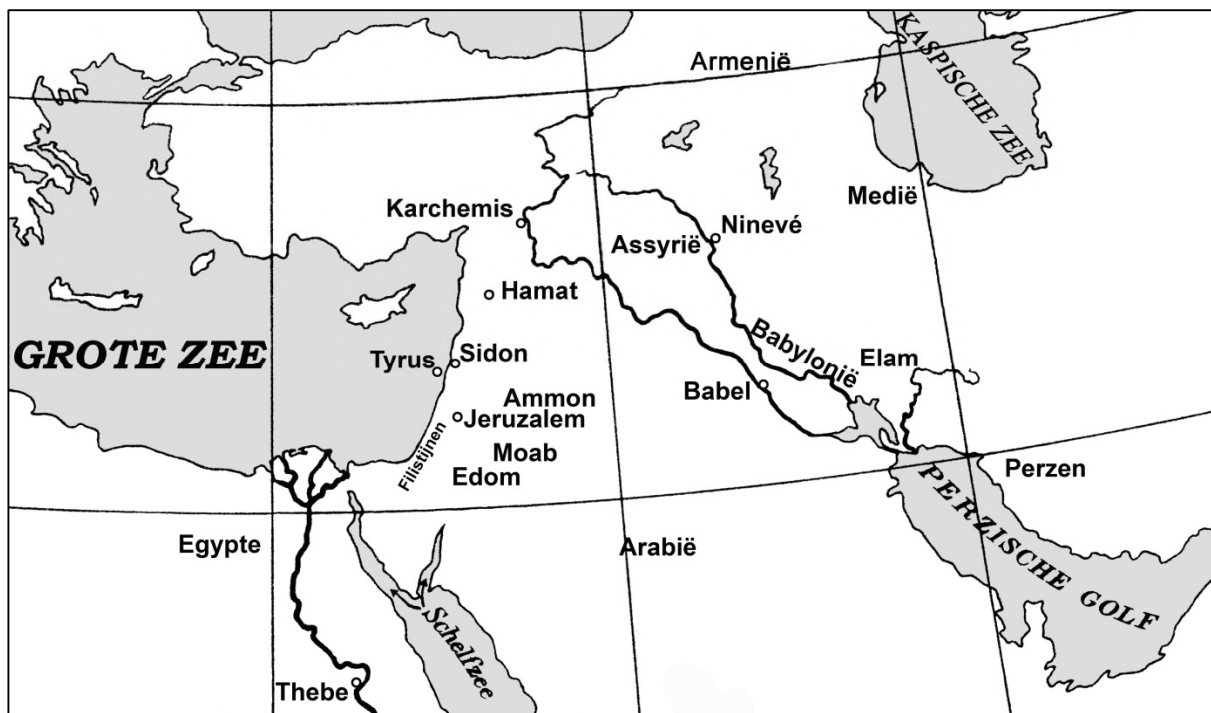
De noordeling zou in de toekomst worden weggejaagd naar een dor en woest land. Hij zou dus in de richting van de woestijn gaan. Zijn gezicht zou daarbij gericht zijn naar een zee in het oosten, en achter zijn rug zou de achterste zee zijn. Zoals wij ons oriënteren op het noorden, omdat daarheen de kompasnaald wijst, zo was dat in die tijd het oosten, omdat van die kant de zon opkomt. Als je jezelf richt naar het oosten, dan is het westen de achterkant. Zo wordt hier met de achterste zee de zee in het westen aangeduid. Die zee noemde men toen de Grote Zee, en voor ons is het de Middellandse Zee.

Die toekomstige noordeling bleek later de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) te zijn. Tijdens zijn regering werden de dienaren van Jahweh verschrikkelijk vervolgd. Het was zijn bedoeling de Joodse religie uit te roeien. Hij leed aan grootheidswaanzin, en liet zichzelf als een god vereren. Hij nam de plaats van God in. Met zijn bijnaam Epifanes (= de Verhevene) kende hij zich goddelijke eer toe. Dit blijkt eveneens uit teksten op zijn munten. Eén munt bijvoorbeeld heeft als opschrift: *Van Antiochus, de geopenbaarde god*. Soms heeft zijn borstbeeld trekken van Zeus. Daarbij staat dan het opschrift *De Overwinnaar*. Dat was de bijnaam van Zeus. Hij identificeerde zichzelf met de Griekse oppergod. Dienst aan Zeus betekende dus ook het toekennen van goddelijke eer aan Antiochus IV.

⁵³ Op grond van het tekstverband is hier de weergave van de enige Dode Zeerol van dit gedeelte (van het bijbelboek Joël) gevolgd. Daarom is het zinnetje *Jullie zullen eten* toegevoegd.

⁵⁴ Hoewel het Assyrische en het Babylonische rijk in het noordoosten lagen, wordt het aangeduid als het noorden, omdat het heilige land voor grote legers alleen vanuit het noorden en zuiden te bereiken was. In het westen lag de Middellandse Zee, en in het oosten was een grote woestijn. Vanuit Assyrië en Babylonië kwam je via het noorden in het land Israël. Dit zou in de toekomst met de Syrische legers eveneens het geval zijn.

⁵⁵ De vijand kwam uit het noorden, terwijl in het heilige land de springhanenplagen uit het zuiden of zuidwesten kwamen. Uit het noorden kwamen vooral de vijandelijke legers vanuit het Tweestromenland (Jes.14:31, 41:25, Jer.1:14,15, enz.).

Uit de schaarse bronnen blijkt, dat Egypte de strijd aanbod met Antiochus IV. Vanuit het noorden trok de Syrische koning zijn tegenstander tegemoet. Hij roofde allerlei schatten en andere kostbaarheden. De buurvolken van Egypte: de Libiërs en Ethiopiërs, hielpen hem bij deze strijd om eveneens wat van de buit te bemachtigen.

Vanuit Egypte vertrok koning Antiochus IV naar het noordoosten om tegen de Parten te strijden, en een opstand van koning Artaxias van Armenië te onderdrukken. De Parten zijn een ruitervolk dat vanuit het noorden het gebied van de Perzen en de Meden heeft veroverd. Sinds 250 voor Christus waren ze onafhankelijk van het Syrische rijk. In de tijd van de Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) breidden ze hun macht uit in de richting van het noordwesten. De koning van Armenië maakte van die gelegenheid gebruik om tegen Antiochus IV in opstand te komen.

Om die opstand te onderdrukken en tegen de Parten te strijden moest de Syrische koning eerst via het heilige land naar het noorden reizen om daarna langs de Arabische woestijn naar het noordoosten te gaan. Zo joeg God koning Antiochus IV vanuit Egypte met zijn gezicht naar de Kaspische Zee in het noordoosten en zijn achterkant naar de Middellandse Zee in het westen in de richting van een dor en woeste land. Langs dat dorre en woeste land ten oosten van Israël trok hij naar Medië en Armenië. Hoogstwaarschijnlijk sloeg de koning tijdens die reis voor de laatste keer zijn tenten op in het heilige land.

Koning Antiochus IV verloor de oorlog tegen de Parten. Tijdens de terugtocht werd hij ziek. Volgens de geschiedschrijver Polybius is hij in waanzin gestorven.⁵⁶ Een andere overlevering beweert, dat hij hoorde van de Joodse successen in de strijd tegen zijn legers. Ze hadden de tempel heroverd, en Gods eredienst kunnen herstellen. Teleurstelling, verbittering en wroeging zouden oorzaken zijn van de dood van Antiochus IV (1Mak.6:1-16). Hij stierf in het Perzische gebied. Hij was geen god, maar een gewoon mens. *De stank en de vuile lucht van zijn lijk stegen op.*

⁵⁶ Polybius, Historiën, deel 31, 9:3

21 Wees niet bang (of Vrees niet/Heb geen ontzag), land (of grond)! Juich en wees blij, (om)dat (of want) door (of om) te handelen (of te doen/maken) Jahweh (zich) heeft groot gemaakt (of (zich) aanzien heeft gegeven)!

22 Weest niet bang (of Vreest niet/Hebt geen ontzag), dieren (of vee) van het veld (of het land/de akker), want de weiden (of de verblijven/verblijfplaatsen) van de wildernis (of de woestijn) zijn groen geworden! Ja, (of want/(om)dat) de boom heeft zijn vruchten gedragen, de vijg(enboom) en de druivenplant hebben hun rijkdom (of hun vermogen/macht) gegeven.

De profeet Joël zag hier de toekomst, alsof het al was gebeurd. Met het verwijderen van de sprinkhanen zouden ook de droogte en de chaos van de wildernis verdwijnen, en de planten en vruchtbomen zouden weer kunnen groeien. Doordat de vijandelijke legers niet iedere keer de gewassen en vruchtbomen in brand zouden steken, zou het land weer zijn vruchten kunnen opbrengen. De bewoners zouden niet meer hoeven vluchten voor plunderende soldaten, maar zouden het bouwland goed kunnen onderhouden, zodat het niet een wildernis werd. Zoals het in het verleden was, zou het in de toekomst weer worden.

23 Zonen van Zion, juicht en weest blij met (of in/door) jullie (of uw) God Jahweh, want (of (om)dat) Hij heeft aan (of voor) jullie (of u) de vroege regen (of de leraar) als (of tot/van/voor/naar) gerechtigheid gegeven!⁵⁷ Hij zal de (stort)regen voor (of naar/tot) jullie (of u) laten (neer/af)dalen: de vroege (= herfst)regen (of de leraar) en de late (= lente)regen in (of met) de eerste (maand).

De *zonen van Zion* zijn niet alleen de bewoners van de berg Zion of van Jeruzalem.⁵⁸ Met Zion wordt hier de hoofdstad Jeruzalem bedoeld als vertegenwoordig(st)er van het hele land Israël. Alle bewoners van het heilige land ondervonden last van de zogenaamde sprinkhanen, en zij zouden ook allemaal de regen als een zegen van God ontvangen. Het gewas van de akkerbouw groeit vooral op het platteland, en niet in de stad Jeruzalem. De zonen van Zion waren dus de inwoners van Israël.

De vroege regen valt vooral in oktober en ook wel in november. Deze regen maakt het heilige land geschikt om te zaaien, zodat het gewas kan kiemen en opkomen. De late regen in de maanden maart en april is nodig om de planten te laten groeien, zodat ze vrucht kunnen dragen. De komst van deze regen in het voorjaar is onzekerder, want er moet eveneens genoeg water vallen (vgl. Job 29:23, Spr.16:15). De Here beloofde echter, dat Hij voldoende regen zou geven.

In *de eerste maand* zou *de* beloofde *late regen* gaan *neerdalen*. De eerste maand was toen de maand Abib of Nisan. Die begon toen halverwege onze maand maart.

24 De dorsvloeren (of De lege plaatsen) zullen vol koren (of graan) zijn. De perskuipen (of De wijnpersen/wijnvaten) zullen van nieuwe wijn (of most) en (olijf)olie overstromen.

De gevolgen van de gewenste en beloofde regen zouden niet uitblijven. De oogst zou overvloedig zijn.

⁵⁷ In plaats van de vroege *regen als gerechtigheid* heeft de (herziene) Statenvertaling *leraar van de gerechtigheid*. Deze vertaling wordt door een deel van de uitleggers gekozen. Het Hebreeuwse woord hiervoor kan zowel met *leraar* als met *vroege regen* worden vertaald. Hoewel taalkundig het woord *leraar* de voorkeur heeft, geeft het tekstverband toch duidelijk aan, dat het hier over *vroege regen* gaat. Tussen allerlei aardse zegeningen zou anders plotseling de *leraar van de gerechtigheid* staan, waarmee dan de Here Jezus zou worden bedoeld. Daar komt nog bij, dat het pas vanaf vers 28 over een serie geestelijke zegeningen gaat.

Zie ook Ridderbos J., Korte Verklaring, De kleine profeten, deel 1, Hosea - Amos, 4^e druk, z.j., pag. 148 en 149.
⁵⁸ Oorspronkelijk was Zion een burcht in de stad Jeruzalem. Koning David heeft deze vesting op de Jebusieten veroverd (2Sam.5:7, 1Kron.11:5). Die burcht lag aan de zuidkant van de heuvel of berg in het oosten van Jeruzalem. Later werd de hele heuvel Zion genoemd (Ps.2:6, 74:2, 78:68).

25 Ik zal voor (of naar/tot) jullie (of u) de jaren vergoeden (of vergelden), die de sprinkhaan (of de sprinkhanenzwerm), de jonge sprinkhaan (of sprinkhaan(larve)/verslinder), de kaalvreter en de (sprinkhaan)larve (of de verslinder) hebben opgevreten (of verslonden/(op)gegeten): ⁵⁹ mijn grote leger(macht) (of macht), dat (of die) Ik in (of door) (= op/naar) jullie (of u) had afgestuurd (of heengezonden).

26 Jullie zullen (of U zult) volop eten (of verslinden), en verzadigd worden. Jullie zullen (of U zult) de naam van jullie (of uw) God Jahweh loven: Hij die met (of bij) jullie (of u) [voor/van] wonder(baar)lijk heeft gehandeld (of gedaan/gemaakt). Mijn volk zal voor (of van) eeuwig niet meer beschaamd worden.

27 Jullie zullen (of U zult) weten (of (er)kennen), (om)dat Ik in het midden (of het binnenste) van Israël ben, (dat) Ik jullie (of uw) God Jahweh ben, en er is geen ander (of er is niets meer). Mijn volk zal (of Mijn mensen zullen) voor (of van) eeuwig niet meer beschaamd worden.

De belofte dat *het volk Israël voor eeuwig niet meer beschaamd zou worden*, is evenals bijna alle beloften een voorwaardelijke. Als de Joden zich niet alleen zouden bekeren, maar ook God zouden blijven dienen, dan zouden ze voor eeuwig niet meer beschaamd worden.

De profetieën over de verlossing van de sprinkhanenlegers zijn inderdaad in vervulling gegaan. Op zekere dag kwamen de Syrische soldaten van koning Antiochus IV (175 – 164) in het Joodse dorpje Modeïn om ook daar met geweld de dienst van Zeus in te voeren. Men moest voor deze afgod onreine varkens offeren.

In Modeïn woonde een priester die Mattatias heette. Hij had 5 zonen: Johannes, Simon, Judas, Jonatan en Eleazar. Deze priester moest het voorbeeld geven. De rest zou dan wel volgen. Mattatias gaf het goede voorbeeld. Hij weigerde.

Toen kwam er een andere Jood naar voren. Hij wilde het offer wel brengen. Woedend sprong Mattatias op hem af, en stak hem met zijn dolk voor het altaar neer. Een officier die hem vast wilde houden, sloeg hij dood, en hij vluchtte met zijn zonen de bergen in. Veel Joden volgden hen, en sloten zich bij hen aan (1Mak.2:15-48).

Zo ontstond het leger van de Makkabeeën. Dit legertje, dat steeds groeide, wist de talrijke legers van de Syrische koning te verslaan. Legers van tienduizendtallen bestaande uit allerlei volken spanden zo samen tegen de Kerk van God, maar ze moesten het verliezen. Na een tijd van bloedige onderdrukking werd het gebied in en rondom Jeruzalem in 165 voor Christus weer bevrijd. Onder leiding van de Makkabeeën werd de eredienst in de tempel weer hersteld.

Na veel veldslagen werden de talrijke legers van het Syrische rijk naar het noorden teruggedreven. Juda werd weer een onafhankelijke staat, waarin de Here werd gediend. Er kwam weer rust en vrede. In de tijd van hogepriester Simon (142 – 135), een zoon van Mattatias, genoot het Joodse volk van een grote welvaart. Oude mannen zaten op de pleinen van de stad Jeruzalem (1Mak.14:4-15, Zach.8:4).

De belofte dat de Israëlieten voor eeuwig niet meer beschaamd zouden worden, is helaas nog niet in vervulling gegaan. Dat lag en ligt niet aan God, maar aan de Joden zelf. De dank van het volk voor de redding van de Here was ongehoorzaamheid. In plaats van een afstammeling van koning David (1012 – 972) maakten ze de hogepriester Simon (142 – 135) generaal en koning (1Mak.14:41-49).

⁵⁹ In dit vers worden in het Hebreeuws naast het woord *sprinkhaan* nog 4 synoniemen ervan genoemd. Omdat wij in de Nederlandse taal daar niet zoveel woorden voor hebben, moeten we ons met omschrijvende termen behelpen. Het gaat over verschillende ontwikkelingsfasen van de sprinkhaan, en/of over diverse soorten. De exacte betekenis blijft enigszins onzeker.

Mattatias steekt de Jood neer.

Door de structurele ongehoorzaamheid van de hogepriester en verreweg de meeste mensen ging het steeds verder bergafwaarts. Vijf jaren later werd Simon vermoord. Zijn zoon Johannes Hyrkanus (135 – 104) nam zijn positie als hogepriester-koning over. De slechtheid nam toe. Er werd vermoord om de opvolging van het hogepriesterkoningschap. Later moesten in 63 voor Christus de Romeinen er zelfs aan te pas komen om de interne conflicten van de Joden te beslechten.

De Here moest wel tot de conclusie komen, dat veel mensen van zijn volk nog ongehoorzamer waren, dan de heidenen (Ezech.3:6,7, 16:46-48, Mat.11:21-24, 12:41,42, Luk.10:13,14, 11:31,32). Ze verwierpen hun Verlosser en hun Koning Jezus Christus. Ze gaven Hem over aan de heidense Romeinen om te worden gekruisigd. Zijn bloed kwam over de Joden en over hun kinderen (Mat.27:25). Na de verwoestingen van de stad Jeruzalem in de jaren 70 en 135 na Christus begon de diaspora van de Joden.

2. De periode van de Heilige Geest.

Hoofdstuk 2:28-32

28 “Daarna zal het gebeuren, dat Ik mijn Geest zal uitstorten op allerlei vlees. Jullie zonen en jullie dochters zullen profeteren. Jullie ouderen zullen dromen dromen. Jullie jonge mannen zullen visioenen zien.”

29 “Zelfs op de slaven en op de slavinnen zal Ik in die dagen mijn Geest uitstorten.”

30 “Ik zal wondertekenen geven in de lucht en op de aarde: bloed, vuur en rookzuilen.”

31 De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed voor de komst van de grote en de ontzagwekkende dag van Jahweh.

32 Het zal zo zijn, dat ieder die de naam van Jahweh zal aanroepen, gered zal worden, want op de berg Zion, in Jeruzalem en onder de overlevenden die Jahweh roept, zal ontko-
ming zijn, zoals Jahweh heeft gezegd.

28 “Daarna (of Achter) zal [zo (of (al) dus)] het gebeuren (of zijn), (dat) Ik mijn Geest (of mijn wind/adem) zal uitstorten (of uitgieten) op (of over) al(lerlei) (of elk) vlees (= allerlei mensen). Jullie zonen en jullie dochters zullen profeteren. Jullie ouderen (of Jullie oudsten) zullen dromen dromen. Jullie jonge mannen zullen visioenen (of gezichten) zien.”

Met de uitdrukking *allerlei vlees* worden naast de Israëlieten als het uitverkoren volk van God eveneens mensen uit andere volken bedoeld (Ps.87, Jes.40:5, 49:26, 66:20-23).⁶⁰ Ook zij zouden de Heilige Geest ontvangen (1Kor.12:13). Leeftijd en geslacht zouden evenmin een rol spelen.

Als gevolg van de uitstorting van de Heilige Geest zouden mensen profeteren. 's Nachts zou de Heilige Geest zich openbaren door dromen, en overdag en soms ook wel in de nacht door visioenen (vgl. Num.12:6).

29 “Zelfs (of Ook) op (of over) de slaven (of de dienaren/knechten) en op (of over) de slavinnen (of (dienst)maagden) zal Ik in die dagen mijn Geest (mijn wind/adem) uitstorten (of uitgieten).”

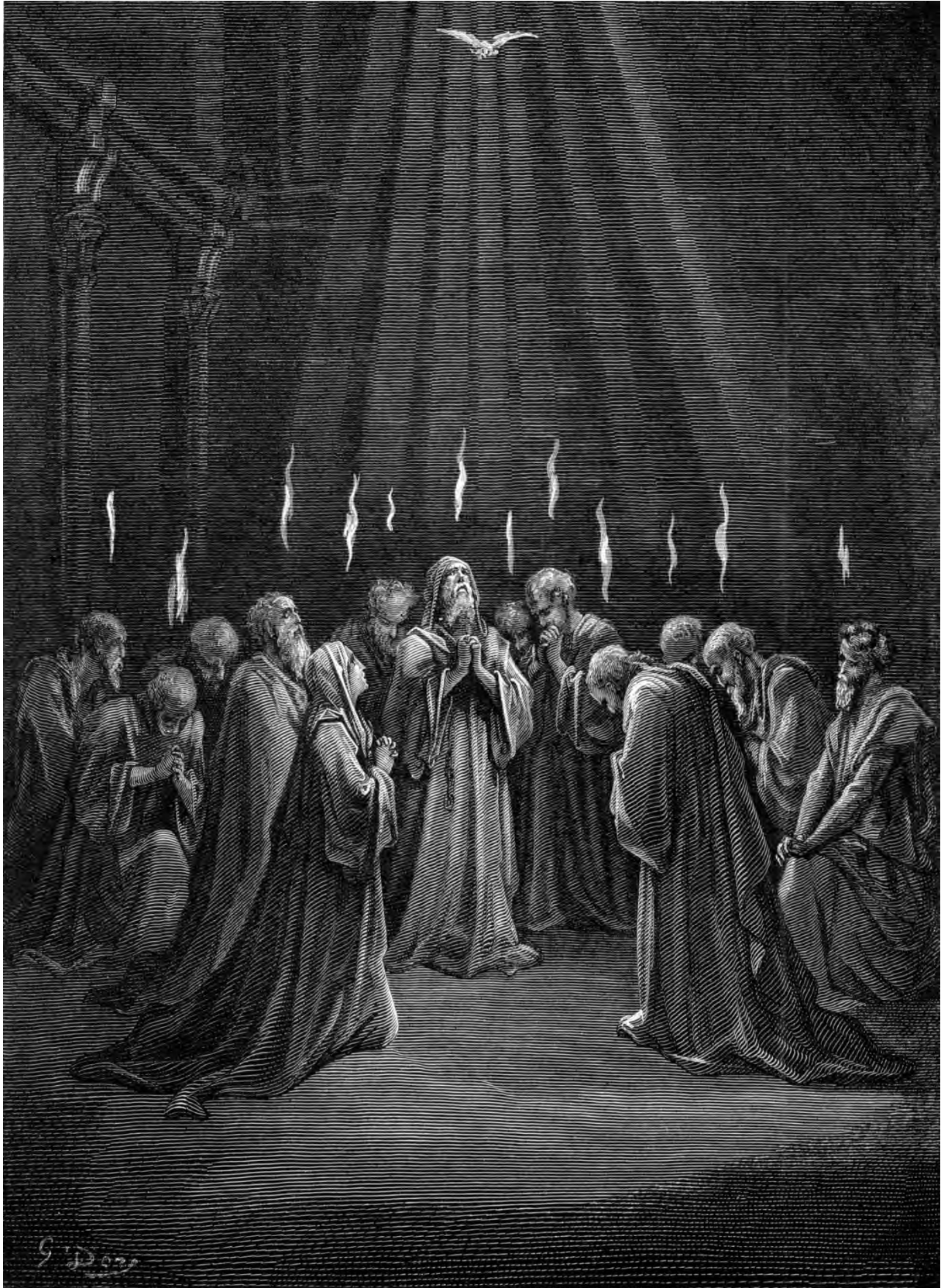
Het verschil in stand zou en zal geen enkele rol spelen. Ook slaven, knechten en slavinnen zouden en zullen de Heilige Geest ontvangen.

Over de vervulling van deze profetie schreef de evangelist Lukas in het boek Handelingen. Hij vertelde in dit bijbelboek over de redevoering die de apostel Petrus hield voor de Joden op de 1^e Pinksterdag. In zijn toespraak zei Petrus, dat deze profetie van Joël over de uitstorting van de Heilige Geest vanaf de 1^e Pinksterdag werd vervuld (Hand.2:16-18). Vanaf die tijd ging de Geest van God wonen in ieder die zich bekeerde (Hand.2:1-4,38,39).

In het boek Handelingen gaf Lukas voorbeelden van mensen in Jeruzalem (Hand.2:1-4), de half-Israëlitische stad Samaria (Hand.8:17), en de heidense steden Caesarea (Hand.10:44) en Efeze (Hand.19:6), die de Heilige Geest ontvingen.

Dit alles betekent niet, dat vanaf de 1e Pinksterdag iedere Christen kan profeteren, maar wel, dat iedere dienaar van de hemelse Vader één of meerdere gaven van de Heilige Geest ontvangt (1Kor.12:12-21,28-31).

⁶⁰ Met *allerlei vlees*, worden hier natuurlijk geen dieren bedoeld, want bij de uitstorting en het werk van de Heilige Geest worden alleen mensen genoemd. Bovendien wordt er nergens in de Bijbel gesproken over het ontvangen van de Heilige Geest bij dieren.

De uitstorting van de Heilige Geest.

Hierbij is het belangrijk, dat we ook letten op de duidelijke verschillen tussen het oude verbond tot en met het lijden en sterven van Jezus Christus, en het nieuwe verbond vanaf de 1^e Pinksterdag.

In de tijd van het oude verbond werkte de Heilige Geest meer incidenteel, en vrijwel uitsluitend door profeten en profetessen (Num.11:29, 12:6, Neh.9:30, Hand.28:25).⁶¹ Het heil was voor de Israëlieten. Heidenen konden alleen bij de Here horen, als ze toetraden tot zijn volk, en zich wilden houden aan de Israëlitische wetten, zoals de vrouwen Rachab en Rut (Joz.6:25, Rut.1:16,17, 4:13,17, Mat.1:5, Hebr.11:31, Jak.2:25).

In de periode vanaf Pinksteren is de Heilige Geest er niet voor een enkeling, maar voor alle dienaren van God. Het heil is nu niet alleen voor de Joden en Israëlieten, maar eveneens voor de mensen uit andere volken (Jes.44:3, Ezech.39:29, Hand.2:38,39, Rom.10:12,13, Ef.2:19). Zowel Joden (en Israëlieten) als niet-Joden leven niet meer onder de wet, maar onder de genade. Er zijn bovendien niet alleen maar profeten en leraren (= priesters), maar ook evangelisten, apostelen,⁶² gaven van wonderkrachten en genezing, gaven om mensen te helpen en om te besturen (1Kor.12:28-30). Er zijn dus veel nieuwe gaven van de Heilige Geest, waar we gebruik van mogen en moeten maken.

30 “Ik zal (wonder)tekenen (of wonderen) geven in de hemel[en] (= de lucht) en in (= op) de aarde (of in het land): bloed, vuur en rookzuilen (of rookpilaren).”⁶³

Hier werd vroeger het bloedvergieten en brandstichten van rondtrekkende legers in oorlogstijd mee bedoeld. Als we echter eveneens naar de volgende verzen kijken, dan zien we, dat de profeet een grote stap in de tijd heeft genomen. Ook het volgende hoofdstuk van het bijbelboek Joël gaat daarover.

De laatste 3 verzen van dit hoofdstuk (v.30-32^a) werden door de apostel Petrus op de 1^e Pinksterdag geciteerd (Hand.2:19-21). Hoewel Lukas in zijn boek Handelingen voorbeelden gaf van mensen die in diverse plaatsen de Heilige Geest ontvingen, heeft hij het tweede deel van de redevoering van Petrus in zijn bijbelboek(en) niet verder uitgewerkt. Petrus echter, schreef daar in zijn 2^e brief wel over (2Pet.3:4,10-13). Hij zei, dat dag van de komst van de Here onverwachts zal aanbreken. Op die dag zullen de hemelen, de elementen en de aarde door vuur vergaan en wegsmelten.⁶⁴ De (moderne) bloedige oorlogen die gepaard gaan met vuur en rookzuilen, zijn de voorboden van wat zal gaan gebeuren (vgl. Op.9).

Het profetisch perspectief ziet de gebeurtenissen als toppen van bergen die dicht tegen elkaar aan schijnen te liggen. Wanneer de tijd verstrijkt; wanneer we dichterbij de toppen komen, zien we, dat ze verder uit elkaar liggen. Zo is het ook met deze profetie van Joël. Vanuit de el-

⁶¹ In de tijd van het oude verbond kwamen veel bekende en (vrijwel) onbekende profeten en profetessen voor. Abel was al een profeet (Luk.11:49-51). Dit gold bijvoorbeeld ook voor Abraham (Gen.20:1-7), Aäron (Ex.7:1), de profetes Mirjam (Ex.15:20), Mozes (Num.12:6-8, Deut.34:10), Eldad en Medad (Num.11:27), de profetes Debora (Richt.4:4), Samuel (1Sam.3:20), de profetes Chulda (2Kon.22:14), en veel meer onbekende profete(sse)n (Richt.6:8, 1Sam.10:5, 19:20, 28:6, 1Kon.18:4, Jes.8:3, enz.).

⁶² Een apostel is een door God uitgezonden evangelist of zendeling, en kerkleider. Hij kenmerkt zich door tekenen, wonderkrachten en machtige daden (2Kor.12:12 King James vert.). Niet ieder die zich apostel noemt, voldoet aan deze kenmerken.

Onder het oude verbond bestond nog geen opdracht om het woord van God onder de volken te verspreiden. Het heil was vooral voor de Israëlieten. Daarom waren er ook geen apostelen.

⁶³ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Daarmee kon men de woonplaats van God bedoelen. Men kon bij dat woord ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspanel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatst genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten.

Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= de dualis).

⁶⁴ Kistemaker S.J., New Testament Commentary, Acts, 6e druk, Grand Rapids, 2007, pag. 90.

lendige periode van de sprinkhanen ⁶⁵ zag de profeet de strijd in de laatste tijd en het einde van deze aarde en de daarbij horende (wolken)hemel.⁶⁶ Heel de oude schepping zal door vuur vergaan; er zal een nieuwe komen (Ps.102:26,27, Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10,12,13, Op.21:1,2).

31 De zon zal veranderd worden (of zich veranderen/zich omkeren) naar (of voor) (= in) duisternis (of donkerheid) en de maan naar (of voor) (= in) bloed voor [het gezicht van] de komst van de grote en de ontzagwekkende (of gevreesde) dag van Jahweh.

Vanuit het profetisch vergezicht van de zonsverduistering in de tijd van de sprinkhanenplaag sprak Joël hier over de zonsverduistering die in de eindtijd zal komen (v.10^b, vgl. Mat.24:29, Mark.13:24, Hand.2:19-21, Op.6:12-14).

De dag van Jahweh is een motief dat vaker in de Bijbel voorkomt.⁶⁷ Met *de dag van Jahweh* wordt niet één bepaalde gebeurtenis bedoeld, maar een tijd waarin de berechting van de Here komt.⁶⁸ De betekenis van dit motief is dus afhankelijk van het tekstverband en (het perspectief van) de periode waarin het betreffende bijbelgedeelte is ontstaan.

32 Het (of Hij) zal (zo) zijn (of gebeuren), dat ieder (of elk) die [in (of door)] de naam van Jahweh zal (aan)roepen (om hulp) (of (be)noemen), gered zal worden (of zal ontsnappen/bevrijd zal worden), want (of (om)dat) in (of met/door) (= op) de berg Zion, in (of met/door) Jeruzalem en onder (of in/met/door) de overlevenden (of de ontsnapte(mense)n) die Jahweh (aan)roept (of (be)noemt), zal ontkoming (of ontsnapping/bevrijding) zijn, zoals Jahweh heeft gezegd.

Nu is het Evangelie van Gods genade niet vrijwel alleen voor de Joden en Israëlieten, maar voor alle mensen (Rom.10:11-13, Hand.2:21, Ef.2:19). Iedereen die in geloof bidt, en Jahweh aanroept, zal worden gered. Dit geldt zowel voor de Joden en Israëlieten als voor de mensen uit andere volken (Rom.11:25). Zij hoeven niet bang te zijn, als deze dingen (v.30,31) gebeuren, maar moeten zich er juist door laten bemoedigen (Luk.21:28).

⁶⁵ Met de periode van de sprinkhanen wordt het tijdvak bedoeld, waarin het Syrische rijk in het noord(oost)en en het Egyptische rijk in het zuid(west)en in het heilige land hun onderlinge oorlogen tegen elkaar voerden, en waarin de gelovige Joden door koning Antiochus IV (175 – 164) werden onderdrukt en vervolgd. De vrijheidsstrijd van de Makkabeeën maakte aan die ellendige periode een einde.

⁶⁶ Evenals een motief als kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal concrete beelden uit het verleden oproept, zo kan dat eveneens bij profetieën het geval zijn. Zulke profetieën worden ook wel herhaalde profetieën genoemd. Net zoals de geschiedenis zich niet volledig herhaalt, gebeurt dit evenmin met de zogenaamd herhalende profetieën over de toekomst. Evenals de betekenis van een motief afhankelijk is van het tekstverband en (het perspectief van) de periode waarvoor het is bedoeld, zo gaat ook elke profetie op een nieuwe en unieke manier in vervulling. Er is bij dergelijke profetieën eigenlijk geen sprake van (volledige) herhaling, maar van vergelijking. Daarom kunnen zulke profetieën het beste worden aangeduid als vergelijkende profetieën.

⁶⁷ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderscheiden, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

⁶⁸ De profeet Jesaja bedoelde met *de dag van Jahweh* de geleidelijke ondergang van Babel door de Perzische koningen Kores II (559/538 – 529) en Xerxes I (485 – 465) (Jes.13:6,9). Jeremia gaf daarmee de stapsgewijze verwoesting van Egypte door de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) en de Perzische koning Artaxerxes III (358 – 338) aan (Jer.46:10). In het bijbelboek Klaagliederen sprak deze profeet eveneens over *de dag van Jahweh* (Klaag.2:22). Daarbij omschreef hij, hoe in 586 voor Christus de stad Jeruzalem door de Babyloniërs werd verwoest. De profeet Ezechiël duidde met dezelfde term de gestage ondergang van Israëls hoofdstad aan (Ezech.7:19, 13:5).

De berg Zion ligt midden in de stad Jeruzalem. Daar zal iedere dienaar van de Here kunnen ontkomen. Dit geldt eveneens voor de Christenen tussen de nog levende mensen uit alle volken. De hemelse Vader zal iedereen die Hem dient (v.32^a), roepen (v.32^b) om later bij Hem te wonen. De laatste 3 verzen van dit hoofdstuk (v.30-32) zullen vlak voor het terugkomen van Jezus Christus in vervulling gaan.

3. Gods oordeel over Israëls vijanden.

Hoofdstuk 3:1-8

1 “Ja zie, in die dagen en in die tijd, wanneer Ik zal terugkeren, zal Ik de gevangenschap van Juda en van Jeruzalem laten omkeren.”

2 “Ik zal alle heidenvolken verzamelen. Ik zal ze laten afdalen naar het dal van Josafat. Ik zal daar met hen een rechtszaak voeren over mijn volk en mijn erfelijk bezit Israël, dat zij onder de heidenvolken verstrooid hebben. Mijn land hebben zij verdeeld.”

3 “Over mijn volk hebben ze het lot geworpen. Een jongetje gaven ze voor een hoer, een meisje hebben ze verkocht voor wijn. Zij konden drinken.”

4 “Jazeker, wat betekenen jullie voor Mij, Tyrus en Sidon en heel het gebied van Filistea? Een vergelding vergelden jullie Mij? Als jullie Mij vergelden, zal Ik met haastige spoed jullie vergelding op jullie eigen hoofd laten terugkeren,

5 omdat jullie mijn zilver en mijn goud hebben meegenomen, en mijn waardevolle kostbaarheden naar jullie tempels hebben gebracht.”

6 “Zonen van Juda en zonen van Jeruzalem hebben jullie aan de Grieken verkocht om hen ver weg te laten voeren van hun gebied.”

7 “Zie, Ik wek hen op vanuit de plaats waarheen jullie hen hebben verkocht. Ik zal jullie vergelding op jullie eigen hoofd laten terugkeren.”

8 “Ik zal jullie zonen en jullie dochters verkopen door de hand van zonen van Juda. Zij zullen hen verkopen aan de Sjabeeërs, aan een heidenvolk ver weg”, want Jahweh heeft het gesproken.

1 “Ja (of want/(om)dat) zie, in die dagen en in die tijd, wanneer (of als/die/dat) Ik zal terugkeren (of omkeren), zal Ik de gevangenschap (of de gevangenen) van Juda en Jeruzalem laten omkeren (of laten terugkeren).”⁶⁹

2 “Ik zal alle (heiden)volken verzamelen (of vergaderen). Ik zal ze laten afdalen (of laten zinken) naar (of bij) het dal (of de vallei/vlakte) van Josafat (= Jahweh is rechter (of bestuurder)). Ik zal daar met hen een rechtszaak voeren over (of boven) mijn volk en mijn erfelijk bezit Israël, dat (of die) zij onder (of in/door) de (heiden)volken verstrooid hebben. Mijn land (of Mijn aarde) hebben zij verdeeld.”

De persoonsnaam Josafat komt in de Bijbel regelmatig voor (2Sam.8:16, 1Kon.4:17, 15:24, 1Kron.11:43, 1Kron.15:24). De uitdrukking *het dal van Josafat* staat alleen in dit hoofdstuk van Joël (v.2 en 12). De naam Josafat duidt erop, dat *Jahweh heeft geoordeeld*. Op grond van zijn oordeel zal Hij rechtspreken (v.12).

De toekomstige ligging van het dal waar Jahweh zal rechtspreken, is niet precies bekend. Wel moet het in de buurt van de stad Jeruzalem zijn, want vandaar uit zal de Here met zijn geweldige stem brullen als een leeuw (v.16, vgl. Am.1:2).

De heidenvolken zullen worden gestraft en berecht om wat ze Gods volk hebben aangedaan. Ze hebben de Israëlieten onder de natiën verstrooid, en zich het land toegeëigend, dat de Here aan zijn volk had beloofd (Ob.1:11).

⁶⁹ Vaak wordt dit gedeelte vertaald met: *wanneer (of als/die/dat) Ik de gevangenschap (of de gevangenen) van Juda en Jeruzalem zal omkeren (of terugkeren)*. Dit is niet gebaseerd op de (Masoretische) Hebreeuwse tekst of de teruggevonden Dode Zeerol over dit gedeelte, maar op de Griekse handschriften (en de Vulgaat). Eerst keert God weer terug bij zijn volk, en dan komt de verlossing.

3 “Bij (of Naar) (= Over) mijn volk hebben ze het lot geworpen. Een jongetje (of jongen) gaven ze door (of met/in) (= voor) een hoer (of een waardin), en een meisje (of een meid/jonge vrouw) hebben ze verkocht door (of met/in) (= voor) wijn. Zij konden drinken (of Zij dronken).”

Ze hadden Joodse jongens en meisjes als slaven verkocht. Het was een grote smaad voor de mensen van Gods volk, dat ze als slaaf voor zulke belachelijk lage prijzen van de hand werden gedaan. Voor twijfelachtige genotmiddelen werden ze ingewisseld.

4 “Jazeker, (of Ook/Zelfs) wat (of hoe) zijn (= betekenen) jullie voor (of naar/van) Mij, Tyrus en Sidon en heel (of al) het gebied (of de grens)⁷⁰ van Filistea? Een vergelding (of Een beloning/weldaad) vergelden (of betalen/belonen) jullie [naar (of over/op/tegen)] Mij? Als (of Indien) jullie [naar (of over/op/tegen)] Mij vergelden (of belonen/weldoed), zal Ik snel (of vlug) haastig (of vlug/ijlings) (= zal ik met haastige spoed) jullie vergelding (of jullie beloning/weldaad) in (of door) (= op) jullie (eigen) hoofd laten terugkeren (of laten omkeren),

5 (om)dat (of aangezien/die) jullie mijn zilver(geld) en mijn goud hebben (mee/weg/af)genomen, en mijn waardevolle (of goede/beste/aangename) kostbaarheden (of begeerlijkheden) naar (of voor) jullie tempels (of jullie paleizen) hebben (mee)gebracht (of laten komen).”

Tyrus en Sidon waren 2 Fenicische handelssteden ten noorden van Israël. *Tyrus* was een dochterstad van Sidon, maar al gauw overschaduwde de dochterstad haar moederstad in rijkdom en macht. Het werd een sterke en vermogende handelsstad (Jes.23:8).

Deze stad lag in het noorden aan de kust van de Middellandse Zee. Tyrus was grotendeels op een eiland gebouwd. Dat eiland lag ruim 600 meter van de kust af. Het was al heel lang een sterke vesting (Joz.19:29, Jes.23:7). De stad was omringd door een muur die meer dan 15 meter hoog was. Een ander deel van de stad was op het vaste land gebouwd.⁷¹

De mannen van Tyrus waren ondernemende handelsreizigers en bekwame zeelieden. Vanuit die stad werden ook veel kolonies of dochtersteden gesticht. Deze steden konden in de buurt liggen, maar ook ver weg. Zo stichtten ze rond 814 voor Christus in Afrika de bekende stad Carthago.

Tyrus had een slechte invloed op de Israëlieten. Koning Achab (875 – 854) van Israël trouwde met de kwaadaardige Izebel. Zij was een dochter van Etbaäl I (878 – 847) de koning van Tyrus en Sidon.⁷² Onder haar leiding werd in het Tienstammenrijk Israël de Fenicische afgodsdienst van de Baäl (= de Heer/echtgenoot) ingevoerd (1Kon.16:31,32).

In 594 voor Christus stuurde de koning van Tyrus gezanten naar koning Zedekia (597 – 586) van Juda om een verbond te sluiten tegen Nebukadnezar II (604 – 562), de koning van Babel (Jer.27:3).

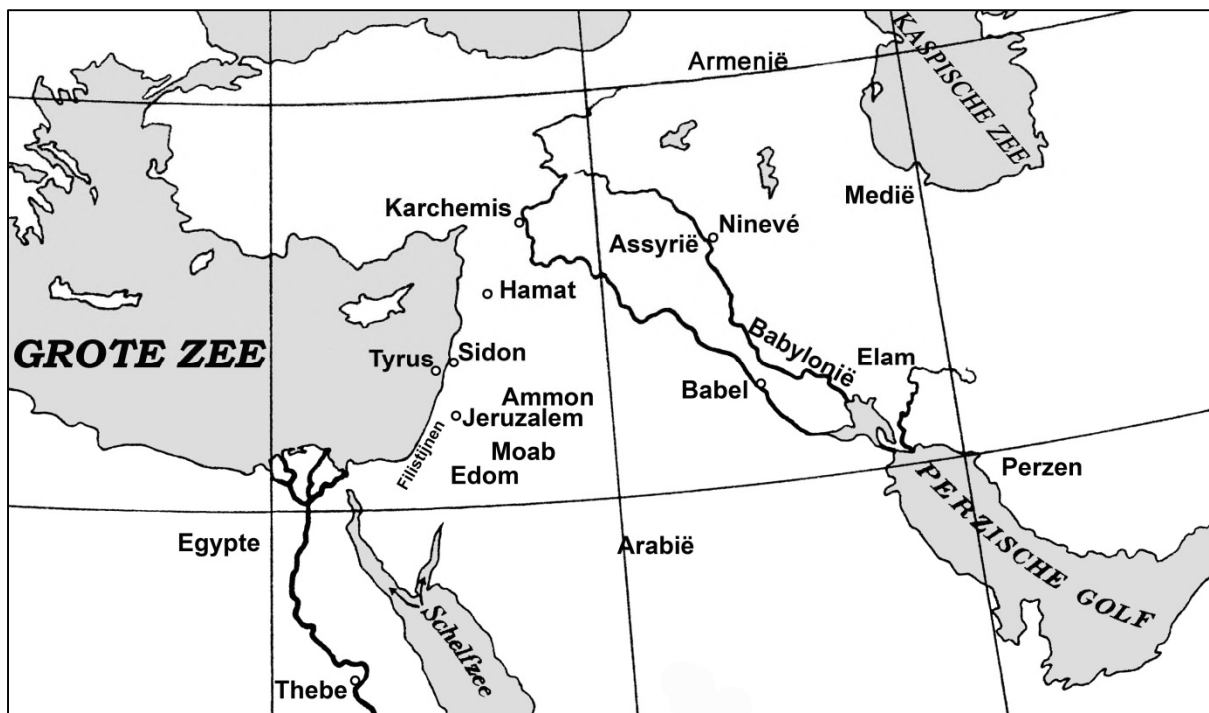
Hoewel Tyrus een verbond met koning Zedekia had gesloten, was die stad toch blij met de val en inname van Jeruzalem in 586 voor Christus (Ezech.26:2,3). Alle handelskaravanen tussen de grootmachten Egypte en Babel moesten langs het gebied van Israëls hoofdstad. Door de verovering van Jeruzalem had Tyrus een belangrijke handelsconcurrent minder. De egoïstische inwoners van deze koopmanstad dachten, dat ze daardoor nog veel rijker zouden worden.

⁷⁰ In de (Masoretische) Hebreeuwse tekst staat hier *en alle gebieden* (of *alle grenzen*). In de Griekse handschriften kunnen we lezen *en heel Galilea*. Deze vertaling is ook mogelijk, maar past niet in het tekstverband. Bovendien werd de naam *Galilea* toen nog niet gebruikt.

Evenals de enige Dode Zeerol over dit stukje tekst (en de Vulgaat) duiden die Griekse handschriften met hun vertaling er wel op, dat het Hebreeuwse woord uit de Masoretische tekst oorspronkelijk in het enkelvoud heeft gestaan. Op grond van dit alles is voor het enkelvoud van dat woord gekozen.

⁷¹ Tyrus is de vergriekste vorm van het Hebreeuwse *Sor*, dat eigenlijk *rots* betekent.

⁷² Flavius J., Joodse Oudheden, deel 8, hoofdstuk 13:1,2.

In 585 voor Christus echter, trok koning Nebukadnezar II (604 – 562) met zijn leger tegen de stad Tyrus op. Het deel dat op de vaste wal lag, nam hij in, en verwoestte hij. Het gedeelte dat op het eiland in zee was gebouwd, werd 13 jaren door hem belegerd (585 – 573).⁷³ Na onderhandelingen gaf de stad zich over. Koning Nebukadnezar II spaarde de handelsstad, maar ze moest wel belasting aan de koning van Babel betalen. Daardoor werd de kracht van Tyrus gebroken.

Ten noorden van Tyrus ligt de stad *Sidon* aan de kust van de Middellandse Zee. De Sidoniërs stammen af van Kanaän, een zoon van Cham. Hoogstwaarschijnlijk zijn alle Feniciërs afstammelingen van Chams kleinzoon Sidon (Gen.10:6,15,19).

Ook de stad Sidon had meegedaan aan het verzet tegen koning Nebukadnezar II. Ze had samen met andere steden en volken koning Zedekia (597 – 586) verleid om mee te doen met de opstand (Jer.27:3,6).

In 589 voor Christus werd Sidon door Nebukadnezar II ingenomen, en zo kwam de stad onder het juk van Babel. Na de val van Babylon kwam het in Perzische handen. Deze stad stelde in de tijd van de profeet Joël dus nog minder voor dan Tyrus.

Filistea was een gebied ten zuidwesten van Israël. In dat gebied lagen de 5 Filistijnse steden: Gaza, Askelon, Asdod, Ekron en Gat. Elke stad had een eigen koning. Deze koningen werkten met elkaar samen (b.v.1Sam.5,6).

Al eeuwen lang gedroegen deze steden zich vijandig tegenover Israël. In de 13^e eeuw voor Christus moest de richter Samgar de Israëlieten verlossen van de Filistijnen (Richt.3:31). Aan het einde van de 12^e eeuw werd Gods volk 40 jaren door de Filistijnen en 18 jaren door de Ammonieten onderdrukt (Richt.10:7,8, 13:1). Nadat de richter Jefta de Ammonieten met suc-

⁷³ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 10, hoofdstuk 11:1; Flavius J., Tegen de Grieken, deel 1:20,21.

ces had bestreden, voerde de richter Simson een eenzame en moeizame strijd tegen de heerszuchtige Filistijnen (Richt.14:19-15:8, 15:13-20, 16:23-30).

Ook na Simsons dood ging de oorlog tegen dit volk door (1Sam.4-7). Zodra de Benjaminit Saul (1033 – 1012) koning werd, moest hij zich verdedigen tegen de Filistijnen. Gedurende zijn hele regeringstijd moest hij tegen dit volk de wapens opnemen, totdat hij sneuvelde in de strijd (1Sam.13:1-14:52, 31:1-6).

Toen David (1012 – 972) koning werd, moest hij zich onmiddellijk tegen de Filistijnen verweren (2Sam.5:17-25). Hij onderwierp ze (2Sam.8:1). Dit vijandige volk bleef aan hem, koning Salomo (972 – 932) en het latere Tweestammenrijk belastingplichtig tot aan de regering van de slechte koning Joram (849 – 842) (1Kon.4:21, 2Kron.17:11, 21:16).

Koning Hazael (842 – 805) van Syrië veroverde de Filistijnse stad Gat. Sinds die tijd verneemen we niets meer over die plaats (Jer.25:20, Am.1:6-8, Zef.2:4, Zach.9:5,6).

Evenals veel andere volken in het Midden-Oosten kwamen de Filistijnen onder het juk van de Assyriërs, Babyloniërs en de Perzen. Toen Nebukadnezar II (604 – 562) in 604 Asdod, Askelon, Gaza en Ekron veroverde, bleef er van deze steden niet veel over. Ekron werd slechts gedeeltelijk weer bewoond. In deze van oorsprong Filistijnse plaatsen kwam een gemengde bevolking te wonen, waarbij vooral de Fenicische invloed domineerde. De Filistijnen hadden toen Joël profeteerde, Gods straffende hand al ervaren.

Zowel de steden Tyrus en Sidon als de Filistijnen had de Here in de Perzische tijd, waarin Joël leefde, hun vroegere macht al afgenomen. Ze stelden niet zo veel meer voor als eerst. Toch was God nog niet met ze klaar, want *ze hadden zijn zilver en goud meegenomen, en zijn kostbare schatten naar hun tempels gebracht*.

Het roven van de kostbare schatten van de Here moet in 586 voor Christus hebben plaatsgevonden.⁷⁴ Koning Nebukadnezar II veroverde in dat jaar de hoofdstad Jeruzalem. In die tijd werden de Joden verstrooid, en werd hun grondgebied, dat God aan hen had beloofd, door andere volken toegeëigend (v.2^b). Er zijn toen veel mensen uit het heilige land naar Babel gedeporteerd (2Kon.25:1-17, 2Kron.36:11-21, Jer.52:4-7). De tempel werd leeggeplunderd. Een deel van de schatten werd door soldaten en militairen voor relatief weinig geld doorverkocht aan omliggende volken, zoals de inwoners van Tyrus en Sidon en de Filistijnen. Deze mensen brachten die kostbaarheden dan naar hun tempels.

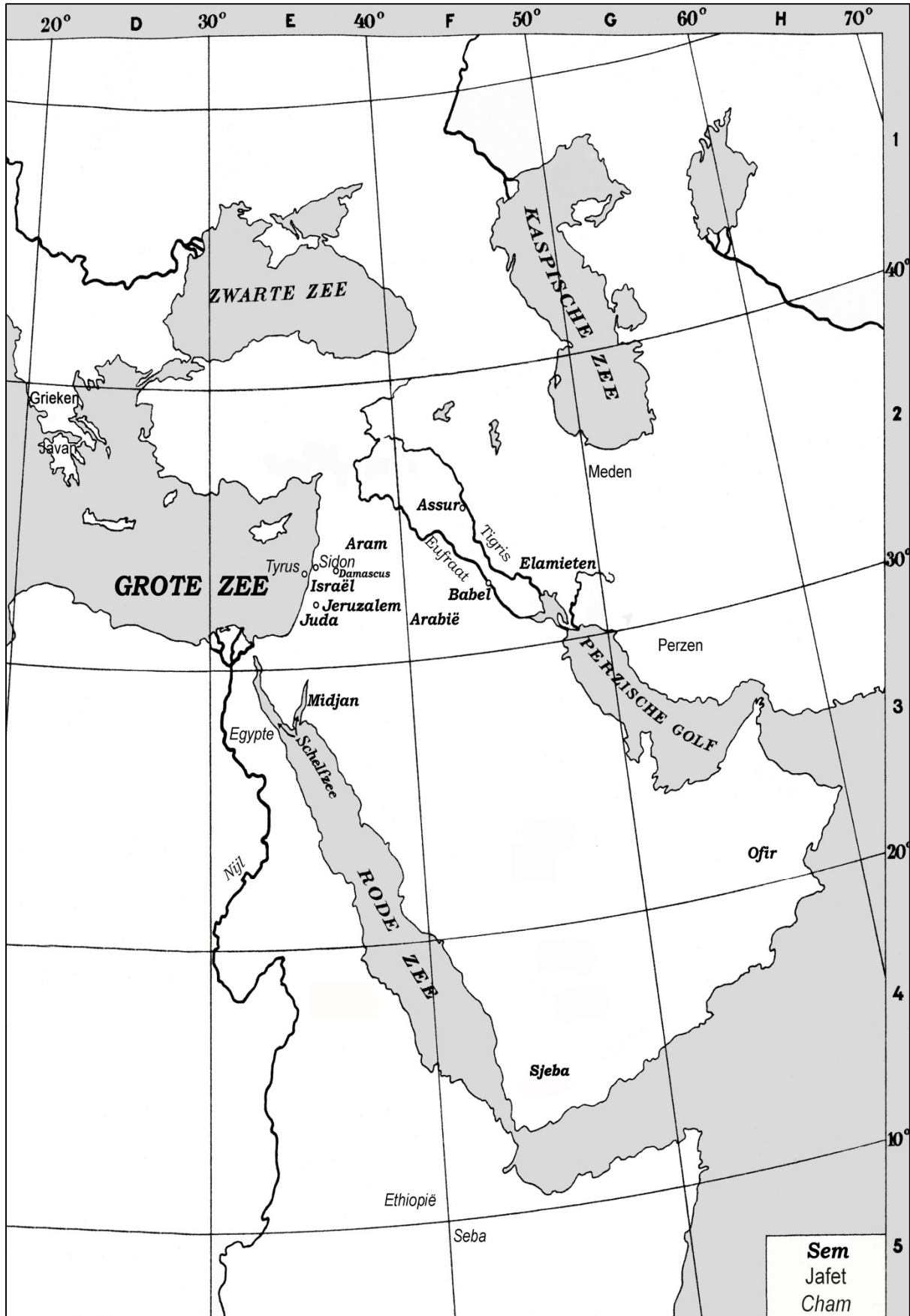
6 “Zonen van Juda en zonen van Jeruzalem hebben jullie aan (of naar/voor) [zonen van] de Grieken (of de Ioniërs) verkocht om (wille van) (of zodat) hen ver weg te (laten) voeren (of ver weg te laten zijn) (van) boven(op) (= van/buiten) hun gebied (of hun grens).”

Gedurende de verovering van het Tweestammenrijk Juda en na de inname van Jeruzalem in 586 hebben handelaren uit de Fenicische steden Tyrus en Sidon en Filistijnse gebied een deel van de Joodse bevolking doorverkocht als slaaf aan de Grieken. Die woonden natuurlijk ver weg.⁷⁵

⁷⁴ Sommige uitleggers denken hierbij aan de inval van de Arabieren en de Filistijnen tijdens de regering van koning Joram (849 – 842) (2Kron.21:16,17). We weten echter alleen, dat deze 2 volken het paleis beroofden. Over tempelroof wordt niets gezegd. Het gaat bij deze gebeurtenis ook niet over Tyriërs, Sidoniërs en Filistijnen, maar over Arabieren en Filistijnen.

Anderen denken weer aan de inval van de Filistijnen in het Tweestammenrijk Juda tijdens de regering van de slechte koning Achaz (732 – 727) (2Kron.28:18). Bij deze aanval echter waren allerlei volken betrokken, behalve de Fenicische steden Tyrus en Sidon. Daar komt nog bij, dat de stad Jeruzalem niet werd veroverd, en de tempel dus ook niet werd geplunderd.

⁷⁵ Inwoners van de Fenicische steden Tyrus en Sidon en de Filistijnen worden in de Bijbel vaker als slavenhandelaren aangeduid (Ezech.27:1,13, Am.1:6,9).

7 “Zie, Ik wek hen (op) vanuit de (verblijf)plaats waarheen jullie hen hebben verkocht. Ik zal jullie vergelding (of jullie beloning/welddaad) in (= op) jullie (eigen) hoofd laten terugkeren (of laten omkeren).”

Na de Babylonische ballingschap die duurde tot 538 voor Christus, konden ook Joden uit het westen via de zee terugkeren naar hun land (Ps.107:3).

8 “Ik zal jullie zonen en jullie dochters verkopen door (of met/in) de hand (= de macht) van zonen van Juda. Zij zullen hen verkopen aan (of naar/voor) de Sjabeeërs, aan (of naar/bij) een (heiden)volk ver (weg)”, want (of (om)dat) Jahweh heeft (het) gesproken (of beloofd).

Deze profetie over de inwoners van Tyrus en Sidon en de Filistijnen is geleidelijk in vervulling gegaan. Na de mislukte inval in 350 voor Christus van koning Artaxerxes III (358 – 338) in Egypte kwam *Sidon* met Egyptische hulp in opstand tegen de Perzische koning. De stad kon uiteindelijk tegen het leger van Artaxerxes III geen standhouden. Zo'n 40.000 mensen werden gedood. De overgebleven Sidoniërs werden volgens de gewoonte van die tijd als slaaf verkocht.

Jaren later versloeg de Griekse koning Alexander de Grote (336/332 – 323) de koning van het Perzische rijk, en begon hij zijn grote veroveringstocht. Toen hij bij *Tyrus* kwam, was hij bang, dat de vloot van die stad tegen zijn vaderland zou uitvaren. Daarom besloot hij de stad te veroveren. Hij merkte echter, net als koning Nebukadnezar II (604 – 562) eerder had ervaren, dat dit een heel moeilijke opgave was.

Eerst veroverde Alexander III andere kuststeden en het stadsgedeelte van Tyrus op het vaste land. Hun schepen nam hij in beslag. Met die schepen versterkte hij zijn vloot.

Het puin, het hout en de stenen van het veroverde deel van de stad Tyrus werd in zee gegooid om een dam te bouwen. Via deze dam kon koning Alexander de Grote het andere gedeelte van Tyrus, dat als een eiland in zee lag, in 332 voor Christus veroveren. De belegering ervan had 7 maanden geduurd. Tijdens en na de inname van de stad werden 8.000 inwoners met het zwaard gedood, en 30.000 mensen werden als slaven verkocht.

Alexander de Grote veroverde ook *de Filistijnse gebieden*. Op de stad Gaza na gaven alle steden zich vrijwillig over. Gaza werd bestormd en veroverd. De soldaten van koning Alexander III vermoordden daar alle mannen, en ze verkochten de vrouwen en kinderen als slaven.

In 147 voor Christus werd Asdod door Jonatan de Makkabeeër (161/152 – 142) in brand gestoken. De half Filistijnse bevolking sneuvelde, of kwam om door het vuur. Askalon gaf zich vrijwillig over (1Mak.10:83-87, 11:4,60). Van de Syrische koning kreeg Jonatan de stad Ekron (1Mak.10:88,89). Daarna veroverde hij Gaza (1Mak.11:61,62). Ondanks enkele opstanden duurde die Joodse overheersing tot de Romeinse tijd.

De buitgemaakte Tyrische, Sidonische en Filistijnse slaven werden voor een deel verkocht aan de Joden. Die verkochten ze weer door aan de Sjabeeërs (v.8). Met dit volk hadden de Israëlieten goede betrekkingen (1Kon.10:1-10). De Sjabeeërs woonden in Zuid-Arabië.⁷⁶ Net

⁷⁶ We moeten de namen *Sjeba* en *Seba* niet met elkaar verwarren. Helaas zijn ze in veel bijbelvertalingen niet van elkaar te onderscheiden. Gebruik hiervoor de Herziene Statenvertaling of de versie van de King James!

Sjeba was een zoon van Joktan, en een kleinzoon van Heber, terwijl Heber weer een achterkleinzoon was van Sem (Gen.10:22,24-28). *Sjeba* was ook de naam van het land en de hoofdstad van de Sjabeeërs. Het lag in het huidige Jemen ten zuiden van het Saoedi-Arabië. (De koningin van *Sjeba* kwam bij koning Salomo (972 – 932) op bezoek (1Kon.10:1-13).)

Sjeba kan eveneens een zoon van Joksan, en een kleinzoon van Abraham en Ketura zijn (Gen.25:1-3^a), maar dit moet uit het tekstverband blijken.

Seba was een zoon van Kus, en een kleinzoon van Cham (Gen.10:6,7, 1Kron.1:8,9). Het nageslacht van *Seba* hoort bij de Ethiopiërs (Gen.10:7). Ethiopië ligt ten zuiden van Egypte. De Ethiopiërs hebben met de Egypte-

zoals veel Joden eerst ver weg naar de Grieken werden gedeporteerd, zouden Tyriërs, Sidoniërs en Filistijnen ver weg naar de Sjabeeërs worden gevoerd. Dat is precies de andere kant op.

naren gedurende ongeveer een ½ eeuw samen één rijk gevormd.

Bij de Ethiopiërs horen meestal ook de nakomelingen van *Sjeba* die een zoon van Rama, en een kleinzoon van Kus was (Gen.10:6,7, 1Kron.1:8,9). Als deze nakomelingen apart worden genoemd, moet uit het tekstverband blijken, van wie deze mensen afstammen.

4. Tweeërlei oogst.

Hoofdstuk 3:9-21

9 Roept dit uit onder de heidenvolken: “Heiligt de oorlog! Wekt de helden op! Alle strijdbare stervelingen moeten aantreden en oprukken.”

10 “Smeedt jullie ploegscharen om tot zwaarden, en jullie snoeimessen tot speren! De zwakke moet zeggen: “Ik ben een held.”

11 “Verzamelt jullie, en komt, alle heidenvolken van rondom!” “Zij moeten verzameld worden. Laat uw helden daarheen neerdalen, Jahweh!”

12 “De heidenvolken moeten worden opgewekt, en ze moeten oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om alle heidenvolken van rondom te berechten.”

13 “Stuurt de sikkkel weg, want de oogst is rijp geworden! Komt! Daalt neer, want de wijnpers is vol. De wijnvaten zijn overgestroomd, want hun slechtheid is omvangrijk.”

14 Menigten, menigten in het dal van de dorsslee, want dichtbij is de dag van Jahweh in het dal van de dorsslee.

15 De zon en de maan zijn donker geworden, en de sterren hebben hun glans ingetrokken.

16 Jahweh zal vanuit Zion brullen, en Hij zal vanuit Jeruzalem zijn stem laten klinken. De hemel en de aarde zullen sidderen. Jahweh is een schuilplaats voor zijn volk, en een vesting voor de zonen van Israël.

17 “Jullie zullen weten, dat Ik jullie God Jahweh ben, die woont op Zion, mijn heilige berg. Jeruzalem zal heilig zijn, en vreemden zullen niet meer door haar heentrekken.”

18 Op die dag zal het zo zijn, dat de bergen jonge wijn zullen laten druipen. De heuvels zullen melk laten vloeien, en alle beken van Juda zullen water laten stromen. Uit het huis van Jahweh zal een bron voortkomen, en die zal het Acaciadal bewateren.

19 Egypte zal een woestij worden, en Edom zal een woeste wildernis worden, om het geweld tegen de zonen van Juda, van wie zij in hun land onschuldig bloed hebben vergoten.

20 Juda zal echter voor eeuwig blijven, en Jeruzalem van generatie op generatie.

21 “Ik zal hun bloed onschuldig houden, dat Ik niet onschuldig gehouden heb.” Jahweh woont op Zion.

9 Roept dit (uit) onder (of in/door/met) de (heiden)volken: “Heiligt (of Weest afgezonderd (of toegewijd) voor) de oorlog (of de strijd)! Wekt de helden (op)! Alle strijdbare stervelingen (= mannen) moeten (of zullen) dichterbij komen (of naderen) (= aantreden) en omhoog gaan (of opstijgen/klimmen) (= oprukken).”

De heidense volken worden opgeroepen voor de strijd. Tot het heiligen van de oorlog behoorde ook de offers waarmee men de strijd opdroeg aan hun god (vgl. 1Sam.7:7-9).

10 “Slaat (of Hamert/Stamp) (= Smeedt) jullie ploegscharen (of jullie scheppen) (om) tot (of naar/voor) zwaarden, en jullie snoeimessen (of jullie snoeischaren) tot (of naar/voor) speren (of lansen)!⁷⁷ De zwakke moet (of zal) zeggen: “Ik ben een held.”

Zelfs de zwakkeren worden aangemoedigd om als helden aan de strijd deel te nemen.

⁷⁷ Het tegendeel komt ook in de Bijbel voor (Jes.2:4, Mi.4:3).

11 “Verzamelt jullie (of Maakt haast), en komt, alle (heiden)volken van(uit) rondom!” “Zij moeten (of zullen) verzameld (of vergaderd) worden. Laat (jo)uw ⁷⁸ helden daar(heen) neerdalen (of afdalen), Jahweh!”

Met de helden in het tweede deel van het 11^e vers worden niet de helden van de Joden bedoeld, maar de helden van God. Er wordt door de profeet aan de Here gevraagd, of Hij zijn leger uit de hemel wil laten neerdalen (vgl. Ps.103:20, Zach.14:5).

12 “De (heiden)volken moeten (of zullen) worden (op)gewekt, en ze moeten (of zullen) omhoog gaan (of opstijgen/klimmen) (= oprukken) naar (of bij) het dal (of de vallei/vlakte) van Josafat, want (of (om)dat) daar zal Ik (neer)zitten (of (ver)blijven/wonen) om alle (heiden)volken van(uit) rondom te berechten (of beoordelen).”

In het 12^e vers lezen we het antwoord van de Here op het verzoek van de profeet Joël. Hij zal de heidense volken die oprukken voor de strijd tegen Israël, berechten.

Het dal van Josafat komt in de Bijbel alleen in dit hoofdstuk van Joël voor (v.2 en 12). Josafat betekent *Jahweh heeft geoordeeld* (of *heeft berecht*) (= *heeft besloten*). God zal in het dal zitten om recht te spreken over de volken.

13 “Stuurt (of Zendt) de sikkel (weg), want (of (om)dat) de oogst is rijp geworden! Komt! Daalt neer (of af), want (of (om)dat) de (wijn)pers is vol (of gevuld). De (wijn)vaten (of (wijn)kuipen) zijn overgestroomd (of overgelopen), want hun slechtheid is omvangrijk (of veel/talrijk).”

In dit vers spreekt God tegen zijn hemelse helden. Ze moeten als maaiers en druiventreders zijn vonnissen uitvoeren. Het rijpe koren moet worden afgemaaid, en druiven moeten met de voeten worden stukgetrapt (vgl. Jes.17:5, 63:1-3,6).⁷⁹ Het zal hoog tijd zijn, want dan zullen de wijnbakken overvol zijn, doordat de slechtheid van de volken groot zal zijn.

14 Menigten, menigten in (of door) het dal (of de vallei/vlakte) van de dorsslee (of het besluit/de beslissing), want (of (om)dat) dichtbij (of nabij) is de dag van Jahweh in (of door) het dal (of de vallei/vlakte) van de dorsslee (of het besluit/de beslissing).⁸⁰

Het dal van Josafat wordt hier *het dal van de dorsslee* genoemd. Met een dorsslee werd vroeger het graan op de dorsvloer gedorst (2Sam.24:21,22). Opnieuw wordt hier een beeld van het verwerken van de oogst gebruikt.

De dag van Jahweh is een motief dat vaker in de Bijbel voorkomt.⁸¹ Met *de dag van Jahweh*

⁷⁸ De beleefdheidsvormen *U*, *u* en *uw* kent men in het Hebreeuws niet. In die taal zijn *U* en *Jij/Jou*, of *u* en *jij/jou*, en *uw* en *jouw* hetzelfde. Bij een vertaling naar het Nederlands moet dan een keuze worden gemaakt. Dit betekent bijvoorbeeld, dat in de Hebreeuwse taal zowel God, als een gewoon mens met *Jij/jij* wordt aangesproken. Voor bijvoorbeeld de Here of een koning vervangt men dan tijdens het vertalen naar het Nederlands het Hebreeuwse woord voor *Jij* door het Nederlandse woord *U*.

⁷⁹ Dit beeld van de grote oogst in verband met het uitvoeren van Gods vonnis over de volken wordt ook in de Openbaring gebruikt (Op.14:14-20).

Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

⁸⁰ Anderen spreken niet over *het dal van de dorsslee*, maar over *het dal van de beslissing*. Het Hebreeuwse woord dat in vers 14 wordt gebruikt, kan beide betekenissen hebben. Het één hoeft het ander niet uit te sluiten. Toch gaat het hier vooral over de *berechting*, want de beslissing is in dit geval al genomen. Het is het dal waar God recht zal spreken, en waar met het uitvoeren van zijn vonnis door zijn hemelse knechten zal worden begonnen.

⁸¹ Een motief is de kleinste eenheid in tijd en ruimte binnen een verhaal. Een goed voorbeeld van een motief is de profetie van Immanuël (Jes.7:10-16). De profeet Jesaja zei tegen de slechte koning Achaz (732 – 727), dat een jonge vrouw uit zijn omgeving op dat moment een zoon kreeg. Zij zou die zoon de naam Immanuël (= God is met ons) geven. Uit het vervolg (Jes.8:5-8) blijkt, dat het Achaz' eigen zoon Hizkia (727 – 697) was. Via deze vrome koningszoon zou God weer met zijn volk zijn. Voordat Hizkia goed en kwaad van elkaar kon onderschei-

wordt niet één bepaalde gebeurtenis bedoeld, maar een tijd waarin de berechting van de Here komt.⁸² De betekenis van dit motief is dus afhankelijk van het tekstverband en (het perspectief van) de periode waarin het betreffende bijbelgedeelte is ontstaan.

15 De zon en de maan zijn donker (of duister) geworden, en de sterren hebben hun glans (of hun helderheid/schijnsel) ingetrokken (of teruggetrokken/verzameld/vergaderd).

Eerst zou er een zonsverduistering komen door rookwolken van het vuur dat de zogenaamde sprinkhanen hadden aangestoken (Joël 1:19,20, 2:3,10). Na vele eeuwen zal in de eindtijd de zon in duisternis veranderd worden, en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van de Here komt (Joël 2:31, Mat.24:29, Mark.13:24).

Vanuit het perspectief van de ellendige periode van de sprinkhanen⁸³ zag de profeet Joël al de strijd in de laatste tijd, en hij zag ook het einde van deze aarde en de (wolken)hemel daarboven.⁸⁴ Heel de oude schepping zal door vuur vergaan; er zal een nieuwe komen (Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10,12,13, Op.21:1,2).

16 Jahweh zal vanuit Zion brullen, en Hij zal vanuit Jeruzalem zijn stem (of zijn geluid) (af)geven (= laten klinken). De hemel[en] (= De lucht) en de aarde (of het land) zullen sidderen (of beven/schudden).⁸⁵ Jahweh is een schuilplaats (of een toevlucht) voor (of van/naar) zijn volk, en een vesting (of een versterkte plaats) voor (of van/naar) de zonen van Israël.

Dit vers gaat over het rechtspreken van de Here vanaf de berg Zion in de stad Jeruzalem. Door zijn stem zullen de hemel en de aarde sidderen.⁸⁶

17 “Jullie zullen weten (of (er)kennen), (om)dat (of want) Ik jullie God Jahweh ben, die woont (of zich vestigt/verblijft) in (= op) Zion, mijn heilige berg. Jeruzalem zal heilig zijn (of

den, zou Achaz al bevrijd zijn van zijn belagers: koning Resin (754 – 732) van Aram en Pekach (734 – 732) van Israël. De bevolking van hun landen zou zijn weggevoerd. Dat kan niet rechtstreeks op de Here Jezus slaan, want voordat Jezus Christus geboren werd, waren Resin en Pekach al lang uit Achaz' rijk vertrokken, en was koning Achaz al eeuwen geleden gestorven.

⁸² De profeet Jesaja bedoelde met *de dag van Jahweh* de geleidelijke ondergang van Babel door de Perzische koningen Kores II (559/538 – 529) en Xerxes I (485 – 465) (Jes.13:6,9). Jeremia gaf daarmee de stapsgewijze verwoesting van Egypte door de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) en de Perzische koning Artaxerxes III (358 – 338) aan (Jer.46:10). In het bijbelboek Klaagliederen sprak deze profeet eveneens over *de dag van Jahweh* (Klaag.2:22). Daarbij omschreef hij, hoe in 586 voor Christus de stad Jeruzalem door de Babyloniërs werd verwoest. De profeet Ezechiël duidde met dezelfde term de gestage ondergang van Israëls hoofdstad aan (Ezech.7:19, 13:5).

⁸³ Met de periode van de sprinkhanen wordt het tijdvak bedoeld, waarin het Syrische rijk in het noord(oost)en en het Egyptische rijk in het zuid(west)en in het heilige land hun onderlinge oorlogen tegen elkaar voerden, en waarin de gelovige Joden door koning Antiochus IV (175 – 164) werden onderdrukt en vervolgd. De vrijheidsstrijd van de Makkabeeën maakte aan die ellendige periode een einde.

⁸⁴ Deze gebeurtenis komt kort na het moment, dat de Olijfberg zal splijten.

Zie Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2023.

Ook het slot van het 6^e zegel en het 7^e zegel uit de Openbaring vallen met al deze ontwikkelingen samen.

Zie Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

⁸⁵ Het woord *hemel[en]* heeft 2 betekenissen. Met het woord *hemel[en]* kon men de woonplaats van God bedoelen. De mensen konden bij dat woord ook denken aan de lucht; aan het firmament ofwel het uitspansel waarbinnen de hemellichamen zoals de zon, de maan en de sterren voorkomen (Gen.1:6-8, Ps.19:2). Vooral in combinatie met *de aarde* heeft de laatst genoemde betekenis de voorkeur, maar het één hoeft het ander niet (helemaal) uit te sluiten. (Het woord *hemelen* staat in het Hebreeuws altijd in het 2-voud (= de dualis)).

⁸⁶ *De hemel en de aarde zullen sidderen* is hier een personificatie. Een personificatie is een vorm van beeldspraak waarbij dieren, planten of levenloze dingen menselijke eigenschappen krijgen toegeschreven, of op een menselijke manier reageren. Dit komen we ook in andere gedeelten van de Bijbel tegen (vgl. Richt.5:4,5, 2Sam.22:8, Ps.68:8,9, 76:9, Jes.13:13, Ezech.38:20, Joël 2:10). Zulke uitdrukkingen komen eveneens in het Nederlands voor. Dit betekent niet in de eerste plaats, dat er een echte hemelbeving of aardbeving zal komen, maar vooral dat de schepping als het ware mee zal leven met de emoties en belevenissen van de mensen.

worden), en vreemden (of buitenlanders) zullen niet meer door (of in) haar [door]heen trekken (of passeren/voorbij gaan).”⁸⁷

Door de ongehoorzaamheid van de Joden en Israëlieten kon Jeruzalem lang niet altijd een veilige stad zijn. Hierbij kunnen we denken aan de inval van de Arabieren en Filistijnen tijdens de regering van de slechte Judese koning Joram (849 – 842) (2Kron.21:16,17). De Assyrische legers hebben dreigend voor de poorten van de hoofdstad van Israël gestaan, en de Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) heeft Jeruzalem verscheidene keren veroverd.

Ook na de profetieën in dit laatste gedeelte (v.9-21) van het bijbelboek Joël onderging de stad Jeruzalem regelmatig een rampzalige verovering of bezetting. De Egyptische koning Ptolemeüs I (323 – 285) heeft de hoofdstad ingenomen, en veel inwoners naar Egypte gedeporteerd.⁸⁸ De Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) heeft deze plaats en haar tempel ontwijfd. Later zijn Jeruzalem en Gods heiligdom door de Romeinen helemaal verwoest. De Joden mochten zelfs niet meer in de hoofdstad komen.

Na de rechtspraak van de Here zullen zijn dienaren voortaan veilig wonen. Vijandige vreemden zullen niet meer door het nieuwe Jeruzalem trekken.

18 In (= Op) die dag zal het (of hij) (zo) zijn (of worden), (dat) de bergen jonge wijn zullen (laten) druipen. De heuvels zullen melk (laten) gaan (of wandelen) (= vloeien), en alle beken (of alle kanalen) van Juda zullen water (laten) gaan (of wandelen) (= stromen). (Van)uit het huis van Jahweh zal een bron voortkomen (of wegtrekken/naar buiten gaan), en het (of hij) (= en die) zal de wadi (of de vallei (of het dal) (met een beek (of een rivier))) van de Acacia's (= zal het Acaciadal) bewateren (of water geven/te drinken geven).

Het Acaciadal (= Het dal van Sjittim) was de Moabitische plaats of landstreek ten oosten van de Jordaan, waar het volk Israël door Bileam was gezegend (Num.22:1, 25:1), en van waaruit de leider Jozua 2 spionnen uitzond om het land Kanaän te verkennen (Joz.2:1). Het huis van God stond echter altijd aan de westkant van de Jordaan. Vanuit dat huis zal een rivier stromen door een vallei waar Acacia's groeien. Deze bomen komen in (sub)tropische gebieden voor. Acacia's kunnen goed gedijen op droge grond.

De dienaren van de Here zullen het goed hebben. Het noodzakelijke water om het vruchtbare land tot zijn recht te laten komen, zal overvloedig stromen uit het huis van God. Over deze levensrivier hebben ook de profeten Ezechiël (47:1-12), Zacharia (14:8) en de apostel Johannes geschreven (Op.22:1,2).⁸⁹ Van de eerste 2 profeten weten we, dat deze rivier in hun visioenen vanuit Jeruzalem naar de Dode Zee stroomde.

Bij Ezechiël (47:1-12) zou de levensrivier onder de tempel vandaan stromen. Deze profetie is niet in vervulling gegaan. Dit kwam door de structurele ongehoorzaamheid van de Joden voor en na de ballingschap. De profetieën van Ezechiël over de nieuwe tempel en de levensrivier zullen niet meer op een oudtestamentische manier worden vervuld. Er zal geen oude tempel meer zijn (Op.21:22), want na het lijden en sterven van Jezus Christus is het grote offer al gebracht (Hebr.7:27, 9:11-28, 10:1-18). Toen de Messias stierf aan het kruis, scheurde het voorhangsel in de tempel van boven naar beneden (Mat.27:51, Mark.15:38, Luk.23:45). De dienst in de tempel die heen wees naar het grote offer van de Here Jezus aan het kruis, was (en is!) niet meer nodig, want dat offer was al gebracht.

Na Ezechiël spraken de profeten Joël en Zacharia (14:8) eveneens over de levensrivier. De

⁸⁷ In het Hebreeuws zijn steden vrouwelijk.

⁸⁸ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 12, hoofdstuk 1.

⁸⁹ Zie ook Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020,

Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2023,

Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

profeet Joël zei, dat uit *het huis van Jahweh een bron* zou ontspringen, die zelfs het droge Acaciadal voldoende zou bewateren. Met het huis van de hemelse Vader bedoelde hij niet een nieuwe herbouwde tempel op deze oude aarde. Ook Zacharia zag, dat er vanuit Jeruzalem levend water zou stromen. Hij sprak niet (meer) over een tempel.

Door structurele ongehoorzaamheid wijzigt de Almachtige wel zijn plannen om zijn doel te bereiken, maar dat doel verliest Hij nooit uit het oog. Het nieuwe Jeruzalem zal er komen met een nieuwe tempel op een nieuwtestamentische manier. Eeuwen later zag de apostel Johannes een rivier van levend water (Op.22:1,2). Zoals bij de profeet Ezechiël de stroom uit de tempel kwam, zo gebeurde dat bij de apostel Johannes ook. In zijn visioen was het niet meer de tempel van het oude verbond, maar de tempel van het nieuwe verbond. Die rivier ontsprong in het nieuwe Jeruzalem uit de troon van God en van het Lam. God de Vader en God de Zoon die op de troon zullen zitten, zullen de nieuwe tempel zijn (Joh.2:19-21, Op.21:22, 22:1).

Langs deze rivier zullen op haar oevers aan weerszijden bomen staan, die elke maand vrucht dragen. Hierbij moeten we bedenken, dat gebrek aan water de groei van veel planten in Israël belemmerde. Aan deze levensrivier zullen die bomen blijven groeien, en zo steeds hun vruchten dragen. Zo is het water een teken van leven. Het zal nog veel heerlijker worden. De bladeren van de bomen zullen alle kwalen voorgoed genezen (Op.22:1,2).

De profeet Joël zei, dat het water uit de bron het Acaciadal zal bewateren. Volgens de profeet Zacharia zal het water ook stromen naar de zee in het westen (Zach.14:8). Dat is de Middellandse Zee.

De dienaren van de Here zullen voor altijd veilig wonen (v.17). Voor hen zal het nieuwe Jeruzalem vanuit de hemel neerdalen (Op.21:2). Daar zal de almachtige God voor eeuwig bij zijn volk zijn (Op.21:3). Hij zal alle tranen van de ogen afwissen (Jes.25:8, Op.7:17). Geen moeite, rouw of geklaag zal er meer zijn, want de eerste dingen zullen voorbijgaan (Op.21:4). Al het oude zal op de nieuwe aarde niet meer bestaan. Dan zal de nacht voorbij zijn, en de eeuwige dag aanbreken.

19 Egypte zal [als (of tot/naar)] een woestenis worden (of zijn), en Edom zal [als (of tot/naar)] een woeste wildernis (of woeste woestijn) worden (of zijn), om (of vanwege/van(uit)) het geweld (of de wreedheid) (tegen) de zonen van Juda, van wie (of (om)dat/die) zij in (of door) hun land onschuldig (of schoon/rein/zuiver) bloed hebben vergoten (of uitgegoten/uitgestort).

In dit vers doet de profeet een grote stap terug in de tijd. Egypte en Edom zouden worden verwoest, omdat ze onschuldige Joden hebben vermoord.

De Egyptenaren woonden ten zuidwesten van het heilige land. In het verleden had de farao van Egypte Gods volk bloedig onderdrukt. Ook moesten alle pasgeboren Israëlitische jongetjes in de rivier de Nijl worden gegooid (Ex.1:8-16,22).

In het 5^e jaar van de regering van de Judese koning Rehabeam (932 – 915) viel farao Sisak ofwel farao Sjosjenk I (±945 – 924) het Tweestammenrijk aan. Hij veroverde en plunderde veel steden, en hij drong zelfs door tot in de heilige tempel. Met een grote buit is hij weer uit de hoofdstad vertrokken. Berooid en arm bleef het Tweestammenrijk achter (1Kon.14:25,26, 2Kron.12:2-4,9). Door de macht van Egypte werd het zelf met de ondergang bedreigd. Alleen dankzij de betrouwbare hulp van de Here kon het ernstig verzwakte Judese rijk in het zuiden nog blijven bestaan (2Kron.12:5-8,12).

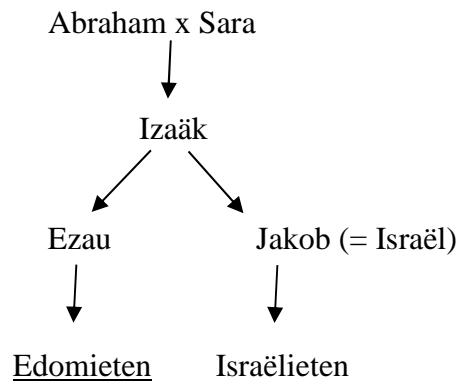
In 374 voor Christus deed de Perzische koning Artaxerxes II (405 – 358) een vergeefse poging om het land Egypte te onderwerpen. Uiteindelijk lukte dat zijn opvolger koning Artaxer-

xes III (358 – 338) wel. In 343 veroverde hij Egypte, en farao Nectanebo II (360 – 343) moest via de Nijl naar Ethiopië vluchten.

De Perzische koning Artaxerxes III (358 – 338) pakte het zojuist veroverde land hard en ongenadig aan. Alle tempels en paleizen werden verwoest, en vestingen werden neergehaald. Allerlei kostbaarheden en kunstwerken werden naar Perzië gesleept. Het land Egypte werd een grote puinhoop.

Toen de Grieks-Macedonische koning Alexander de Grote (336/332 – 323) het Perzische rijk veroverde, werd Egypte een onderdeel van zijn rijk. Aan de troosteloze situatie in dat land veranderde weinig. Tot 304 voor Christus bleef het een onderdeel van het Grieks-Macedonische rijk.

De Edomieten woonden ten zuiden van Israël. Het waren afstammelingen van Ezau, een zoon van Izaäk en de broer van Jakob (Gen.25:19-26,30). De Edomieten waren dus een broedervolk van de Israëlieten.

De Edomieten gedroegen zich echter niet als een broedervolk. Steeds probeerden ze vanuit het zuiden land van de stam Juda af te pakken. Daardoor moest koning Saul (1033 – 1012) tegen dit volk strijden (1Sam.14:47). Koning David (1012 – 972) versloeg de Edomieten, en onderwierp ze (2Sam.8:13,14).

Na de val van Jeruzalem (586) reageerden de Edomieten zeer vijandig en wraakzuchtig tegenover de Joden (Ps.137:7). Ze hielpen de Babyloniërs met de verovering van de hoofdstad, ze doodden zelfs vluchtende mensen van Gods volk, en roofden van hun bezittingen en hun land (Ob.1:10-14).

Nog geen jaar na de verovering van de hoofdstad Jeruzalem door Babylonische koning Nebukadnezar II (604 – 562) in 586 voor Christus zag Ezechiël de verslagen legers en koningen van Assur, Elam, Edom en Sidon terug in het dodenrijk (Ezech.32:17-30, vgl. Jer.25:9-11, 27:3-11).⁹⁰ De koning van Babel had de Edomieten blijkbaar hard aangepakt. Gedurende een lange tijd konden ze aan geen enkele opstand meedoen, omdat ze in 585 te zeer waren verzwakt.

De Babylonische koning Nabonidus (556 – 538) drong de Edomieten in 554 voor Christus opnieuw terug.⁹¹ Een groot deel van dat volk werd als slaaf afgevoerd. Dat gebeurde nog, voordat Joël zijn profetieën van de Here ontving.

In de tijd van de profeet Maleachi (±432 v.Chr.) hadden Arabische Nabateëen de Edomieten

⁹⁰ Zie Turenhout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020.

⁹¹ Zie de Naboniduskroniek, kolom 1:17.

uit het grootste deel van hun gebied verdrongen.⁹² Zij die niet onder de heerschappij van de Nabateeën wilden leven, moesten naar het noorden en westen verhuizen.

Nadat de Edomieten door de Nabateeën waren verzwakt, werden ze door de hogepriester en koning Johannes Hyrkanus (135 – 104) onderworpen.⁹³ Later zijn ze opgegaan in het Joodse volk.

20 Juda zal (echter) voor (of tot/naar/van) eeuwig (ver)blijven (of wonen/(neer)zitten), en Jeruzalem van (of voor) generatie en (= op) generatie.

21 “Ik zal hun bloed onschuldig houden (of vrijspreken), (dat) Ik niet onschuldig gehouden (of vrijgesproken) heb.” Jahweh (be)woont (of vestigt zich) in (= op) Zion.

De Here zal het bloed van zijn volk als onschuldig beschouwen. Mede daarom zal Hij al het vergoten bloed van de Joden en Israëlieten wreken, maar zijn volk zal nooit worden uitgeroeid. Als het zich zal bekeren, dan zal God alle zonden die het heeft gedaan, vergeven. De grote liefde van de hemelse Vader voor dit volk was wel gebleken. Na de ballingschap en na de herbouw van de tempel woonde Hij weer op de berg Zion; in zijn zojuist herbouwde huis.

Hoewel generaties zullen komen en zullen gaan, zal de grote liefde van de Here voor zijn volk blijven bestaan. Na de bekering van de Joden en Israëlieten zal Hij weer in Zion wonen. Hij zal weer wonen in de hoofdstad Jeruzalem, ja zelfs in het hele heilige land. God zal door de Heilige Geest daar weer bij zijn dienaren zijn.

⁹² Zie Turenout T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

⁹³ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 13, hoofdstuk 9:1

4. GODS GEOPENBAARDE PLAN MET ZIJN VOLK.

1. Wat is er vervuld.

Wanneer we het bijbelboek Joël als geheel bezien, dan merken we, dat het over een hele lange periode gaat. De vervulling van de profetieën zou al beginnen in de eerste helft van 5^e eeuw voor Christus, en zal eindigen bij de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

Edom zou worden verwoest, omdat het onschuldige Joden heeft vermoord. In de tijd van de profeet Maleachi (±432 v.Chr.) hadden Arabische Nabateeën de Edomieten uit het grootste deel van hun gebied verdrongen.⁹⁴ De door de Nabateeën verzwakte Edomieten werden door de hogepriester en koning Johannes Hyrkanus (135 – 104) onderworpen.⁹⁵ Later zijn ze opgegaan in het Joodse volk.

Het land Egypte zou worden verwoest. In 374 voor Christus deed de Perzische koning Artaxerxes II (405 – 358) een vergeefse poging om het land Egypte te onderwerpen. Uiteindelijk lukte dat zijn opvolger Artaxerxes III (358 – 338) wel. In 343 veroverde hij Egypte. De Perzische koning liet alle tempels en paleizen verwoesten, en vestingen neerhalen. Allerlei schatten en kunstwerken werden naar Perzië gesleept. Het land Egypte werd een woestijn.

Ook de Fenicische steden Tyrus en Sidon en de half-Fenicische Filistijnen zouden gestraft worden, omdat ze zich vijandig tegenover de Israëlieten hadden opgesteld, en ze als slaven hadden verkocht naar ver gelegen gebieden.

De stad Sidon kwam in 350 voor Christus tegen koning Artaxerxes III in opstand. Tegen het Perzische leger kon de stad uiteindelijk geen standhouden. Zo'n 40.000 inwoners werden gedood. De rest werd volgens de gewoonte van die tijd als slaaf verkocht.

Jaren later versloeg de Griekse koning Alexander de Grote (336/332 – 323) de koning van het Perzische rijk, en begon hij zijn grote veroveringstocht. Toen hij bij Tyrus kwam, besloot hij die stad in te nemen. Hij merkte echter, dat dit een heel moeilijke opgave was. Eerst veroverde Alexander III andere kuststeden, en nam hij hun schepen in beslag. Met deze schepen versterkte hij zijn vloot. Het puin, het hout en de stenen van de oude stad op het vaste land werd in zee gegooid om een dam te bouwen. Via deze dam kon de Griekse koning het andere gedeelte van Tyrus, dat als een eiland in zee lag, na een beleg van 7 maanden in 332 voor Christus veroveren. Tijdens en na de inname van de stad werden 8.000 inwoners gedood, en 30.000 mensen werden als slaven verkocht.

Alexander de Grote veroverde ook de Filistijnse gebieden. Op de stad Gaza na gaven alle steden zich vrijwillig over. Gaza werd bestormd en ingenomen. De soldaten van koning Alexander III vermoordden daar alle mannen, en verkochten de vrouwen en kinderen als slaven.

In 147 voor Christus werd Asdod door Jonatan de Makkabeeër (161/152 – 142) in brand gestoken. De bevolking van die Filistijnse stad sneuvelde, of kwam om door het vuur. Askelon gaf zich vrijwillig over (1Mak.10:83-87, 11:4,60). Van de Syrische koning kreeg Jonatan de stad Ekron (1Mak.10:88,89). Daarna veroverde hij de stad Gaza (1Mak.11:61,62). Ondanks

⁹⁴ Zie Turennot T. van, Maleachi, Boodschapper van Jahweh, Grijskerk, 2023.

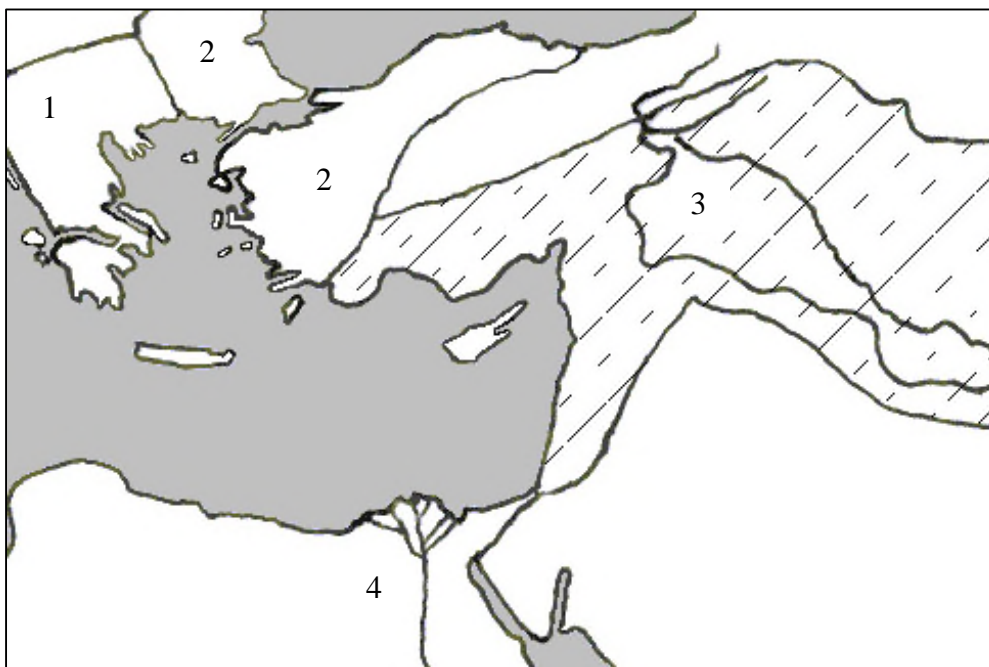
⁹⁵ Flavius J., Joodse Oudheden, deel 13, hoofdstuk 9:1

enkele opstanden duurde die Joodse overheersing tot de Romeinse tijd. Van het Filistijnse volk is niets meer overgebleven.

De profetie over de sprinkhanen en de verlossing daarvan door de Here is ook al in vervulling gegaan. De jonge Griekse koning Alexander III (336/332 – 323) was een echte veroveraar. Door zijn voortdurende strijd en overwinningen werd zijn rijk reusachtig groot. Die grootte van dat rijk was eveneens de zwakte ervan, want het was erg verdeeld. De enige eenheid die er bestond, was de persoon Alexander de Grote zelf. Toen hij in 323 voor Christus al jong stierf, spatte zijn rijk onmiddellijk uit elkaar.

Het reusachtige rijk werd na enkele (burger)oorlogen onder 4 generaals verdeeld. Ze namen elk een stuk van het rijk. Ptolemeüs I (323 – 285) nam Egypte in het zuiden, Kassander kreeg Macedonië, Lysimachus Tracië en Seleukus I (312 – 281) veroverde Syrië in het noorden. Het allergrootste stuk was het Syrische rijk.

Eerst hoorde de provincie Juda bij het rijk van Egypte. Jarenlang streden het Egyptische en Syrische rijk tegen elkaar om uitbreiding van macht en grondgebied. Deze oorlogen werden meestal gevoerd in het land van het volk Israël. Die strijd werd vaak over de ruggen van de bevolking uitgevochten. Iedere keer werden de Joodse akkers, bouwlanden en wijngaarden door verschillende legers kaal geplunderd en verwoest.⁹⁶ De bevolking van het land verarmde steeds meer.

1. *Macedonië met Griekenland*

2. *Tracië*

3. *Syrië*

4. *Egypte*

Rond 198 voor Christus werd Juda een onderdeel van het grote Syrische rijk. Een kleine groep Joden wilde ook de cultuur van dit rijk overnemen. Doordat het Syrische rijk een deel was van het oudere rijk van de Griekse koning Alexander III, had de Syrische cultuur veel

⁹⁶ Over deze oorlogen wordt uitgebreid geschreven in het 11^e hoofdstuk van het bijbelboek Daniël. Zie hiervoor Turennot T. van, Daniël, God is rechter, Grijskerk, 2019.

trekken van de Griekse cultuur in zich opgenomen. Zo deed de Grieks-Syrische cultuur haar intrede bij een gedeelte van het Joodse volk.

De Syrische koning Antiochus IV (175 – 164) wilde van zijn reusachtige rijk meer een eenheid maken. Daarom wilde hij die voor hem vreemde Joodse cultuur veranderen, en aan de eredienst van God een einde maken. Op allerlei plaatsen werden altaren voor Griekse afgoden opgesteld. Ieder die daar voorbij ging, moest daarvoor knielen. In de hoofdstad werd ook een sportstadion gebouwd, waarin de Grieken naakt trainden, en hun wedstrijden hielden. De heilige boeken van het Oude Testament moesten worden verbrand (1Mak.1:56,57). De Joodse wetten en gebruiken werden afgeschaft. Op het brengen van offers aan God, het houden van de sabbat als rustdag en de besnijdenis werd de doodstraf ingesteld. Veel wetsgetrouwe Joden moesten het met de dood bekopen.

Antiochus IV liet heidense beelden op het tempelplein van Jeruzalem neerzetten. De eredienst van de Griekse oppergod Zeus kwam centraal te staan (2Mak.6:2). Onreine varkens offerde men in de tempel. Op het brandofferaltaar liet de koning de gruwel van verwoesting oprichten (1Mak.1:54), waarover de profeet Daniël al had gesproken (Dan.9:27, 11:31 en 12:11). Het was een afgodsaltaar.⁹⁷

God verlostte zijn volk door de Makkabeeën. Het begon met een klein legertje van Joden die naar de bergen waren gevlucht. Het legertje, dat steeds groeide, wist de talrijke legers van de Syrische koning te verslaan. Na een tijd van bloedige onderdrukking werd Jeruzalem in 164 voor Christus weer bevrijd. Onder leiding van de Makkabeeën werd de eredienst in de tempel weer hersteld.

Na vele veldslagen werden de legers van het Syrische rijk naar het noorden teruggedreven. Juda werd opnieuw een onafhankelijke staat, waarin de Here werd gediend. Er kwam weer rust en vrede. In de tijd van hogepriester Simon (142 – 135) genoot het Joodse volk van een grote welvaart. Oude mannen zaten op de pleinen van Jeruzalem (1Mak.14:4-15, Zach.8:4).

Nadat de Here Jezus aan het kruis was gestorven, is de profetie over de uitstorting van de Heilige Geest in vervulling gegaan. Daarover schreef de evangelist Lukas in het bijbelboek Handelingen der apostelen. Hij vertelde in dit bijbelboek over de redevoering die de apostel Petrus hield voor de Joden op de 1^e Pinksterdag. In zijn toespraak zei de apostel Petrus, dat deze profetie van Joël over de uitstorting van de Heilige Geest op de 1^e Pinksterdag werd vervuld (Hand.2:16-18). Vanaf die tijd ging Gods Geest wonen in iedereen die zich bekeerde (Hand.2:1-4,38,39). In het bijbelboek Handelingen gaf Lukas voorbeelden van mensen die in Jeruzalem (Hand.2:1-4), Samaria (Hand.8:17), Caesarea (Hand.10:44) en Efeze de Heilige Geest ontvingen (Hand.19:6).

Vervulde profetieën bestuderen we om ons geloofsvertrouwen te versterken. We kunnen ze ook gebruiken als model voor de nog onvervulde profetieën. Het bestuderen van vervulde profetieën is een goede oefening om onvervulde profetieën beter te leren begrijpen. Onvervulde profetieën onderzoeken we om ons voor te bereiden op de toekomst. Mede daardoor trekken we onze geestelijke wapenrusting aan. We weten dan beter, wat we kunnen verwachten.

⁹⁷ Zie Turenhout T. van, Daniël, God is rechter, Grijpskerk, 2019.

De Messias Jezus greep terug op de vervulling van een profetie van Daniël. Als de gelovigen de gruwel van verwoesting uit de tijd van Antiochus IV (175 – 164) opnieuw zullen zien, dan moeten ze vluchten naar de bergen (Mat.24:15, Mark.13:14). Deze profetie van de Here Jezus is nog niet vervuld. Het motief *gruwel van verwoesting* werd door Hem herhaald. Het betekent, dat heilige dingen die bedoeld zijn om God te vereren, worden gebruikt om Hem te kwetsen. Iets gruwelijks zal dan staan op de plaats waar het juist niet hoort.

2. Wat er nog zal gebeuren.

Vanuit de ellendige periode van de sprinkhanen⁹⁸ zag de profeet de strijd in de laatste tijd en het einde van deze aarde en de hemel. Heel de oude schepping zal door vuur vergaan; er zal een nieuwe komen (2Pet.3:10,12,13, Op.21:1,2). Vanuit het perspectief van de zonsverduistering tijdens de sprinkhanenplaag sprak de profeet over de zonsverduistering die in de eindtijd zal komen (Joël 2:10^b,31, vgl. Mat.24:29, Mark.13:24, Hand.2:19-21, Op.6:12-14).

God zal de heidense volken berechten om wat ze het volk Israël hebben aangedaan. Ze hebben veel Joden en Israëlieten gedood. Wat van hen overbleef, hebben ze onder de volken verstrooid. Ze hebben zich land toegeëigend, dat de Here aan zijn volk had beloofd (Ob.1:11). Daarvoor zal Hij ze berechten.

De oude aarde en hemel zullen volledig verdwijnen, en plaats moeten maken voor een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (Mat.24:35, Luk.21:33, 2Pet.3:10,12,13, Op.21:1,2). Daarna zullen kinderen van de hemelse Vader voor altijd veilig wonen. Voor hen zal het nieuwe Jeruzalem vanuit de hemel neerdalen (Op.21:2). Daar zal de Here voor altijd en eeuwig bij zijn volk zijn (Op.21:3). Hij zal alle tranen van de ogen afwissen (Jes.25:8, Op.7:17). Geen moeite, rouw of geklaag zal er meer zijn, want de eerste dingen zullen voorbijgaan (Op.21:4).

Dan zal Gods volk het goed hebben. Het noodzakelijke water om het vruchtbare land tot zijn recht te laten komen zal overvloedig stromen. Dit water zal uit het huis van God komen (Joel.3:18^b). Over deze levensrivier hebben eveneens de profeten Ezechiël (47:1-12), Zacharia (14:8) en de apostel Johannes geschreven (Op.22:1,2).⁹⁹ Zoals bij de profeet Ezechiël de stroom uit de tempel kwam, zo gebeurde dat bij de apostel Johannes ook. Die rivier ontsprong bij het nieuwe Jeruzalem uit de troon van God en van het Lam. God de Vader en God de Zoon die op de troon zullen zitten, zullen de nieuwe tempel zijn. (Joh.2:19-21, Op.21:22, 22:1).

Langs deze rivier zullen op haar oevers aan weerszijden bomen staan, die elke maand vrucht dragen. Hierbij moeten we bedenken, dat gebrek aan water de groei van veel planten in Israël belemmerde. Aan deze levensrivier zullen die bomen blijven groeien, en steeds hun vruchten voortbrengen. Zo is het water een teken van leven. Het zal nog veel heerlijker worden. De bladeren van de bomen zullen alle kwalen voorgoed genezen (Op.22:1,2).

Alle zonden en de nare gevolgen daarvan zullen op de nieuwe aarde niet meer voorkomen. Dan zal de nacht voorbij zijn, en de eeuwige dag aanbreken. Dan zullen alle profetieën van Joël in vervulling zijn gegaan.

⁹⁸ Met de periode van de sprinkhanen wordt het tijdvak bedoeld, waarin het Syrische rijk in het noord(oost)en en het Egyptische rijk in het zuid(west)en in het heilige land hun onderlinge oorlogen tegen elkaar voerden, en waarin de gelovige Joden door koning Antiochus IV (175 – 164) werden onderdrukt en vervolgd. De vrijheidsstrijd van de Makkabeeën maakte aan die ellendige periode een einde.

⁹⁹ Zie ook Zie Turenout T. van, Ezechiël, God maakt sterk, Grijskerk, 2020, Turenout T. van, Zacharia, Jahweh gedenkt, Grijskerk, 2023, Turenout T. van, De Openbaring mag niet verborgen blijven, Grijskerk, 2024.

3. Tijdbalk.

De oudere jaartallen zijn slechts benaderingen.

Voor Christus

5155	Schepping.	
2895	Zondvloed.	
1953	Geboorte van Abram.	
1663	Intocht van het volk van de Hebreëen in Egypte.	
1448	Uittocht uit Egypte na de 10 ^e plaag.	
1448 – 1408	Tocht van de Hebreëen naar Kanaän.	
1408 – 1383	Jozua in Kanaän.	
1383 – 1033	De tijd van de richters onder het volk Israël.	
1033 – 1012	Regering van koning Saul	
1012 – 972	Regering van koning David.	
972 – 932	Regering van koning Salomo.	
969	De tempelbouw onder koning Salomo.	
932 – 722	De Koningentijd van Israël, de 10 stammen uit het noorden.	
932 – 586	De Koningentijd van Juda, de 2 stammen in het zuiden.	
875 – 854	Regering van koning Achab van Israël.	
732 – 727	Regering van koning Achaz van Juda.	
727 – 722	Regering van koning Salmanassar V van Assyrië.	
727 – 697	Regering van koning Hizkia van Juda.	
722 – 705	Regering van koning Sargon II van Assyrië.	
722	Val van Samaria, wegvoering van de rest van het Tienstammenrijk door Sargon II.	
605	Eerste wegvoering. Daniël en zijn vrienden worden meegevoerd naar Babel. Nebukadnezar II verslaat farao Necho II.	
605 – 171	Juda onder heerschappij van andere volken.	(7 x 62 = 434 jaren)
604 – 562	Regering van koning Nebukadnezar II.	
604	Nebukadnezar II verovert Asdod.	
597	Tweede wegvoering. Nebukadnezar II maakt Zedekia vazalkoning in Jeruzalem. Jojachin en de profeet Ezechiël worden meegenomen naar Babel.	
597 – 586	Regering van koning Zedekia	
586 juli	Derde wegvoering, verwoesting van Jeruzalem. Gedalja wordt landvoogd. Hij wordt ongeveer 2 maanden later vermoord.	
586 – 537	De Joodse ballingschap in Babylonië.	(7 x 7 = 49 jaren)
585 – 573	Belegering van Tyrus.	
581	Vierde wegvoering door Nebuzaradan (Jer.52:30). Inval in Egypte.	
559 – 529	Kores II is koning over het (grote) rijk van Perzen en Meden.	
538 – 332	Israël onder de macht van de Perzen en Meden.	
537	De terugkeer van de Joden uit de ballingschap.	
521 – 485	Regering van koning Darius I de Pers.	
515	De tempel is herbouwd.	
332 – 323	Israël onder de macht van Alexander de Grote.	
323 – 198	Israël onder Egypte.	
285 – 246	Regering van koning Ptolemeüs II Filadelfus van Egypte.	
198 – 142	Israël onder Syrië.	
175 – 164	Regering van koning Antiochus IV van Syrië.	
174	Antiochus IV zet hogepriester Onias III af.	

- 171 Menelaüs laat Onias III vermoorden.
- 171 – 164 Onderdrukking door Antiochus IV. (1 x 7 = 7 jaren)
- 168 In de Joodse tempel wordt het eerste offer aan Zeus gebracht.
- 166 – 161 Judas de Makkabeeër.
- 165 Het gebied in en rondom Jeruzalem wordt bevrijd.
- 161 – 142 Jonatan de Makkabeeër.
- 142 – 135 Simon de Makkabeeër.
- 142 – 63 In feite is Juda onafhankelijk.
- 135 – 104 Johannes Hyrkanus
- 63 Pompeius verovert Israël, dat zo onder het gezag van de Romeinen komt.
- 37 – 4 Regering van koning Herodes de Grote in Israël.
- 4 Geboorte van Jezus Christus.

Na Christus

±29 Hemelvaart van Jezus Christus.

5. HET DOEL VAN HET BIJBELBOEK JOËL.

We hebben een blik in de toekomst van het verleden mogen werpen. Die toekomst is voor ons grotendeels voorbij. Afschuwelijke taferelen van strijd en moeite zijn we tegengekomen. We hebben ook gezien hoe een deel van alle profetieën van het betrouwbare boek in vervulling is gegaan. Hieruit blijkt hoe betrouwbaar de woorden en profetieën van de Here zijn. Door de bestudering van de profetieën die in vervulling zijn gegaan, kunnen we de onvervulde profetieën beter leren begrijpen.¹⁰⁰ Dat alles kan ons nog veel meer geloofsvertrouwen geven in Gods woord en werk. Vooral voor de profetieën die nog niet in vervulling zijn gegaan.

Vanuit het perspectief van de zonsverduistering tijdens de sprinkhanenplaag sprak de profeet Joël al over de zonsverduistering die in de eindtijd zal komen (Joël 2:10^b,31, Mat.24:29, Mark.13:24, Hand.2:19-21, Op.6:12-14).

Ook zag de profeet, dat uit het huis van Jahweh een bron zal ontspringen. Die zal het Aciadal bewateren (Joël 3:18^b). Het noodzakelijke water om het vruchtbare land tot zijn recht te laten komen zal overvloedig stromen. Eeuwen later zag de apostel Johannes een rivier van levend water. Langs deze rivier zullen op haar oevers aan weerszijden bomen staan, die elke maand vrucht dragen. Aan deze levensrivier zullen die bomen blijven groeien, en zo steeds hun vruchten voortbrengen. De bladeren van die bomen zullen alle kwalen voorgoed genezen (Op.22:1,2).

Voor de dienaren van de Here zal het nieuwe Jeruzalem vanuit de hemel neerdalen (Op.21:2). Daar zal God voor eeuwig bij zijn volk zijn (Op.21:3). God de Vader en God de Zoon die op de troon zullen zitten, zullen de nieuwe tempel zijn (Joh.2:19-21, Op.21:22, 22:1).

Ook bij de bestudering van het boek Joël geldt het woord uit de Bijbel: *“Want een ieder die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal van hem afgenomen worden”* (Mat.25:29). Wie studeert in de Bijbel, en er naar handelt, zal groeien, en de Here steeds beter leren kennen. Wie echter oppervlakkig is, en voor God geen tijd en moeite overheeft, bij hem of haar stagneert de groei. De Bijbel wordt dan steeds meer een gesloten boek, en de hemel wordt van koper. Zo sprak de Messias Jezus in gelijkenissen om het geheim van zijn koninkrijk bekend te maken aan de gelovigen, die er echt interesse in hadden en hebben. Mensen die er wat voor over hebben. Het is echter niet bedoeld voor de oppervlakkige meelopers (Mat.13:10-17,34,35).

De Here wil ons een deel van zijn plan met de schepping openbaren. Hij vindt het nodig, dat we iets van de toekomst weten. Als onze trouwe Vriend deelt Hij ons er iets van mee.¹⁰¹ Het rijk van Jezus Christus komt er aan. Het zal alle andere rijken en restanten van rijken verpletteren en vernietigen. Er zal niets van overblijven.

Ook nu moeten we als gelovigen niet stil blijven staan, maar doorgaan en doorgroeien. Laten we maar hard aan het werk gaan, en veel bidden. Bidden om de vervulling van Gods beloften.

¹⁰⁰ Vooral het bijbelboek Daniël, waarbij alle profetieën in vervulling zijn gegaan, is een heel goed oefenboek voor leren begrijpen van profetieën.

¹⁰¹ Sommige mensen denken, dat God niet je vriend wil zijn. De Bijbel is daar heel duidelijk over. De Here was de vriend van Mozes (Ex.33:11) en Abraham (2Kron.20:7, Jes.41:8, Jak.2:23). De Messias Jezus noemde zijn discipelen zijn vrienden (Luk.12:4). Zo sprak Hij ook over Lazarus (Joh.11:11). Jezus Christus is de vriend van al zijn dienaren. Voor hen gaf Hij in zijn grote liefde zijn leven (Joh.15:13-15).

De profeet Daniël bad op grond van profetieën om de terugkeer van zijn volksgenoten uit de ballingschap (Jer.25:11^b,12 en 29:10, Dan.9:1:20). De Here verhoorde zijn gebed, en zijn volk is teruggekeerd.

Door gebed en bekering wijzigt God soms zijn plannen (Am.7:1-9). Zo mocht Abraham bidden voor de slechte stad Sodom (Gen.18:16-33). Door het gelovige gebed van koning Hizkia (727 – 697) kwam de profetie dat hij spoedig zou sterven, niet uit. Zijn leven werd met 15 jaren verlengd (Jes.38:1-8). Toen de stad Ninevé zich bekeerde, ging ook de profetie van Jona niet in vervulling. De Here spaarde de stad (Jona 3:10). Het gebed van de gelovige doet dus erg veel. Het is een geducht wapen, dat we niet moeten onderschatten of verwaarlozen.

We moeten bidden om de bekering van het volk Israël. We moeten eveneens bidden om komst van Jezus Christus. Bovendien moeten we waken. De tekenen van de tijd moeten we in de gaten houden. Het werk moet doorgaan. Biddend en werkend mogen we meestrijden naar de overwinning. We mogen deel hebben aan de overwinning. Met het kompas van Gods Woord moeten we aan de slag. Het doel van dit boek is om ons voor die strijd te activeren! We zijn niet de onwetende schare, maar medestrijders van God. Onze Generaal heeft ons duidelijk zijn strijdplannen uiteengezet. We strijden mee met Hem, die ook verlost. We zullen overwinnaars zijn, samen met onze Heer Jezus Christus.

Laten de gelovigen van vandaag en morgen elkaar bemoedigen en aansporen in ware liefde. We moeten de handen ineenslaan, want we hebben elkaar zo ontzettend hard nodig. Ons staat een zeer zware strijd te wachten. De Here heeft ons echter beloofd, dat de Kerk op aarde nooit zal worden uitgeroeid. Als de satan de kinderen van de hemelse Vader steeds meer kwelt, slaat Hij steeds harder terug, totdat de grote tegenstander deze wedloop zal verliezen. De strijd is wel zwaar, maar God zal ons beschermen en kracht geven. In de zware strijd staat Hij aan onze kant. Hij heeft voor ons als medeoverwinnaars een troostrijke toekomst weggelegd, die eeuwig zeker is.

Literatuur.

- Abegg M. Jr., *The Dead Sea scrolls Bible*, San Francisco, 1999.
- Alexander D. en P. e.a., *Handboek bij de Bijbel*, Den Haag, 1976.
- Bengtson H. e.a., *Fischer Weltgeschichte*, Berlin, 2004.
- Bimson J.J., *Encyclopedie van Bijbelse plaatsen*, Kampen, 2007.
- Brenton L.C.L., *The Septuagint with Apocrypha: Greek and English*, 9^e druk, Londen, 2001.
- Bury J.B., *History of Greece*, 3^e druk, London, 1959.
- Dächsel K.A., *Bijbel of de geheele Heilige Schrift*, deel 4, Jesaja - Maleachi, 2^e druk, Utrecht, 1892.
- Dronkert K., *Gids voor het Oude Testament*, Kampen, 1964.
- Eban A., *Mijn volk, de geschiedenis der Joden*, Amsterdam/Antwerpen, 1976.
- Flavius J., *De Oude Geschiedenis van de Joden*, vertaling Meijer F.J.A.M. en Wes M.A., 4e druk, Amsterdam, 2005.
- Grosheide F.W. e.a., *Christelijke Encyclopedie*, Kampen, 1959.
- Herodotus, *Historiën*, vertaling Damsté O., 5e druk, Bussum, 1978.
- Keil C.F., *Commentary on the Old Testament*, deel 10, *The minor prophets*, 2e druk, Massachusetts, 2006.
- Kistemaker S.J., *New Testament Commentary, Acts*, 6e druk, Grand Rapids, 2007.
- Paul M.J. e.a., *SBOT*, deel 12, *Bijbelcommentaar Hosea - Maleachi*, Doorn, 2015.
- Pusey E.B., *Barnes' Notes, The minor prophets*, 2^e druk, Grand Rapids, 2005.
- Ridderbos J., *Korte Verklaring, De kleine profeten*, deel 1, *Hosea - Amos*, 4^e druk, z.j.
- Snoek I., *Heilige Geschiedenis*, 13^e druk, Den Haag, z.j.
- Woude A.S. van der e.a., *Bijbels Handboek*, deel 2^a en 2^b, Kampen, 1982/1983.

INDEX

	7				
7 donderslagen		28			
	A				
Abram	8, 29, 44, 52, 59, 65, 67, 68				
Acaciadal		54, 57, 58, 67			
Achab		48, 65			
Achaz	6, 17, 25, 45, 50, 55, 65				
Alexander de Grote	32, 52, 59, 61, 62, 65				
Ammonieten		49			
Antiochus IV	17, 33, 34, 36, 37, 39, 45, 56, 57, 63, 64, 65, 66				
apostel		44			
Arabië		52			
Artaxerxes I		11			
Artaxerxes II		58, 61			
Artaxerxes III	25, 45, 52, 56, 59, 61				
Assyrië		9, 18, 36, 65			
Assyriërs		11, 13, 36, 50			
	B				
Baäl		48			
Babel	8, 9, 13, 18, 25, 45, 48, 49, 50, 56, 59, 65				
Babyloniërs	9, 13, 25, 36, 45, 50, 56, 59				
Babylonische rijk		9, 36			
betrouwbaarheid van het boek		4, 14			
Bileam		57			
	C				
Cambyses II		11			
Cham		49, 52, 53			
	D				
dal van Josafat		47, 54, 55			
Daniël	17, 32, 33, 62, 63, 65, 67, 68, 73				
Darius I		11, 65			
David	8, 9, 26, 29, 38, 39, 50, 59, 65				
Derde wegvoering		65			
diaspora		41			
Dode Zeerollen		14, 18			
				E	
				Edom	13, 18, 54, 58, 59
				Edomieten	13, 58, 59, 60, 61
				Eerste wegvoering	65
				Egypte	8, 9, 13, 14, 17, 25, 27, 32, 33, 37, 45, 48, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 65
				Egyptenaren	13, 53, 58
				eindtijd	28, 45, 56, 64, 67
				Ethiopië	52, 59
				Ethiopiërs	37, 52, 53
				Ezau	59
				Ezechiël	25, 31, 45, 56, 57, 58, 59, 64, 65, 73
				F	
				Filistea	47, 48, 49
				Filistijnen	13, 30, 49, 50, 52, 53, 57, 61, 62
				G	
				Gedalja	9, 65
				God de Vader	20, 58, 64, 67
				God de Zoon	58, 64, 67
				Grieken	13, 32, 33, 47, 49, 50, 53, 63
				Grieks-Syrische cultuur	33, 63
				gruwel van verwoesting	33, 63
				gruwelaltaar	33, 63
				H	
				Haggai	11, 13, 16, 18, 31, 73
				Hazael	50
				Hebreeuws	14, 16
				Heilige Geest	4, 19, 42, 44, 60, 63
				Herodes de Grote	66
				Hizkia	6, 17, 25, 29, 45, 55, 65, 68
				I	
				Israëlieten	11
				Izebel	48
				J	
				Jakob	8, 59
				Jebusieten	26, 38

Jeremia 18, 25, 45, 56, 73
 Jeruzalem 3, 8, 9, 11, 13, 24, 25, 26, 33,
 38, 39, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 50, 54, 56,
 57, 58, 59, 60, 63, 65, 66
 nieuwe 57, 58, 64, 67
 Jesaja 6, 15, 17, 18, 25, 45, 55
 Jezus 6, 8, 9, 14, 17, 20, 25, 29, 31, 33, 38,
 41, 44, 45, 46, 56, 57, 63, 66, 67, 68
 Jezus Sirach 14
 Joël 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 18,
 19, 20, 28, 31, 34, 35, 36, 38, 42, 44, 45,
 47, 49, 50, 55, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 67
 Johannes de apostel 57, 58, 64, 67
 Johannes de Makkabeeër 39
 Johannes Hyrkanus I 41, 60, 61, 66
 Jojachin 9, 65
 Jonatan de Makkabeeër 39, 52, 61, 66
 Joodse cultuur 9, 16, 29, 33, 63
 Joram 50, 57
 Jozua 8, 57, 65
 Jozua de hogepriester 9
 Juda
 de stam 9, 59
 Judas de Makkabeeër 39, 66

K

Kanaän 8, 9, 49, 57, 65
 Kassander 32, 62
 Knecht van de Here 20
 Koningentijd 8, 65
 Kores II 3, 9, 11, 25, 45, 56, 65
 kruis 28, 34
 Kus
 een zoon van Cham 52, 53

L

Lam 28, 58, 64
 levensrivier 57, 58, 64, 67

M

Macedonië 32, 62
 Makkabeeën 39, 63
 Maleachi 13, 32, 59, 60, 61
 Mattatias 39
 Menelaüs 33, 66
 Modein 39
 motief 17, 25, 28, 33, 34, 45, 55, 63
 Mozes 8, 11, 15, 20, 35, 44, 67

N

Nabateeën 59, 60, 61
 Nabonidus 59
 Natan 9, 15, 29
 Nebukadnezar II 9, 13, 25, 45, 48, 49, 50,
 52, 56, 57, 59, 65
 Nebuzaradan 65
 Necho II 65
 Nectanebo II 59
 Noach 8

O

Onias III 33, 65, 66
 oudsten 21, 23, 24, 30, 42

P

Parten 37
 Pekach 6, 17, 25, 45, 56
 Perzen 9, 31, 32, 37, 50, 65
 Perzië 18, 37, 59, 61
 Perzische rijk 18, 31, 52, 59, 61
 Petrus 42, 44, 63
 Pinksterdag 42, 44, 63
 Plato 17
 Pompeius 66
 Popilius 33
 profeet 44
 profetie 6, 14, 15, 17, 25, 28, 29, 31, 33,
 34, 42, 44, 45, 52, 55, 57, 63, 68
 Ptolemeüs I 32, 57, 62
 Ptolemeüs II 14, 65

R

reukofferaltaar 13, 30
 Richterentijd 8
 Rome 33
 Romeinen 24, 33, 41, 57, 66
 Romeinse cultuur 9, 29

S

Salmanassar V 11, 65
 Salomo 8, 9, 15, 29, 50, 52, 65
 Samaria 42, 63, 65
 Samaritanen 9, 13
 Samuel 11, 15, 20
 Sargon II 11, 65
 Saul 8, 50, 59, 65
 schrijver van het boek
 Seba 4, 11, 16, 31
 52

Seleukus I 32, 62
 Septuagint 14, 31, 69
 Sidon 13, 47, 48, 49, 50, 52, 59, 61
 Sidoniërs 13, 49, 50, 52, 53
 Simon de Makkabeeër 39, 41, 63, 66
 Sisak 58
 Sjabeeërs 47, 52
 Sjeba 52, 53
 Sjosjenk I 58
 sportstadion 33, 63
 sprinkhanen 4, 19, 23, 24, 25, 27, 28, 31,
 34, 35, 36, 38, 45, 56, 62, 64
 structuur van het boek 4, 18
 Syrië 32, 50, 62, 65
 Syrische rijk 32, 34, 39, 45, 56, 62, 63, 64

T

tempel 3, 8, 9, 11, 13, 18, 24, 30, 31, 33,
 37, 39, 50, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 66, 67
 Tienstammenrijk 11, 13, 18, 48, 65
 Tijdbalk 4, 65
 Tweede wegvoering 65
 Tweestammenrijk 11, 13, 50, 58
 Tyriërs 13, 50, 53

Tyrus 13, 47, 48, 49, 50, 52, 61, 65

V

verklaringmethode 4, 14
 Vierde wegvoering 65
 voorgeschiedenis 4, 8

X

Xerxes I 25, 45, 56

Z

Zacharia
 de profeet 11, 13, 14, 18, 31, 57, 58, 64
 het bijbelboek 73
 zoon van Jojada 14
 Zedekia 9, 48, 49, 65
 Zerubbabel
 voorvader van Jezus 9, 11, 29
 voorvader van Jozef 9
 Zeus 33, 36, 39, 63, 66
 Zion 13, 22, 26, 29, 35, 38, 42, 45, 46, 54,
 56, 60
 zonsverduistering 28, 45, 56, 64, 67

Andere werken die de heer T. van Turenout heeft geschreven zijn:

Psalmen, profetische liederen,
Jesaja, Jahweh redt,
Jeremia, Jahweh sticht,
Klaagliederen van Jeremia,
Ezechiël, God maakt sterk,
Daniël, God is rechter,
Hosea, redder,
Amos, lastdrager,
Obadja, dienaar van Jahweh,
Jona, duif,
Micha, wie is aan Jahweh gelijk,
Nahum, trooster,
Habakuk, de omhelsde,
Zefanja, Jahweh heeft bewaard,
Haggai, feest van Jahweh,
Zacharia, Jahweh gedenkt,
Maleachi, boodschapper van Jahweh,
Het Evangelie via de apostel Matteüs,
De Openbaring mag niet verborgen blijven.

Ze zijn te vinden op de website via:

www.bijbelverklaring.nl,
www.vturennout.nl.